

Ålands framtida tillväxt – möjligheter och utmaningar
i ljuset av megatrender

28.1.2020

Jouko Kinnunen ÅSUB

Hur kan man beskriva en livskraftig region?

- Låg arbetslöshet
- Befolkningen och ekonomin växer
- Hög investeringstakt
- Attraktiv – erbjuder en trygg och trivsamt levnadsmiljö med offentliga tjänster av hög kvalitet
- Välmående befolkning – hälsa, livslängd etc
- Resilient - söker efter ett bakslag nya lösningar
- Smart - satsar på sina styrkor och kombinerar olika policynivåer och -områden till en välfungerande helhet
- Hanterar tekniska utvecklingen på ett bra sätt
- Tar hållbarhetsutmaningarna på allvar

Rapportens struktur i grova drag

- Diskussion om olika källor och möjligheter för tillväxt
- Analys av Ålands tillväxthistoria under 2000-talet
- Genomgång av megatrenderna
- Avrapportering av enkätsvaren från företagen & gruppdiskussionerna
- Diskussion om regionala utvecklingsstrategier – offentliga sektorns roll och policyverktyg – offentliga sektorns enkätsvar & gruppdiskussion
- Framtidsscenarier: tillväxt och hållbarhet

Vad är ekonomisk tillväxt på kort sikt?

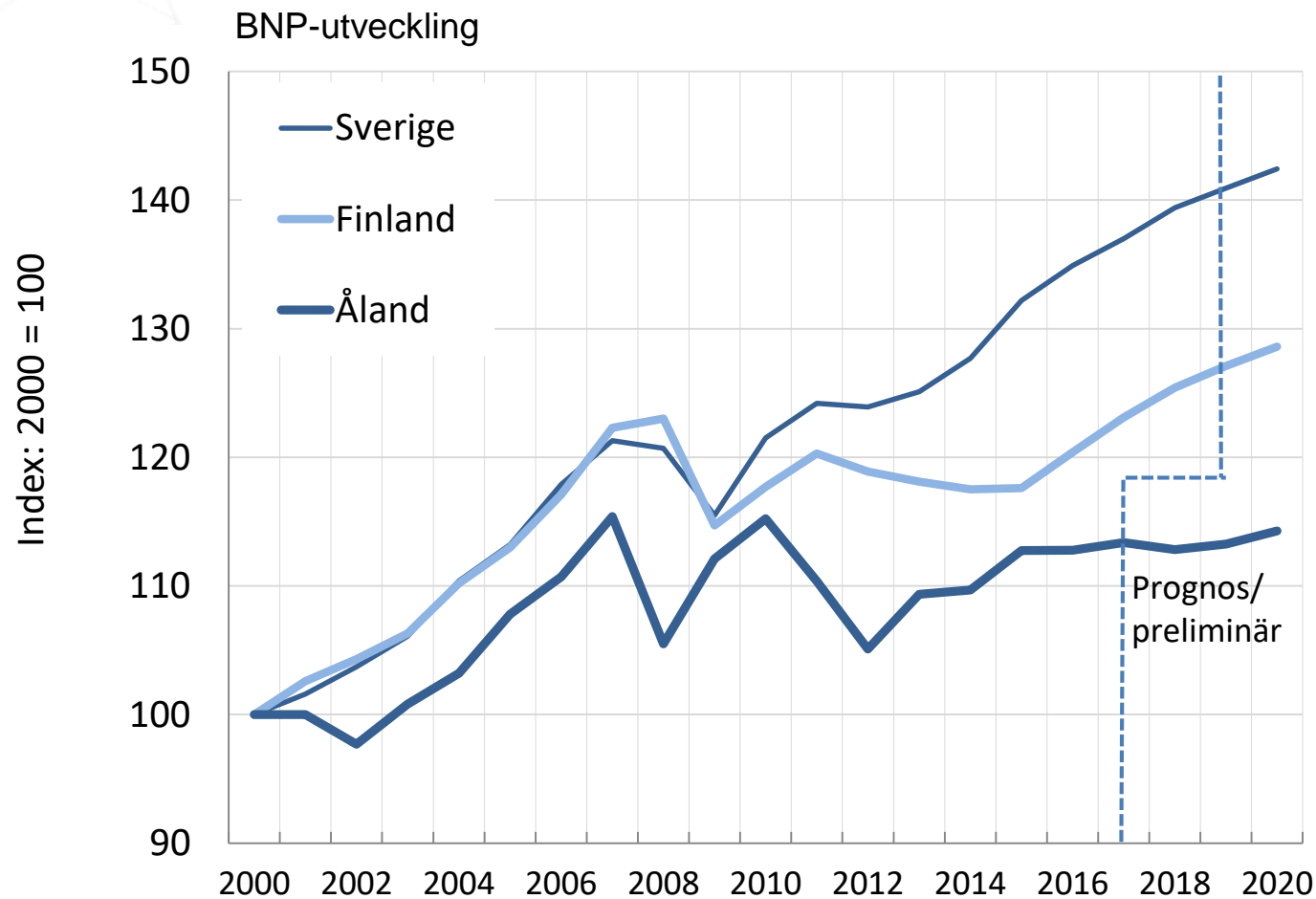
Vad är ekonomisk tillväxt på lång sikt?

Olika möjligheter för tillväxt

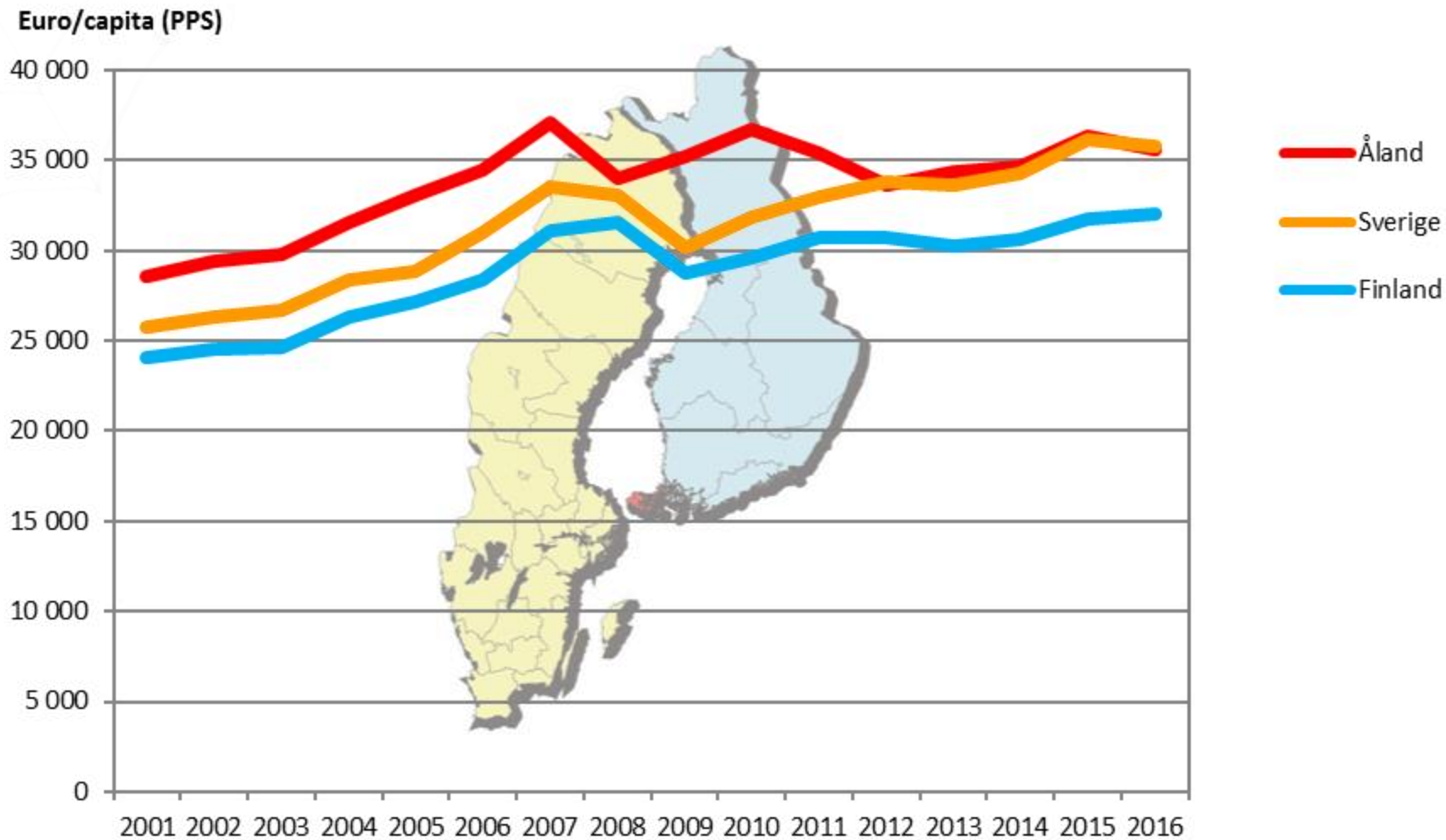
- Hemmamarknaden växer – befolkning, arbetskraft, inkomster, konsumtion
- Ökad export
- Offentlig efterfrågan
- Investeringar
- Ökad produktivitet

Hur mår Ålands ekonomi idag?

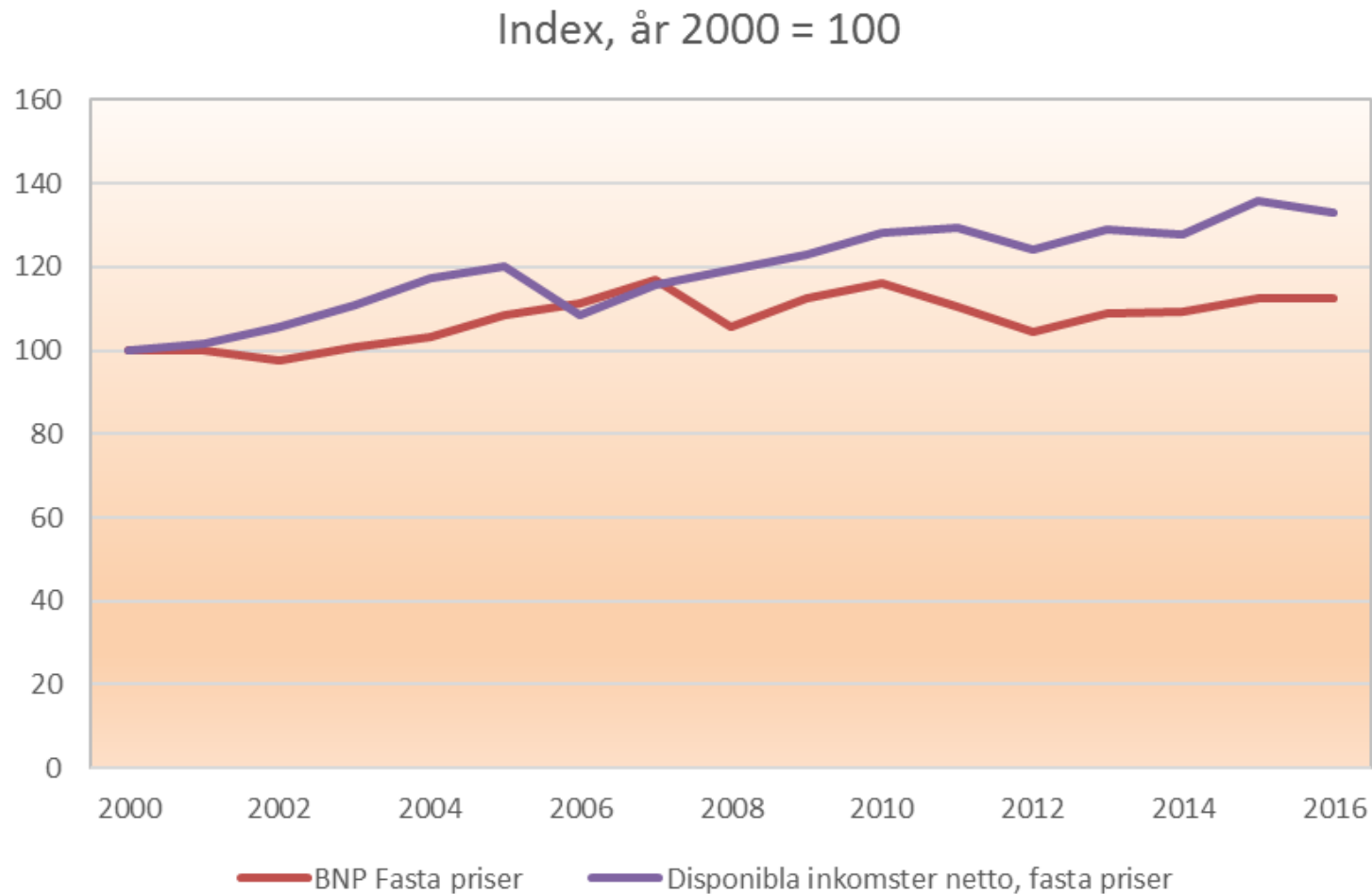

Källa: ÅSUB, SC, SCB. Egna beräkningar. För 2017-18 preliminära uppgifter för Åland. Prognos för åren 2019-2020.

BNP per capita, euro i löpande priser

På Åland har BNP och hushållens inkomster haft olika tillväxttakter

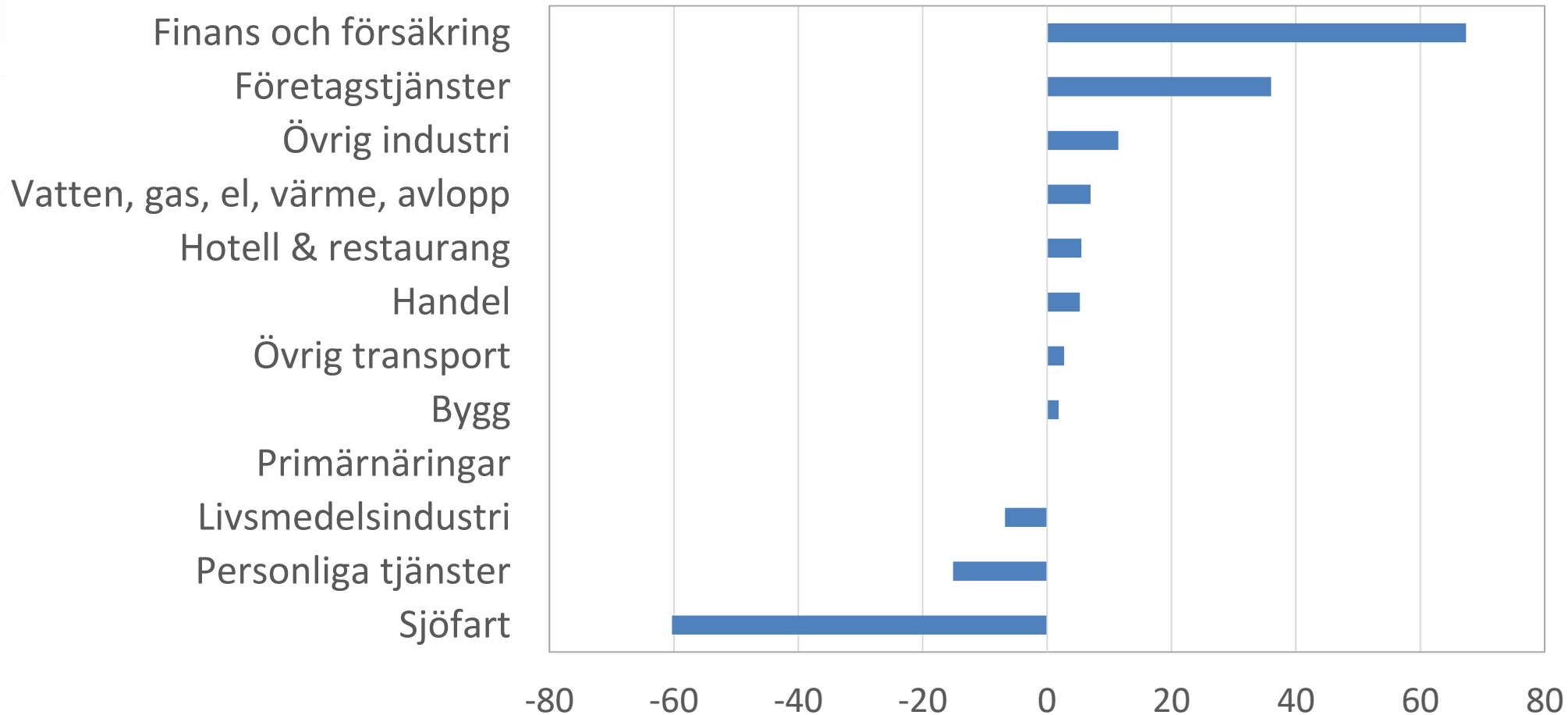

Disp. Inkomster 1,8% / år

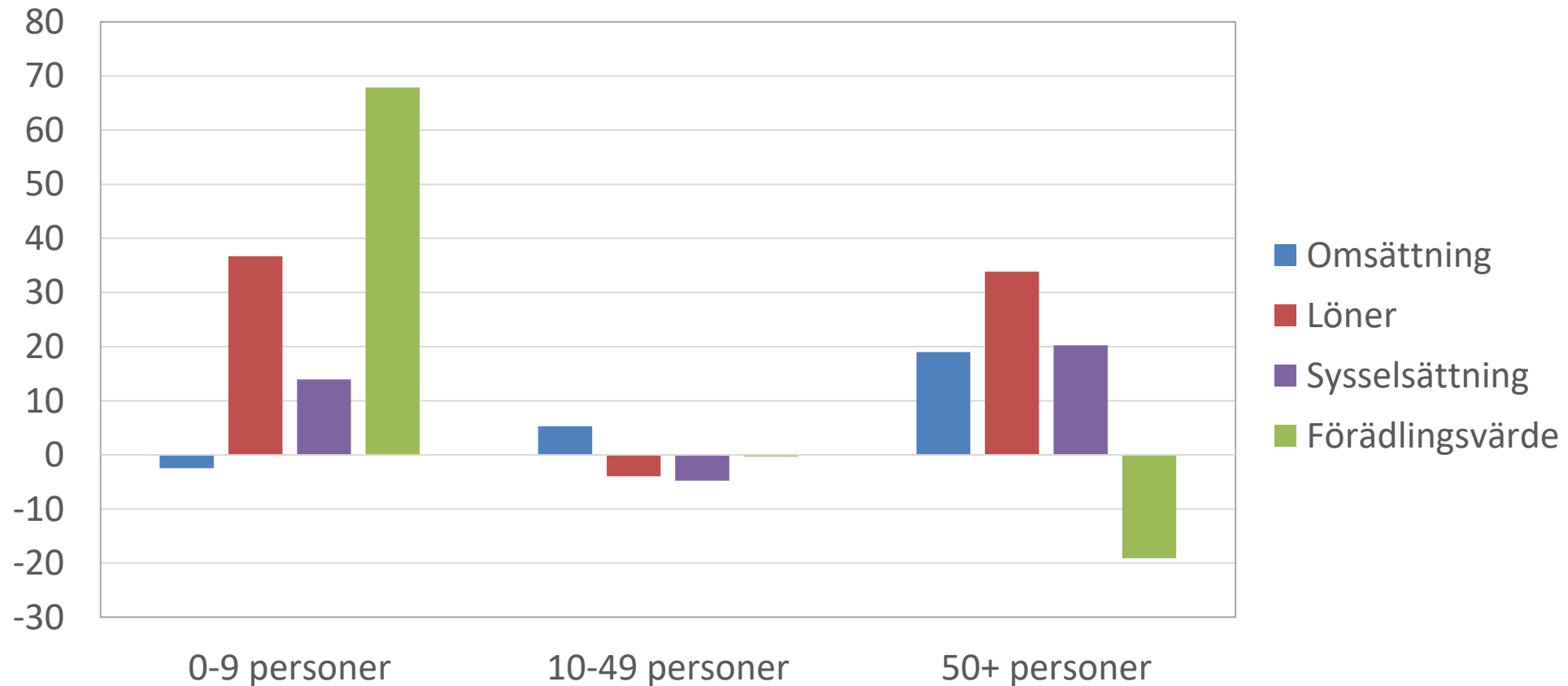
BNP 0,7% / år

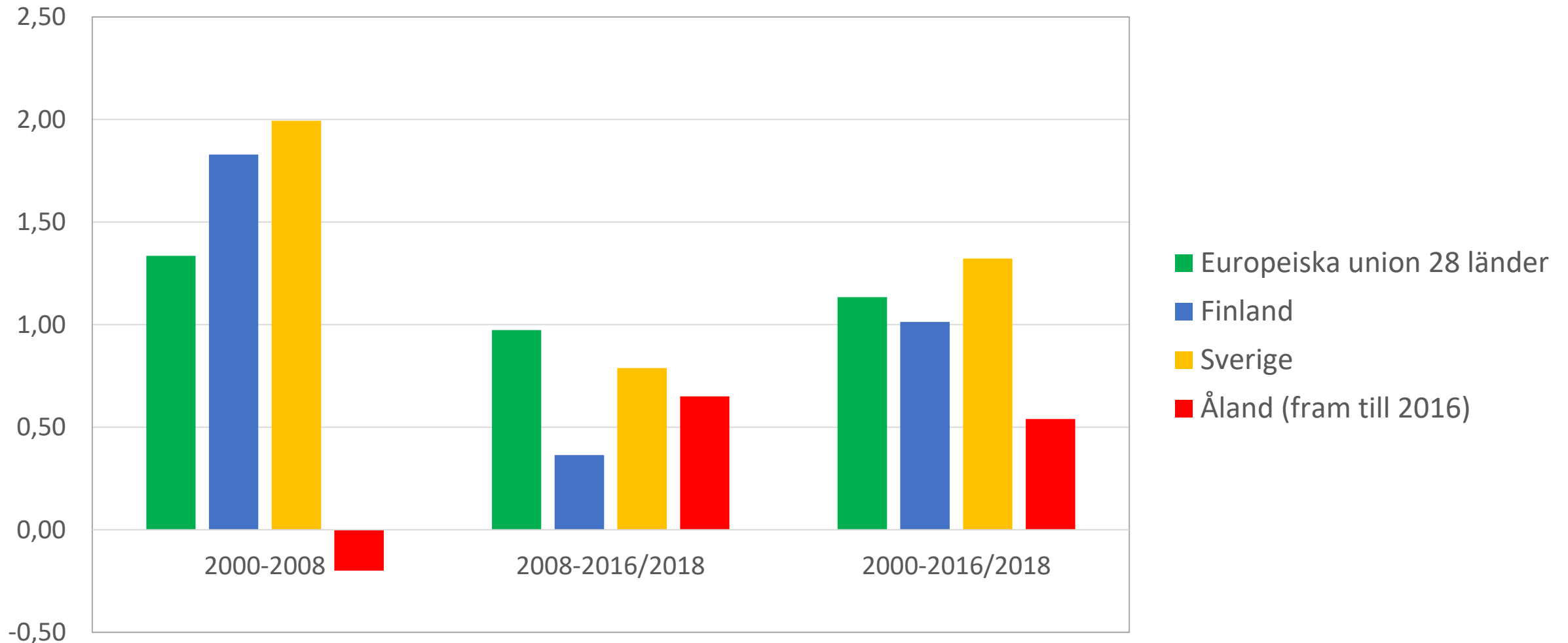
Tillväxt i näringslivets förädlingsvärde 2008-2016, milj. euro i 2016-års priser

Näringslivets reella tillväxt 2008-2016 enligt företagens personalstyrka år 2008, procent

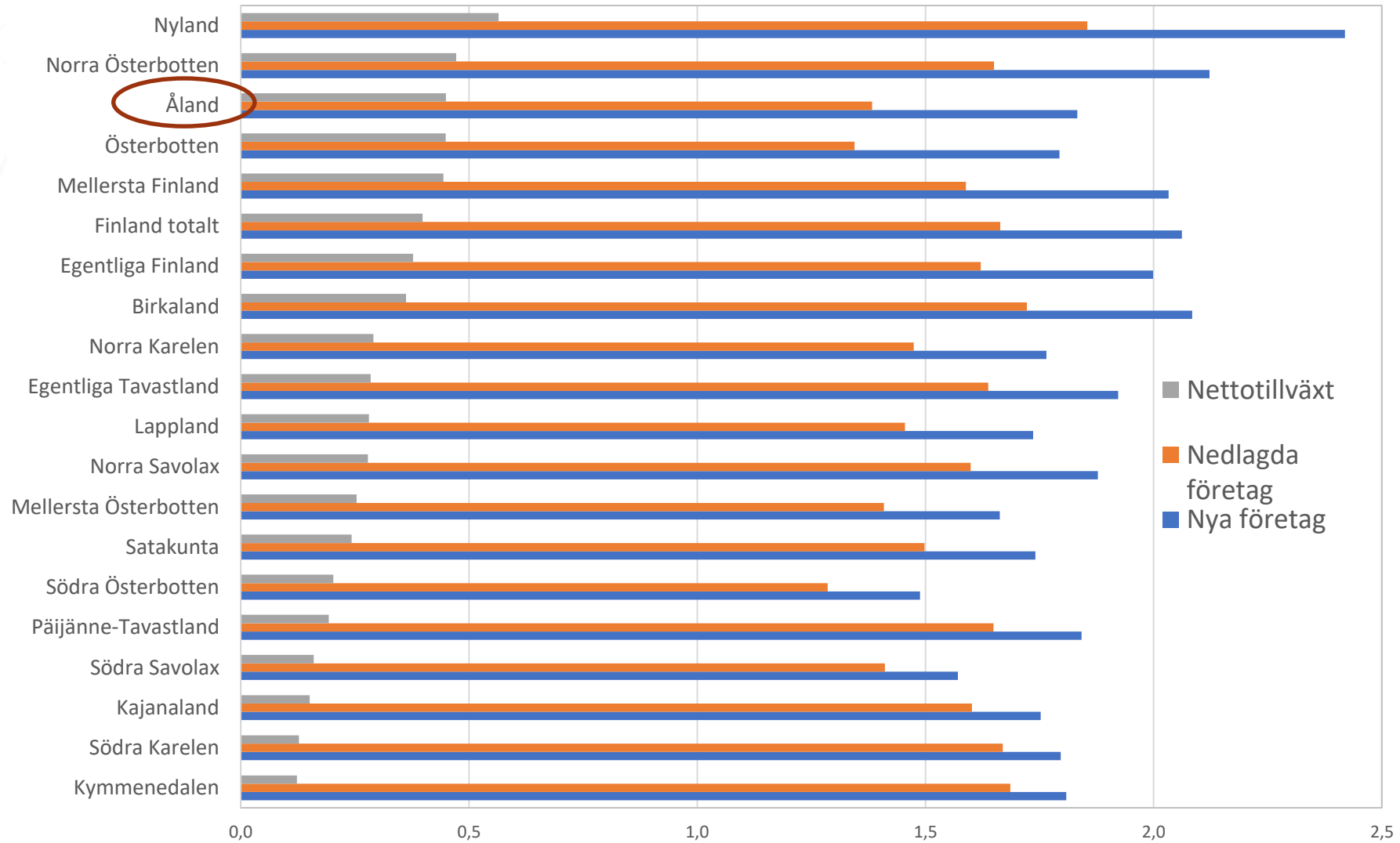

Årlig produktivitetstillväxt, procent, hela ekonomin

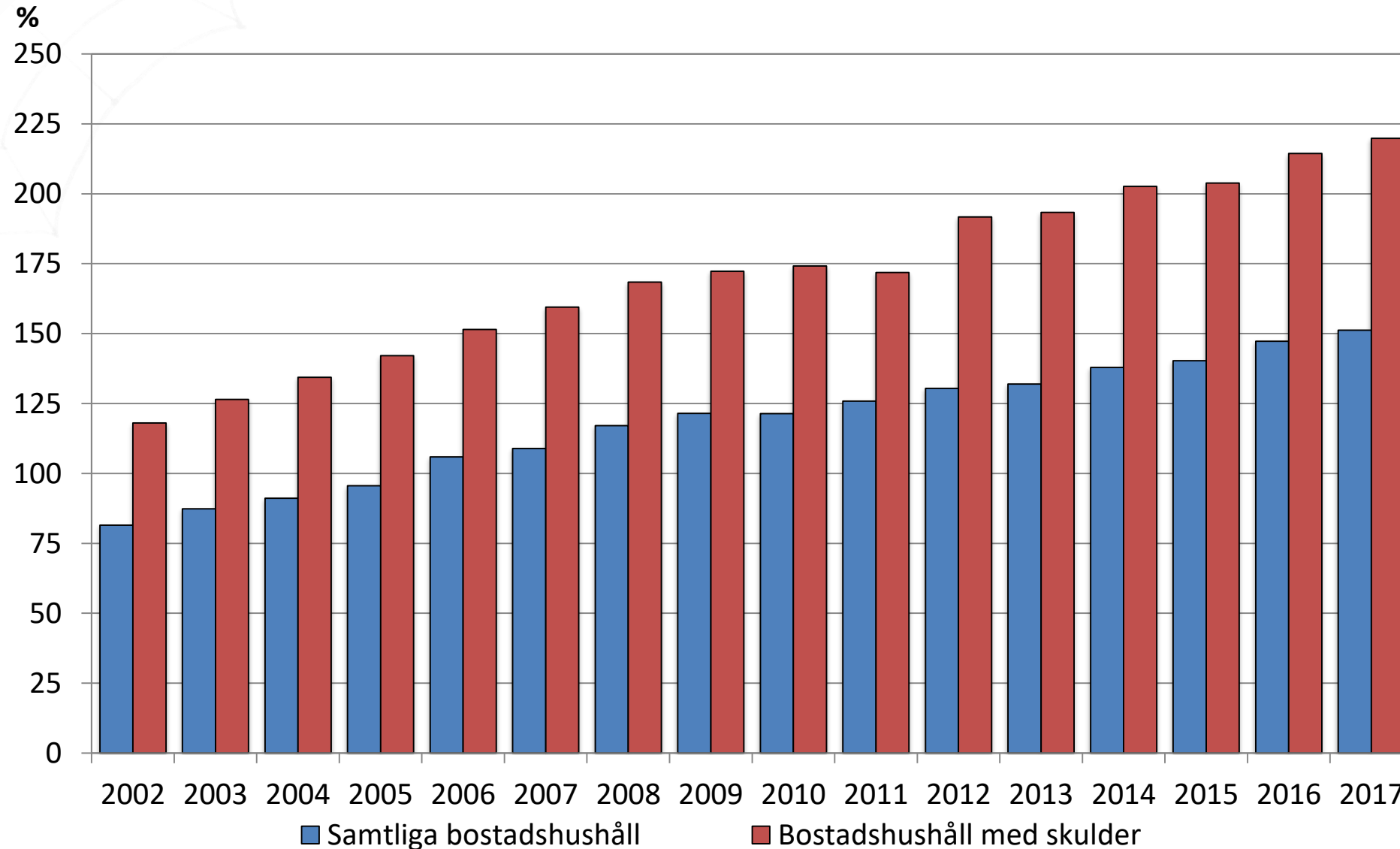

Källor: Eurostat, Statistikcentralen

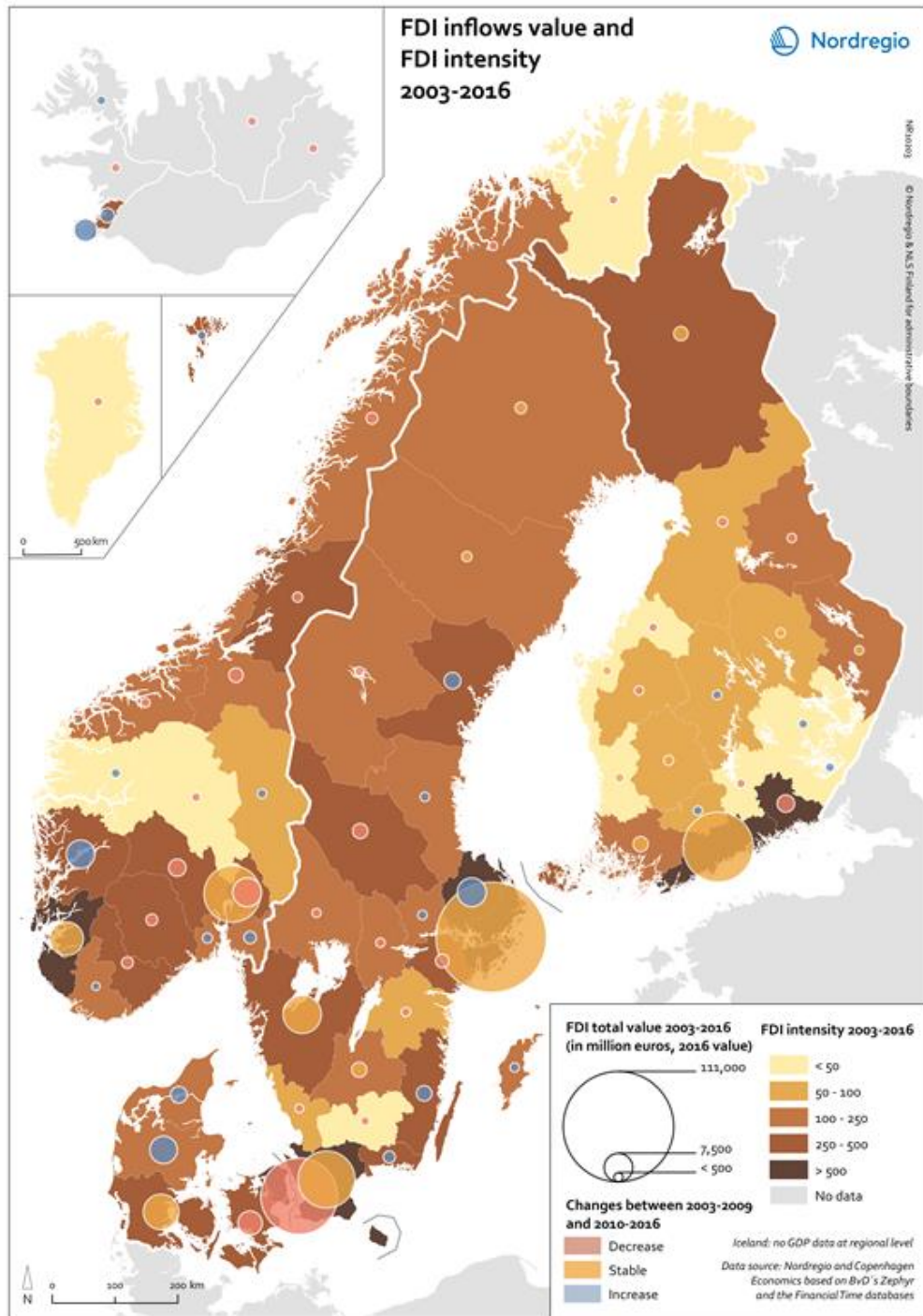
Nya och nedlagda samt nettotillväxt av antalet företag, procent av företagsbeståndet

Hushållens skuldsättning, i procent av disponibla inkomsten

Utländska investeringar per region

Regional innovation index RIS 2019

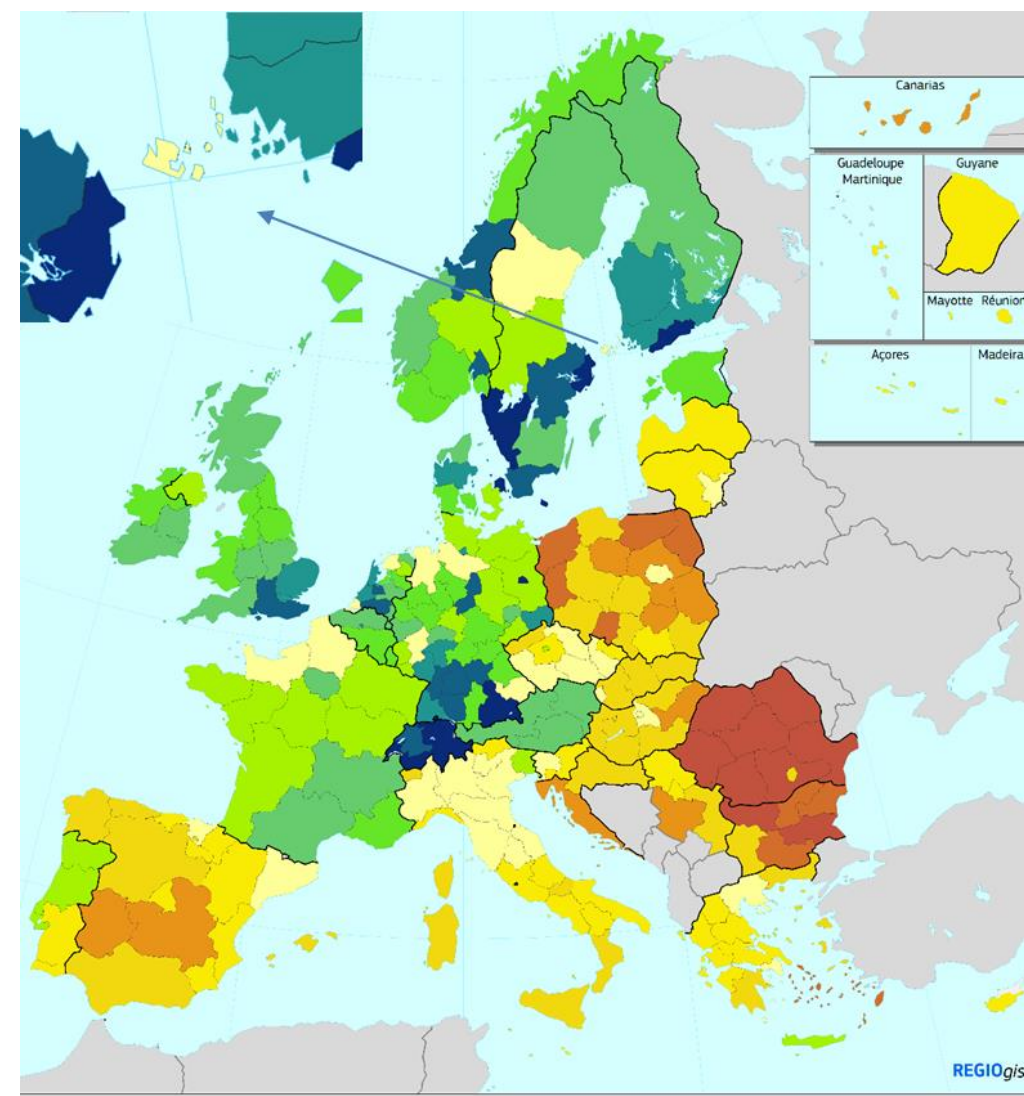
The Regional innovation scoreboard (RIS) is a regional extension of the [European innovation scoreboard](#), assessing the innovation performance of European regions on a limited number of indicators. The RIS 2019 covers 238 regions across 23 EU countries, Norway, Serbia, and Switzerland. In addition, Cyprus, Estonia, Latvia, Luxembourg, and Malta are included at country level.

In the spotlight

[NEW Regional innovation scoreboard tool](#)

Display region profiles, compare performance scores, and test correlations!

The RIS 2019 is a comparative assessment of regional innovation based on the European innovation scoreboard methodology, using 18 of the latter's 27 indicators. It provides a more detailed breakdown of performance groups with contextual data that can be used to analyse and compare structural economic, business and socio-demographic structure differences between regions. The new scoreboard confirms that Europe's most innovative regions are located in the most innovative countries. The most innovative region in the EU is Helsinki-Uusimaa, Finland, followed Stockholm, Sweden and Hovedstaden, Denmark. The overall most innovative region in Europe is Zürich in Switzerland. Some regional innovative hubs exist also in moderate innovator countries: Prague in Czechia, Crete in Greece, and Friuli-Venezia Giulia in Italy.

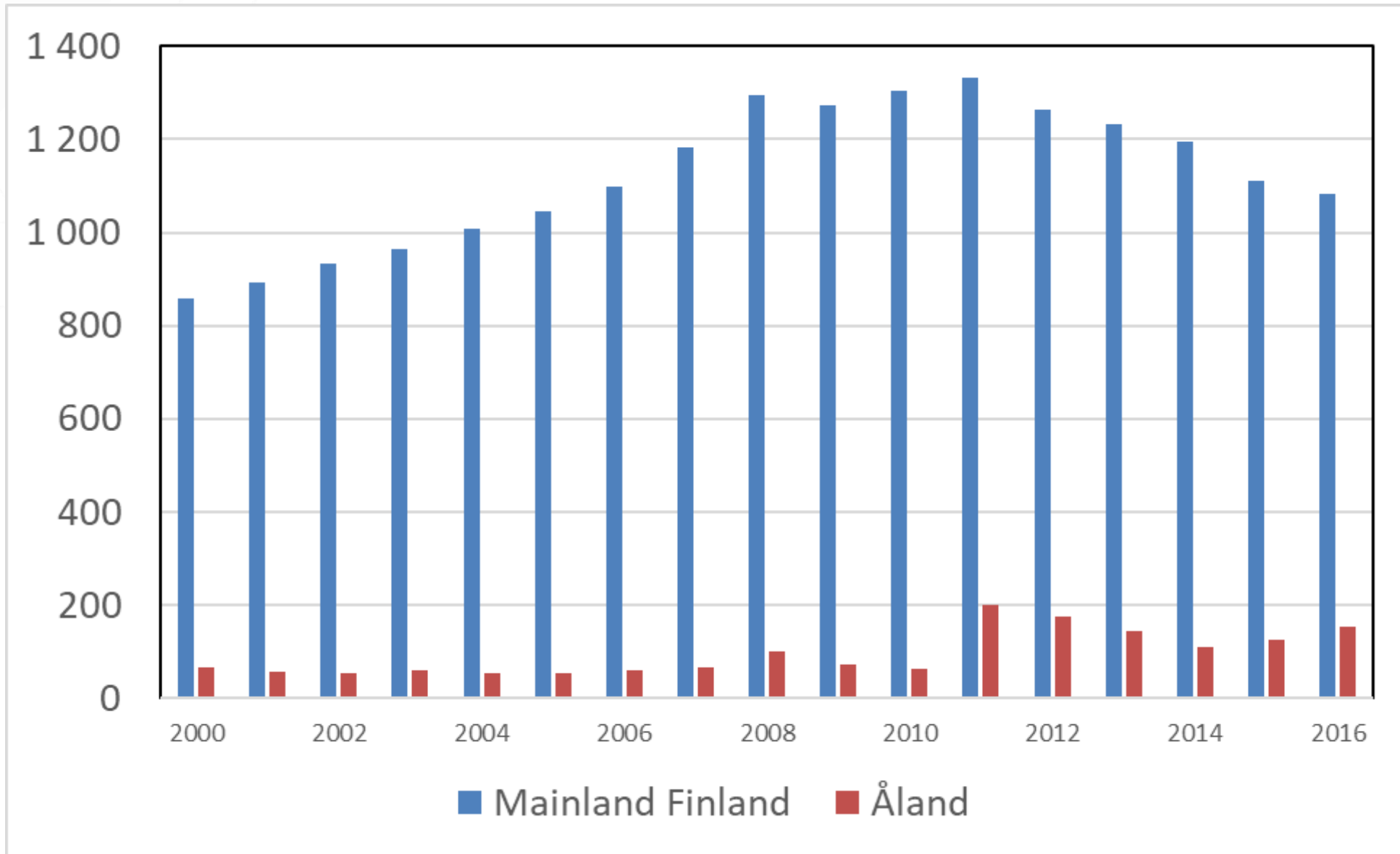
Regional performance groups

Source: European Commission - Regional Innovation Scoreboard 2019

0 500 km

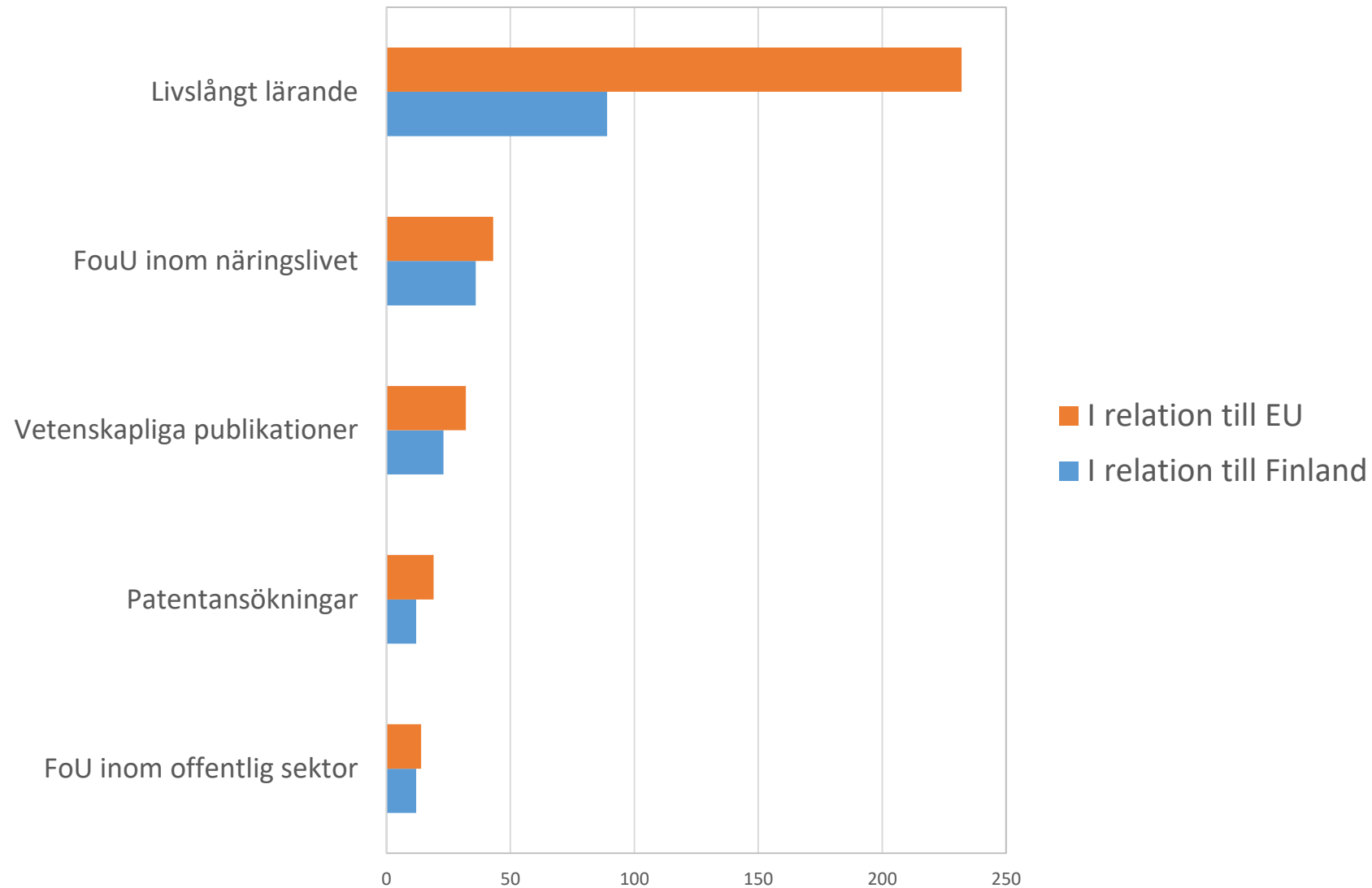
FoU utgifter på Åland vs. övriga Finland, euro per capita

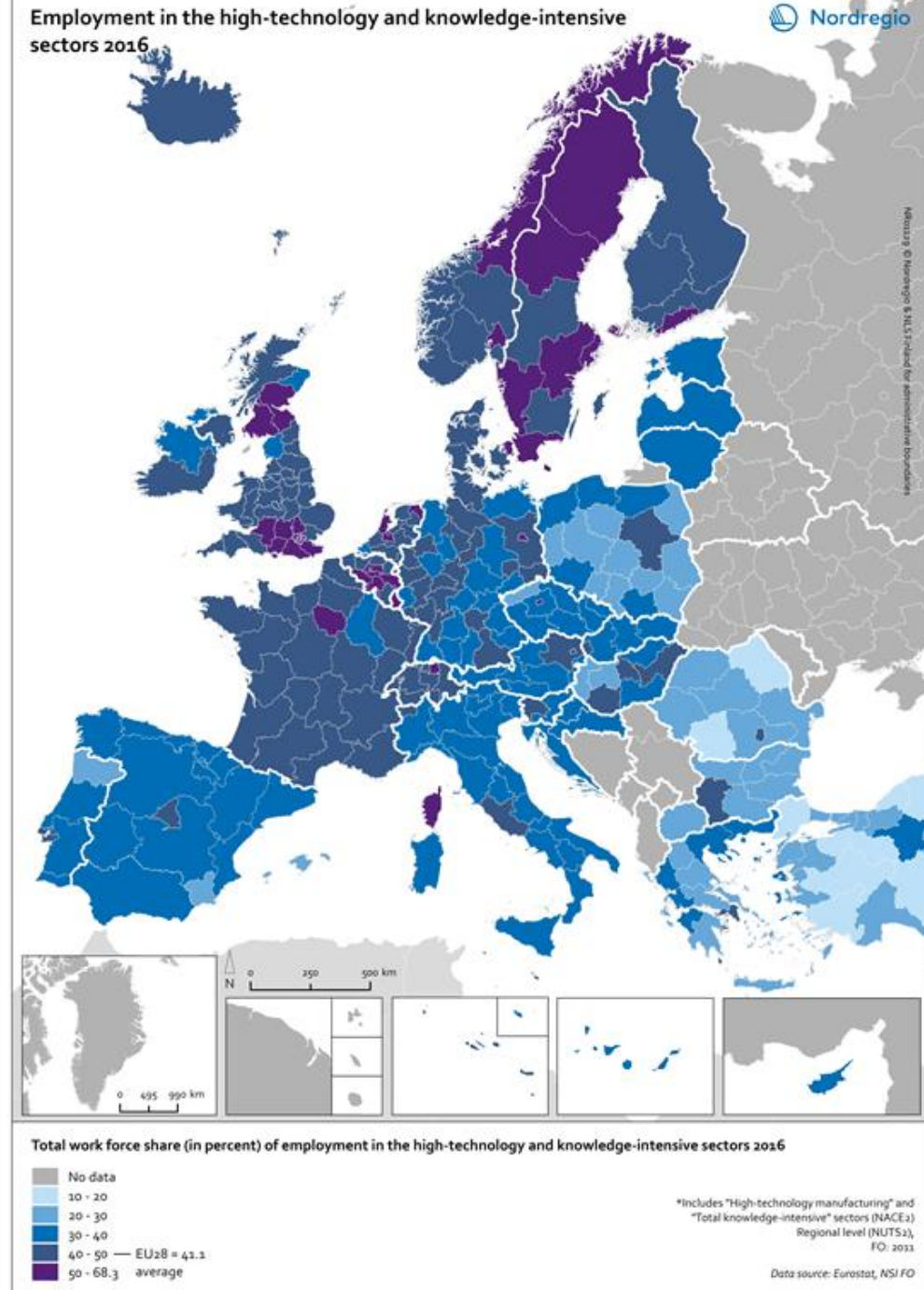
Source: Statistikcentralen i Finland

Ålands innovationsaktiviteter jämfört med EU och Finland

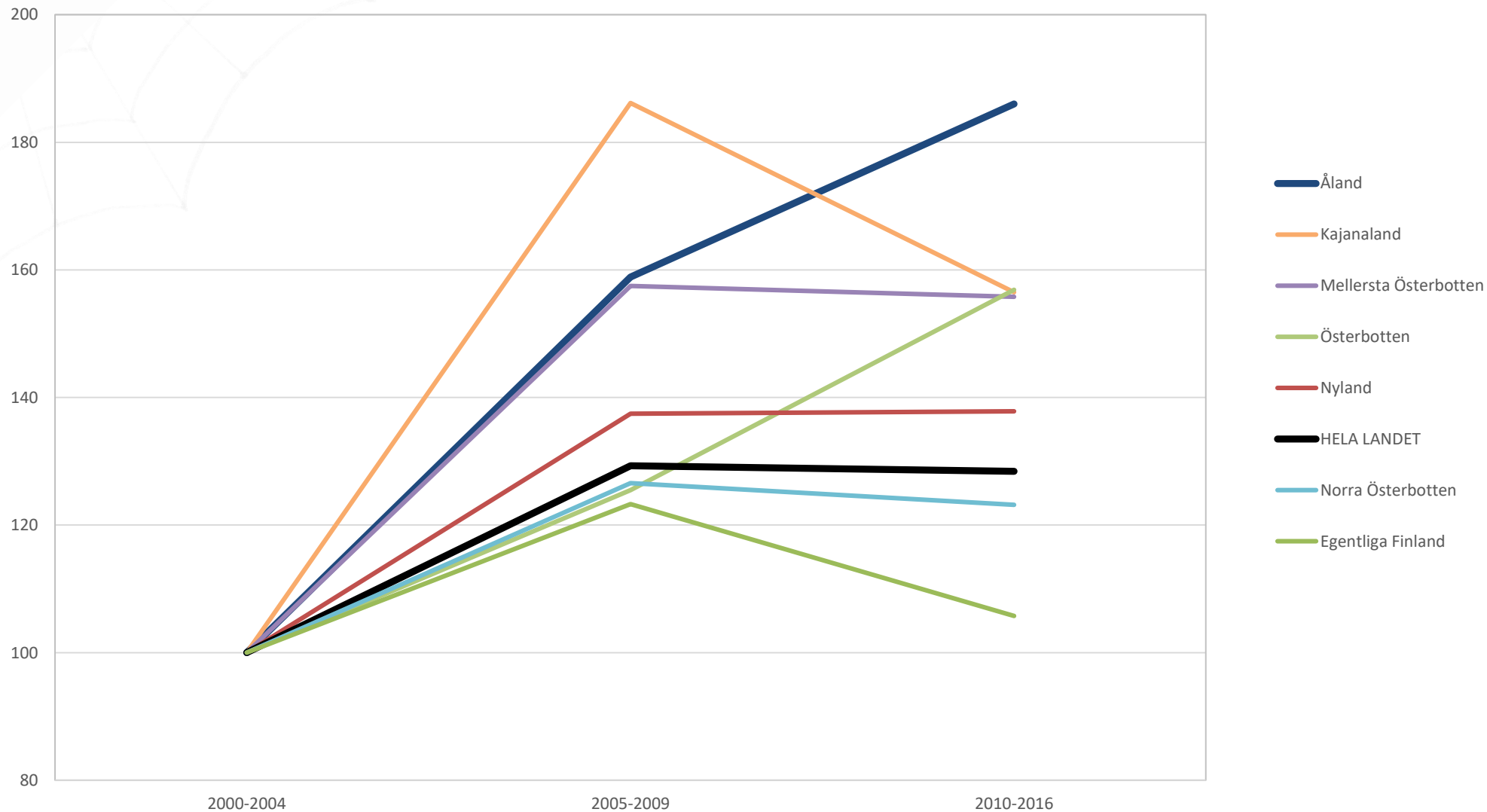

Sysselsättning inom högteknologiska branscher

Privata sektorns investeringar

index medel 2000-2004 = 100 , löpande priser

Olika sätt att höja ekonomins produktivitet

- **MAKROPERSPEKTIV**

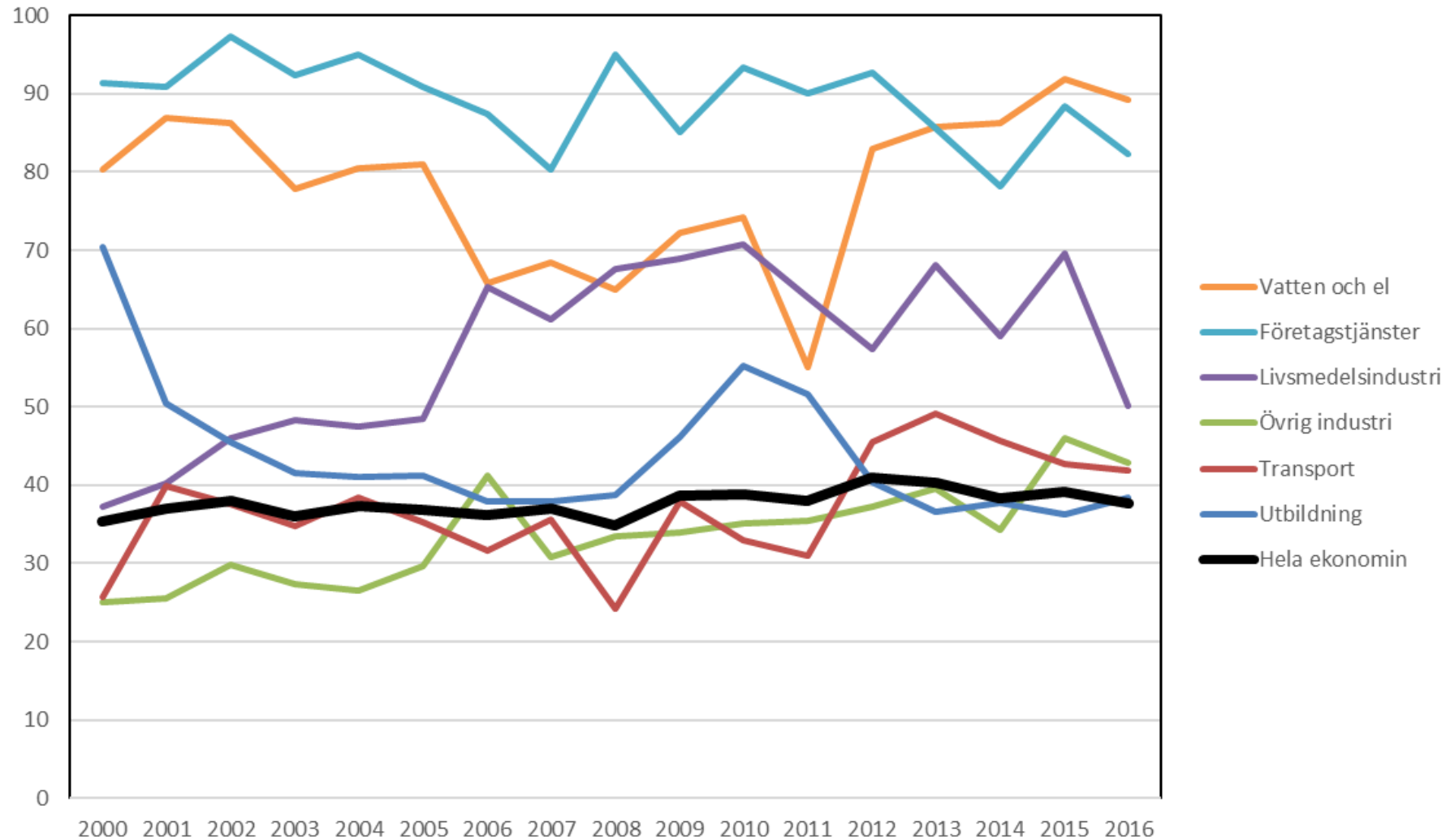
- Höjning i humankapitalets kvalitet
- Högre kapitalintensitet / sysselsatt
- Höjningar i totalproduktivitet = teknisk utveckling, innovationer etc.
- Gynnsam strukturförändring i ekonomin – produktiva branscher växer, mindre produktiva minskar

- **MIKROPERSPEKTIV**

- Produktivitetshöjningar i existerande företag
- Kreativ förstörelse = ineffektiva företag läggs ned, nya effektivare grundas

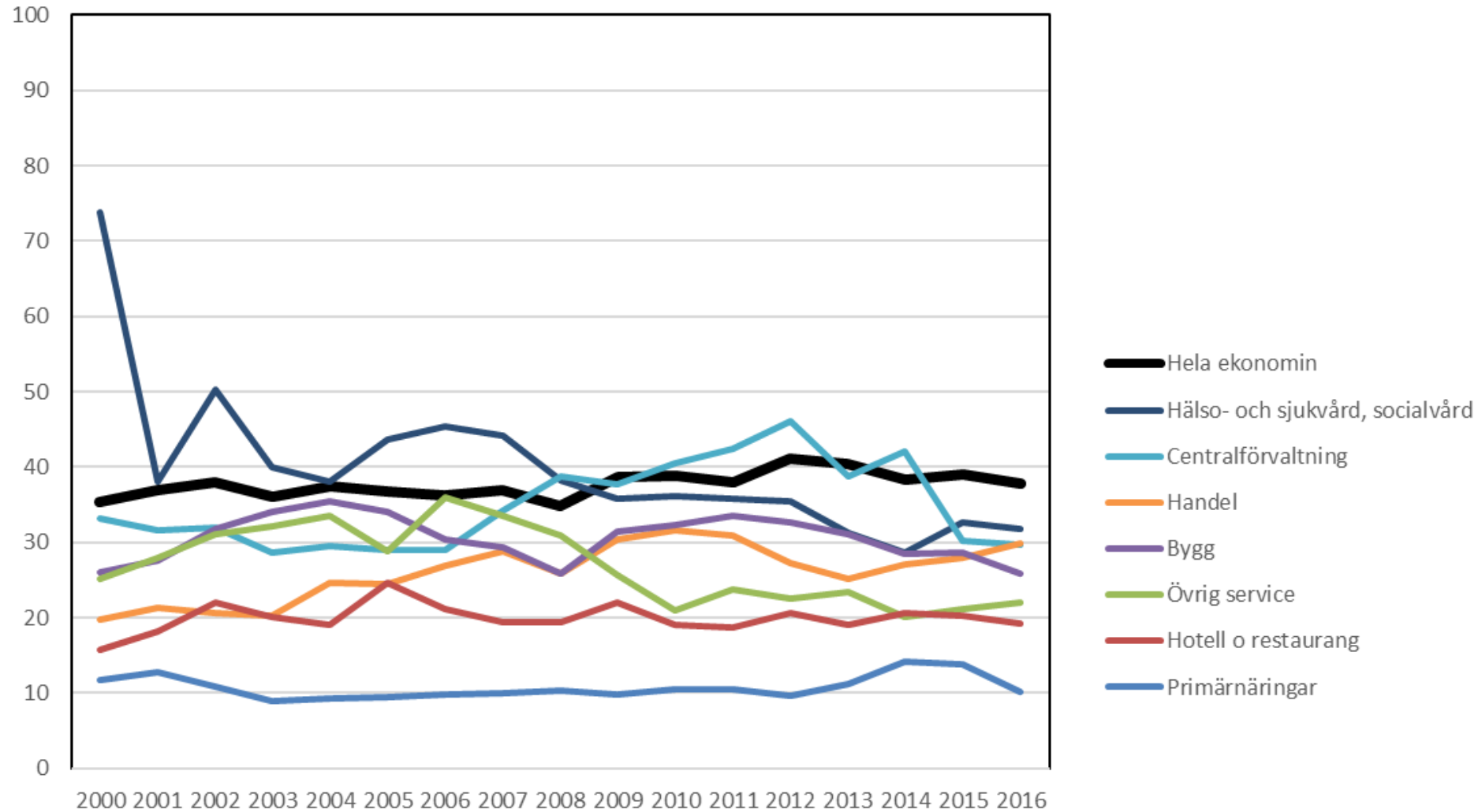
Högproduktiva näringar

Förädlingsvärde €/arbetad timme i 2016-års priser

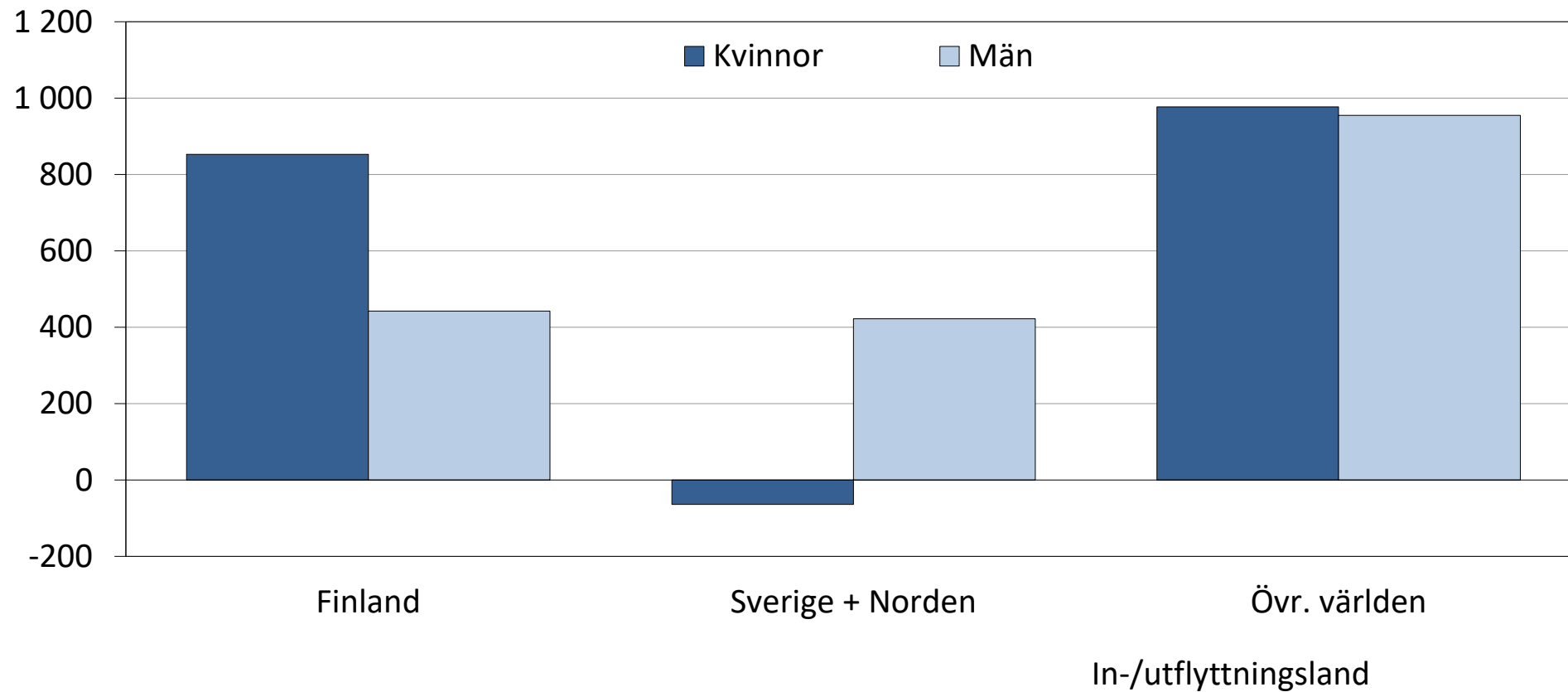
Lågproduktiva näringar

Förädlingsvärde €/arbetad timme i 2016-års priser

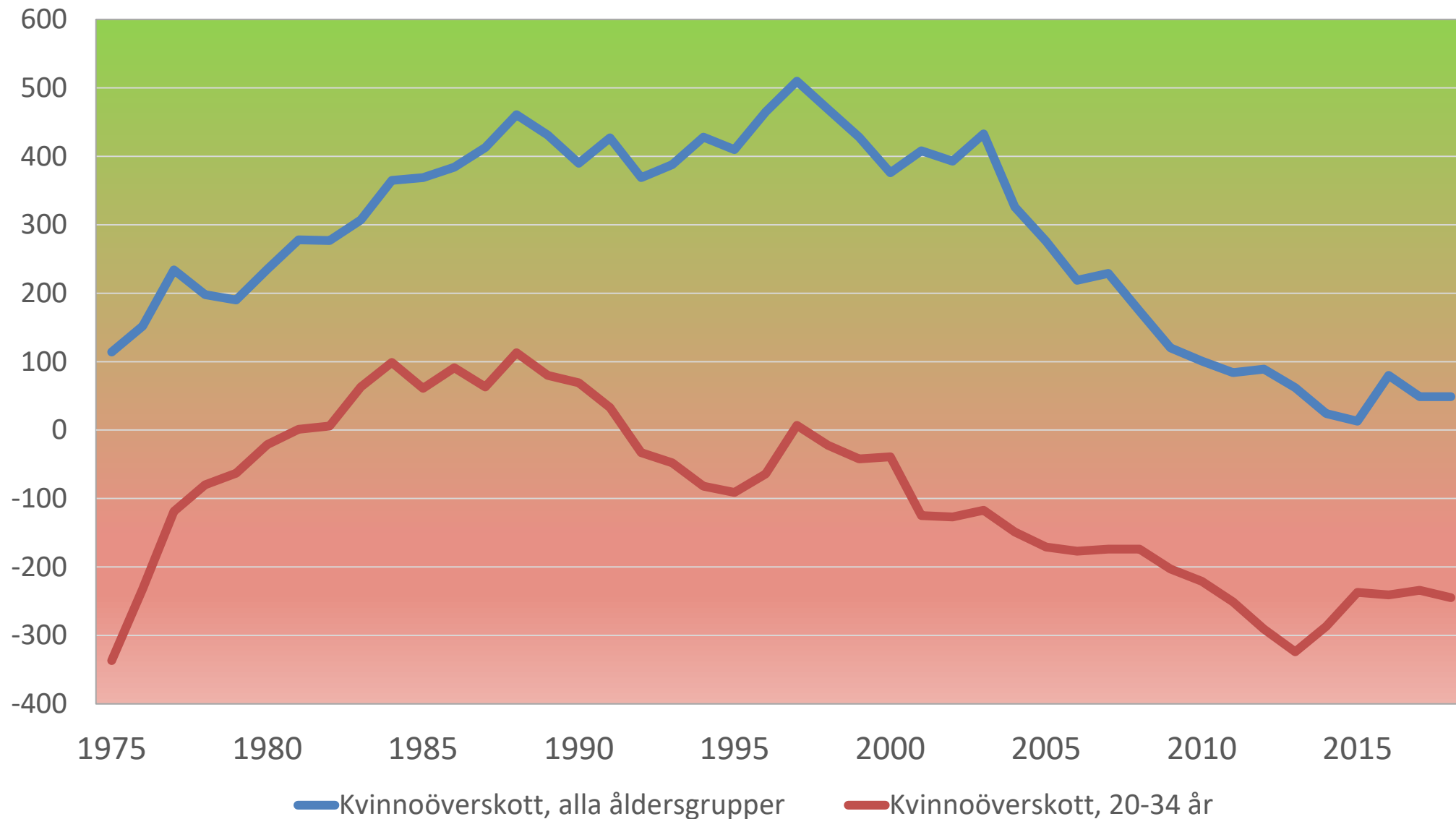

Flyttningsnetto efter kön 2001-2018

Personer

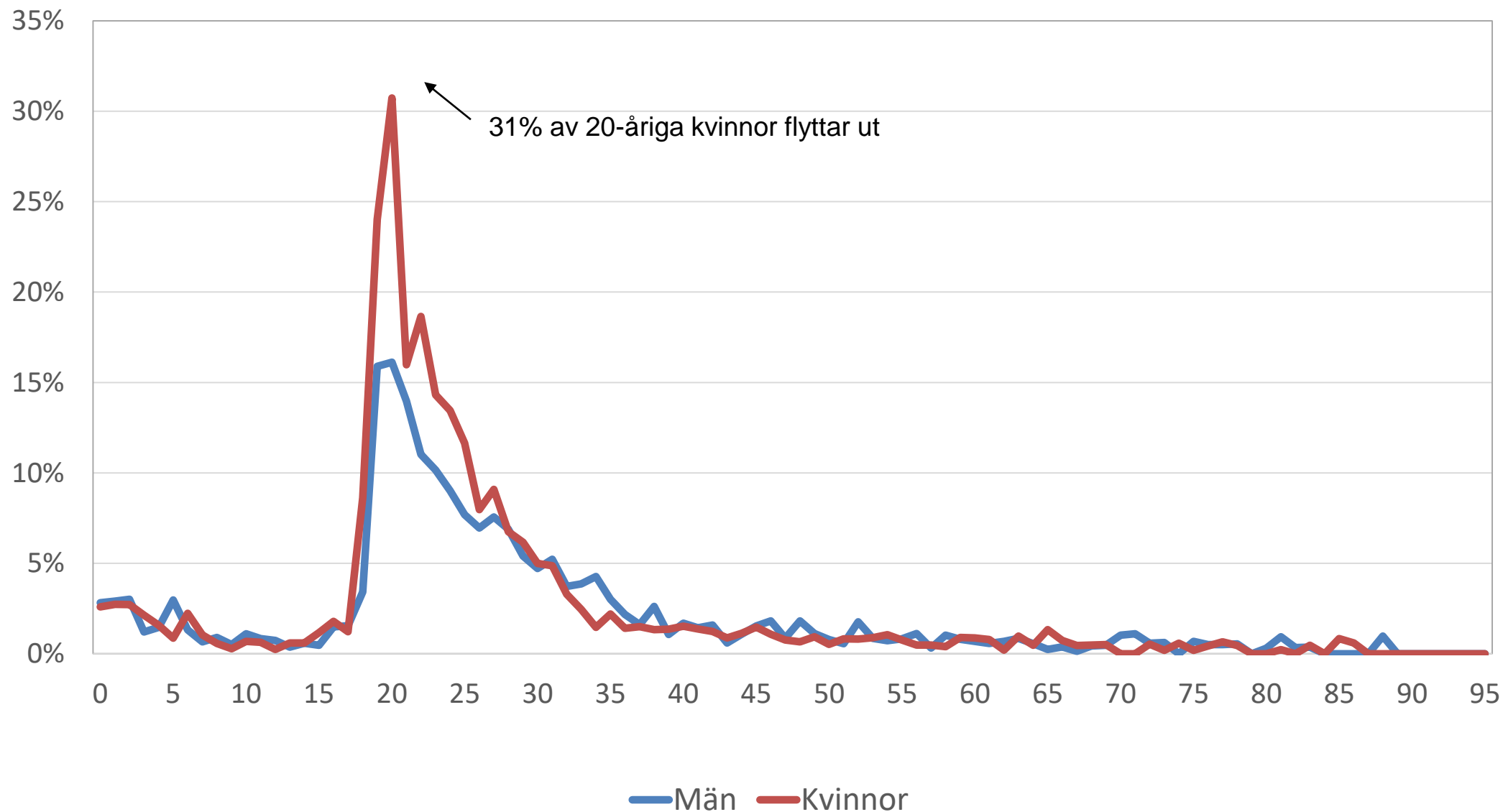

Vi har ett underskott på yngre kvinnor

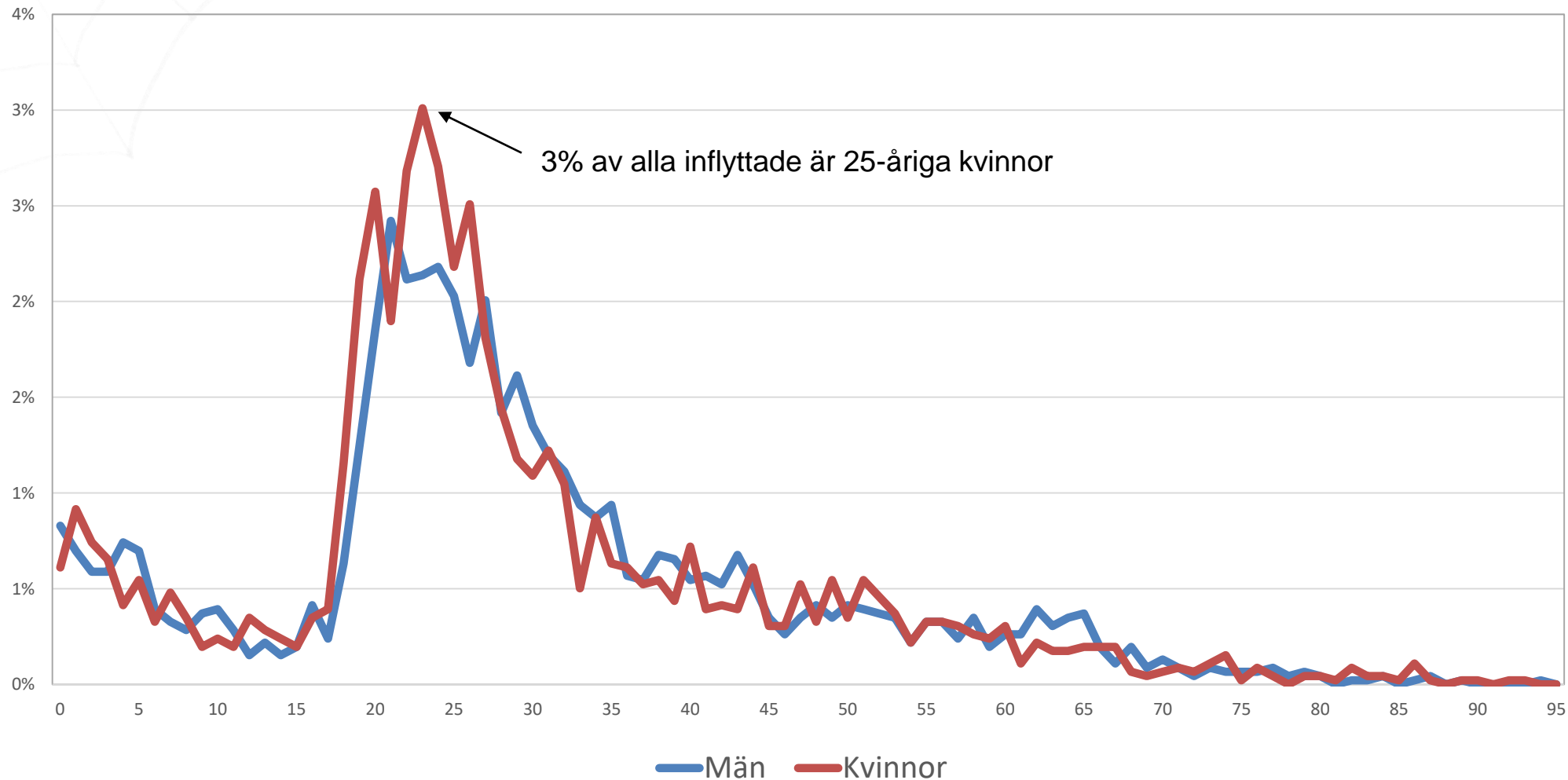
Unga kvinnors utflyttningsbenägenhet är högre

Procent av åldersgruppen

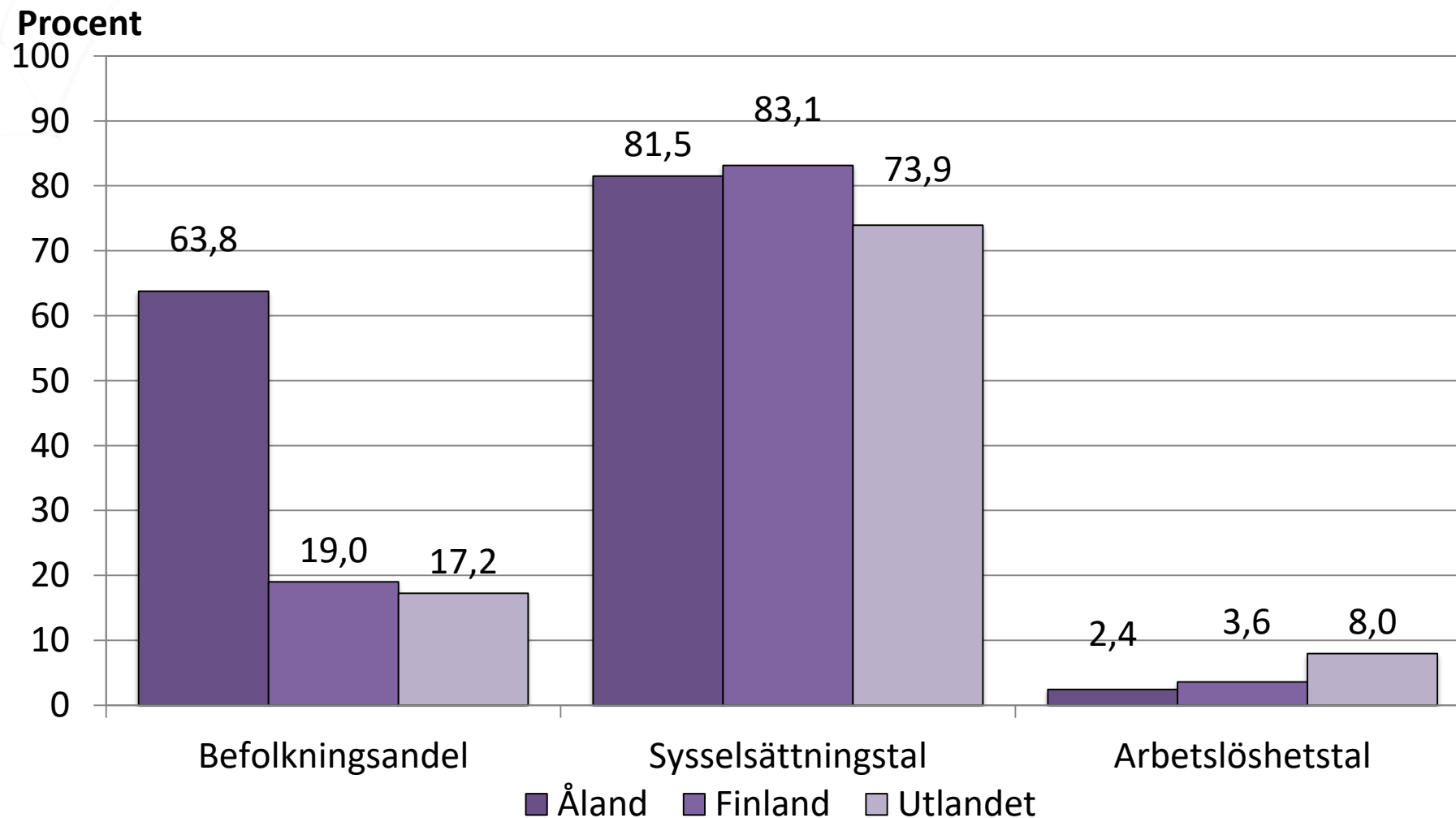

I inflyttningen är unga kvinnors andel också högre

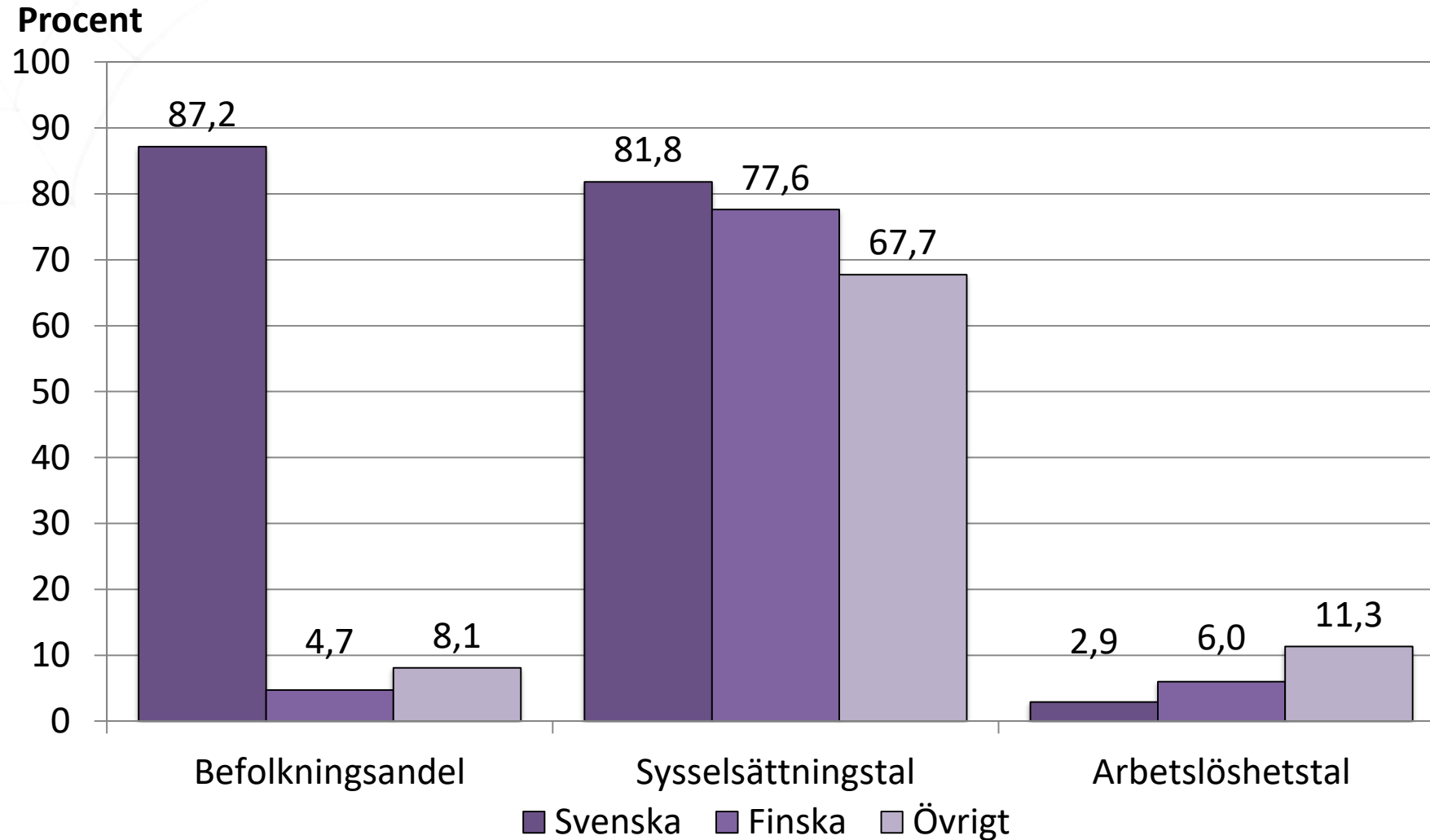
Procent av inflyttade

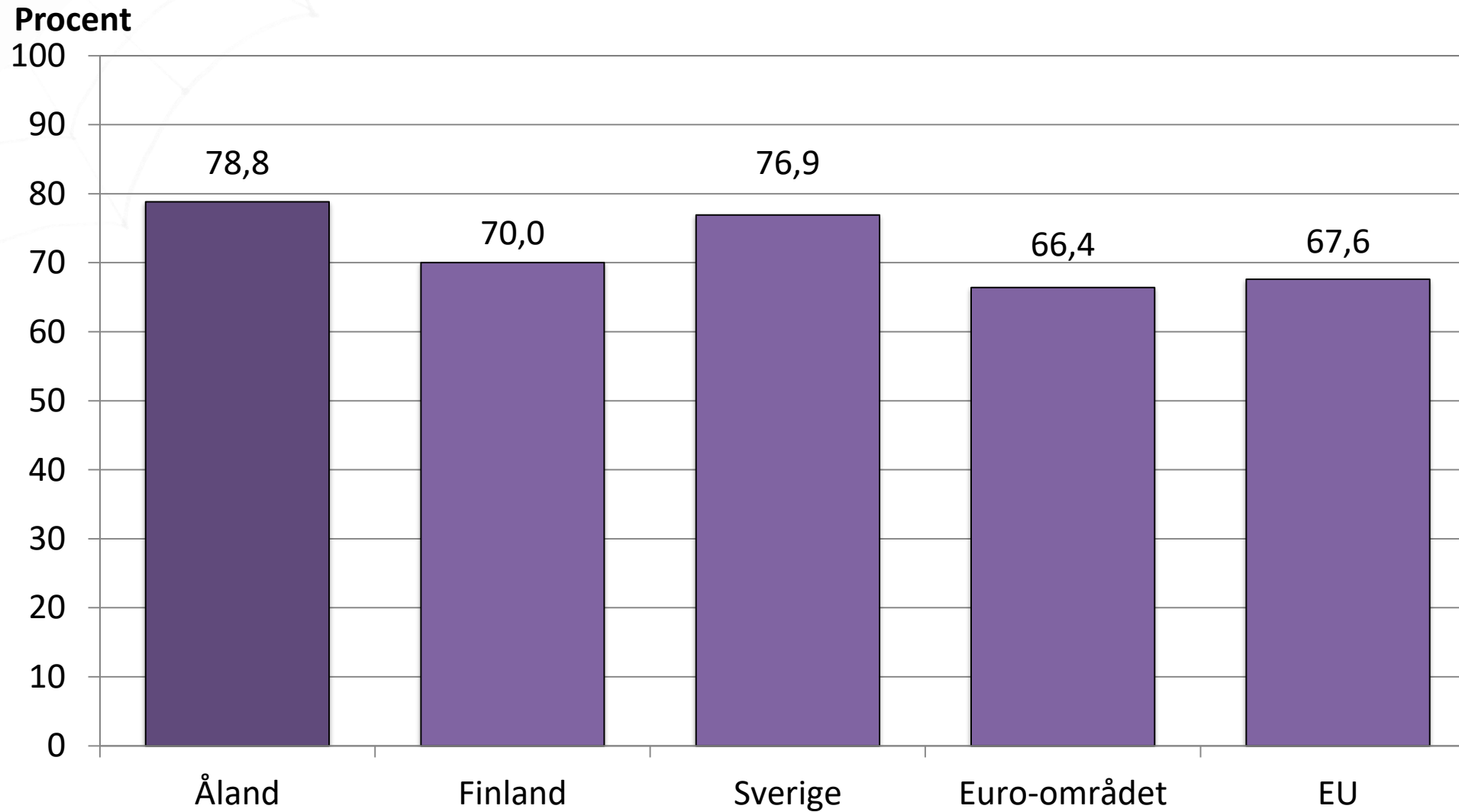
Befolkning och sysselsättning efter födelseort 31.12.2017, procent

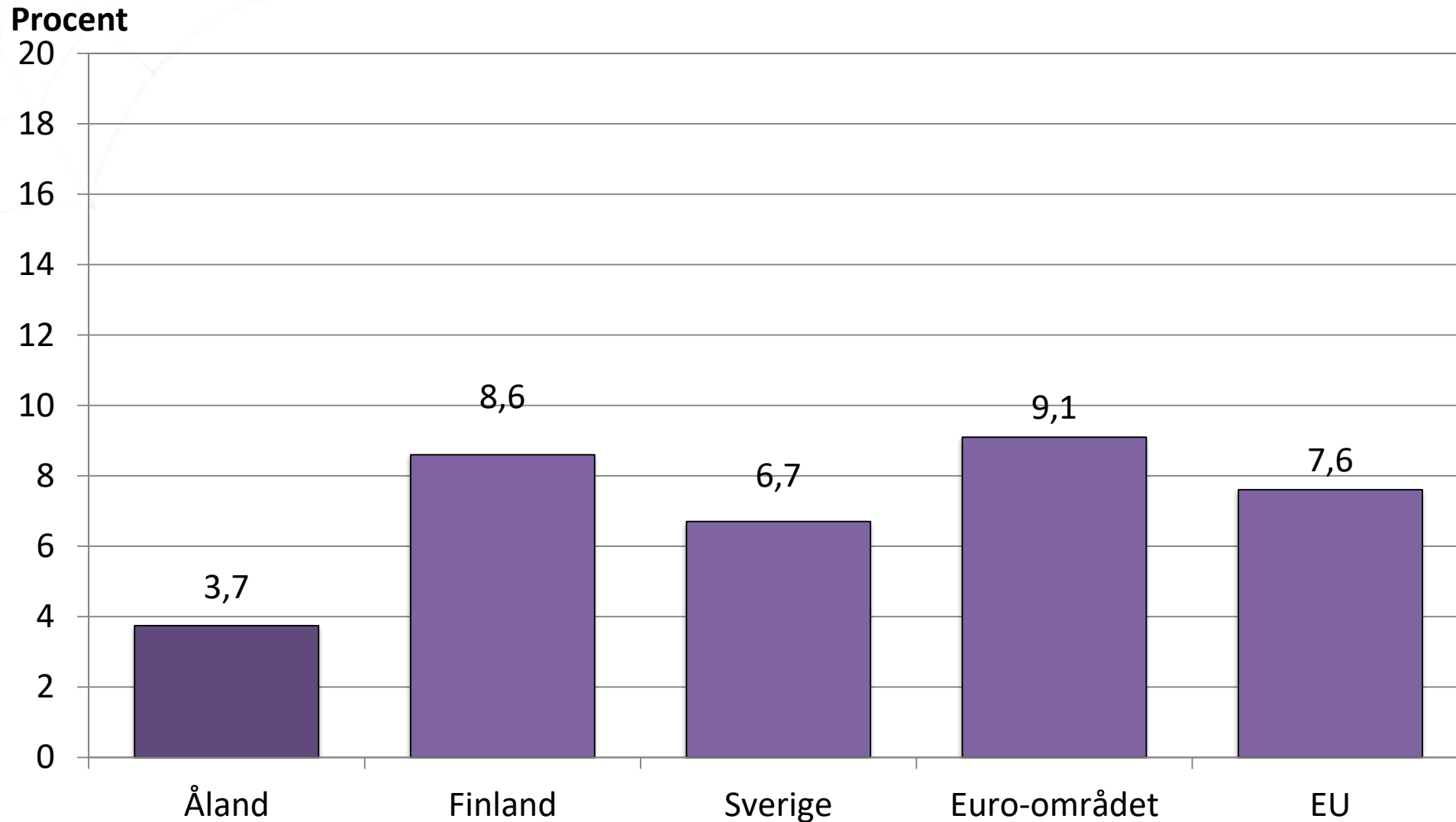
Befolkning och sysselsättning efter språk 31.12.2017, procent

Det relativa sysselsättningstalet år 2017, 15-64-åringar

Det relativa arbetslöshetstalet år 2017, 15-74 åringar

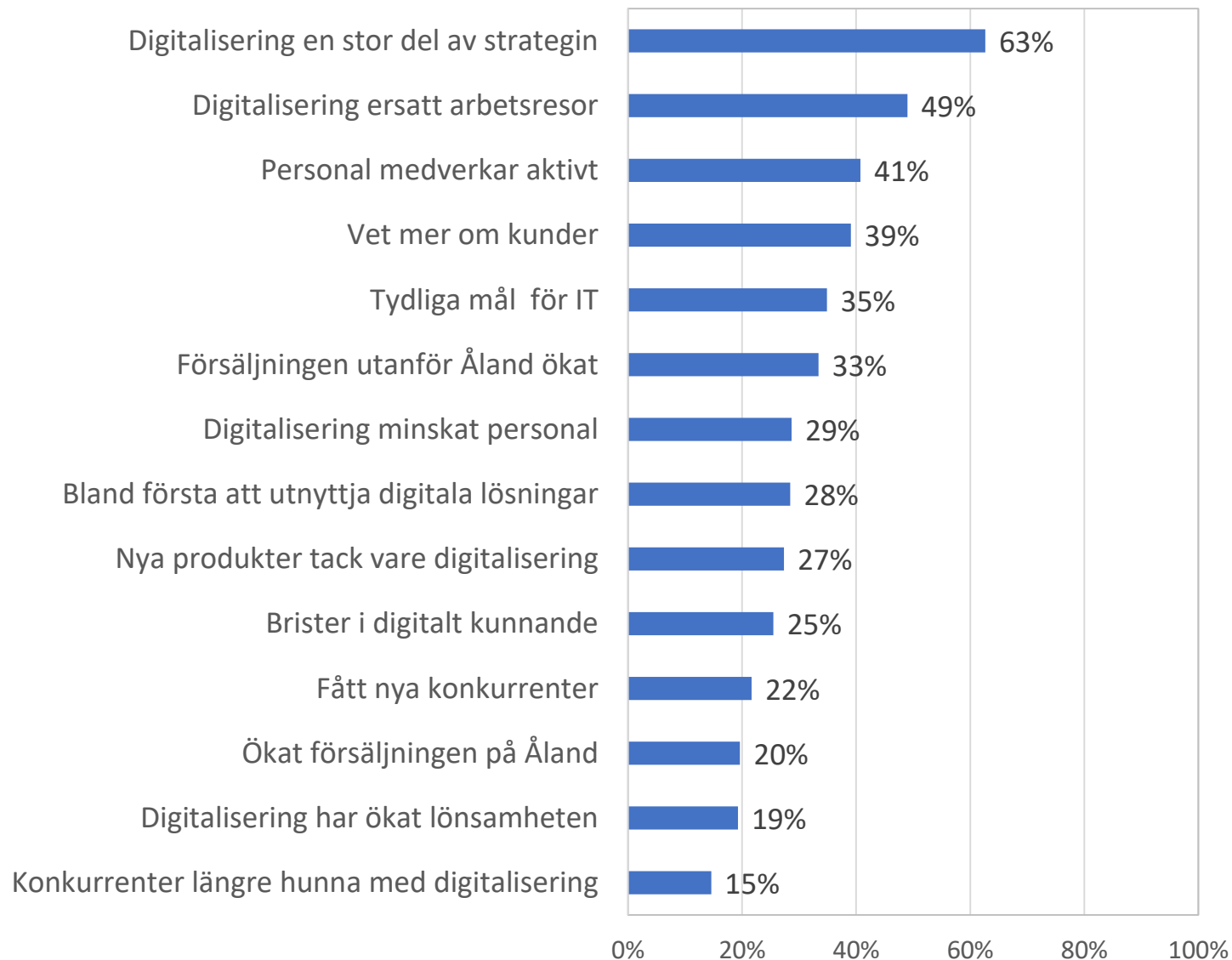
Fyra megatrender av hög relevans

- Teknisk utveckling
- Klimatförändring och klimatpolitik
- Förändrad befolkningsstruktur – förändringar i kundbeteende
- Global omfördelning av ekonomisk makt

Teknisk utveckling

- Automatisering, maskininlärning, 3D-printning etc. förväntas orsaka stora omvälvningar i företagens hela värdekedjor, men risk för prispress och nya konkurrenter
- Stora möjligheter till effektiviseringar
- I dag står teknik- och telekombolag, försäkringsbolag och banker, detaljhandeln, tillverkningsindustrin samt transport och logistik för merparten av investeringarna i AI
- AI och automatisering förväntas bli störst i just de branscher som dominerar det åländska näringslivet

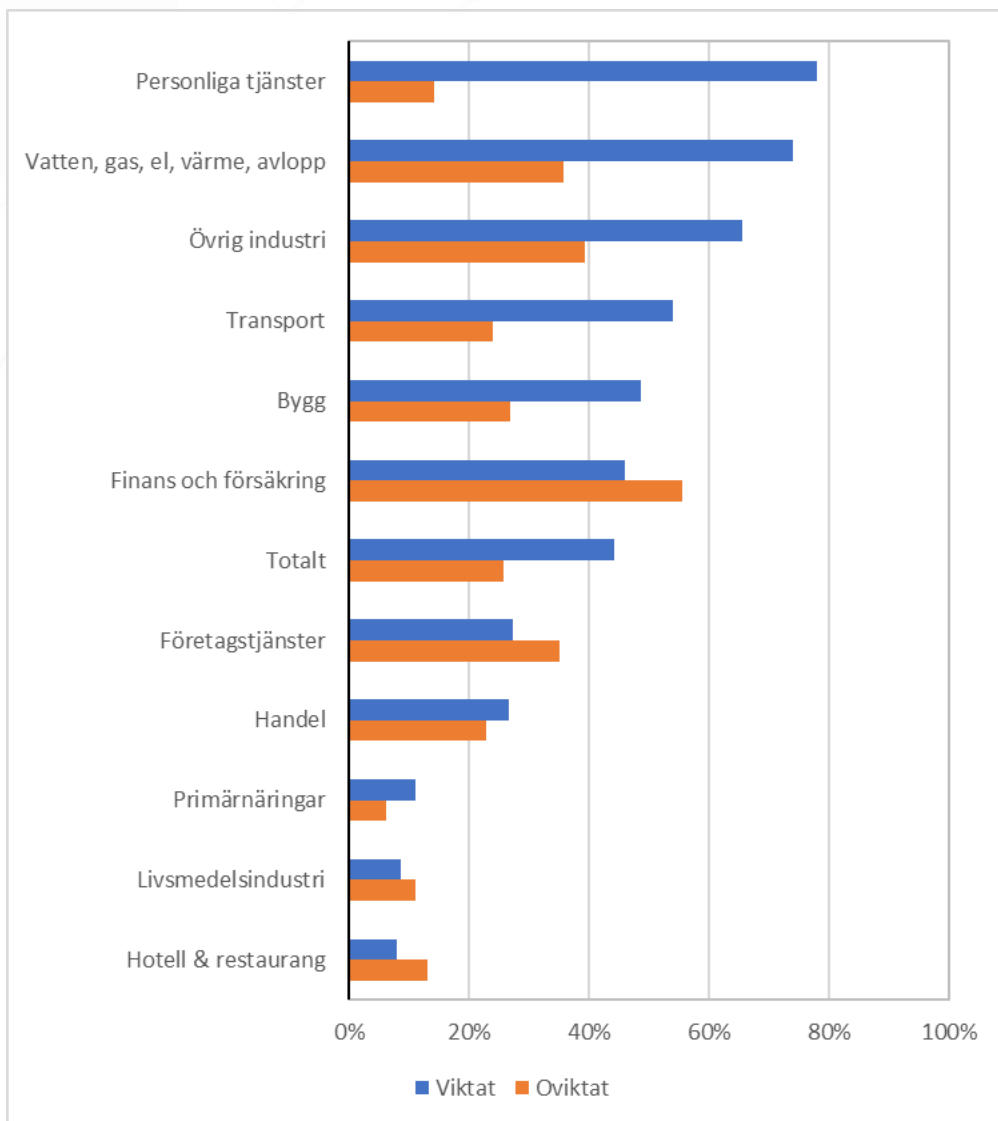
Digitaliseringens betydelse för näringslivet

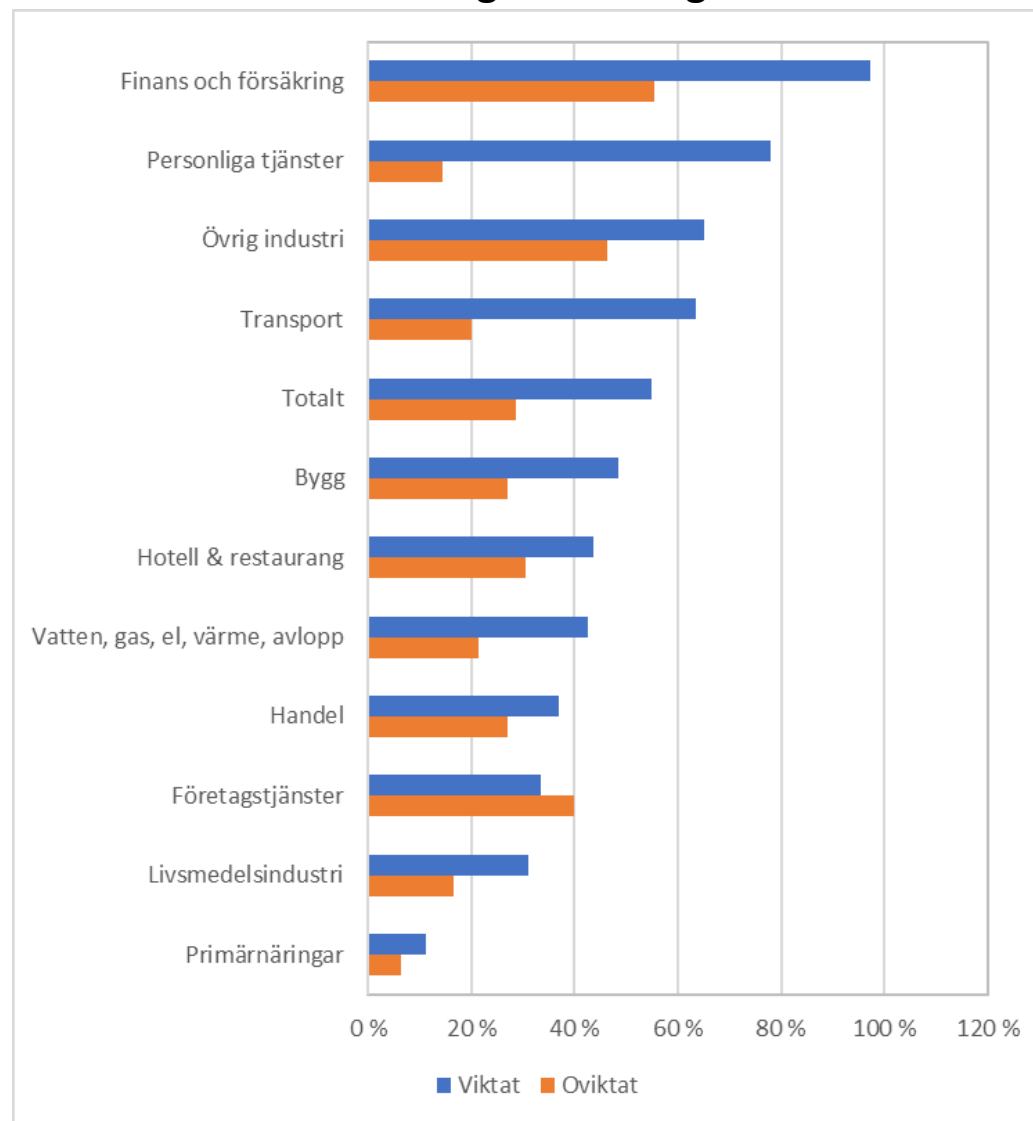
Företagen om digitalisering:

andel företag som anser att under de närmaste 5 åren ser en...

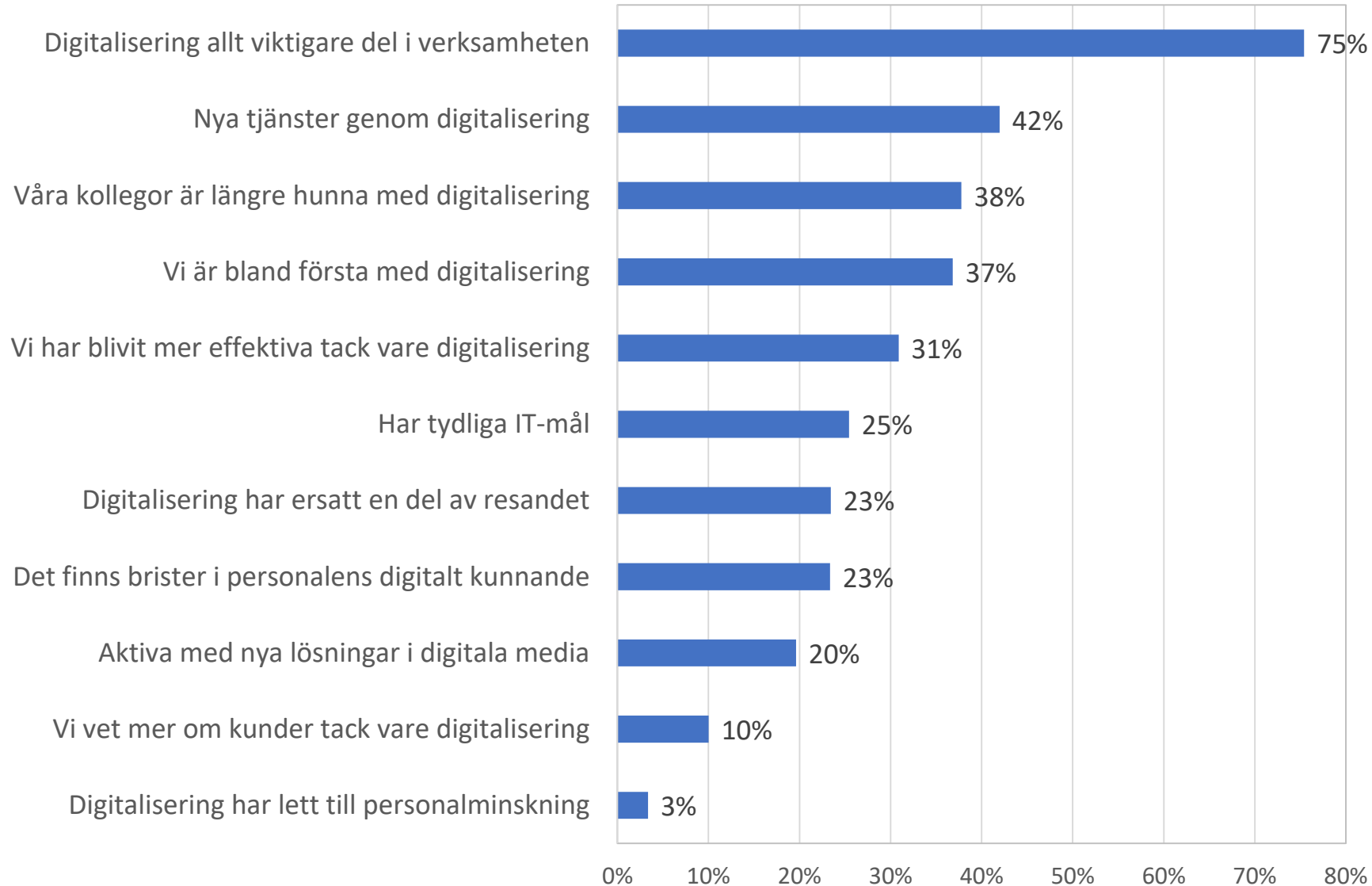
Ökad roll för datoriserad och autom. produktion

Ökad automatisering av företagets administration

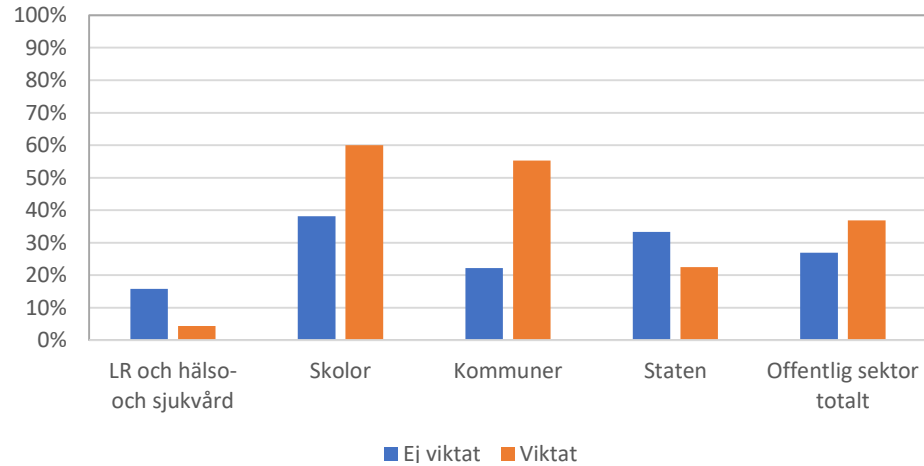
Offentliga sektorn om digitalisering

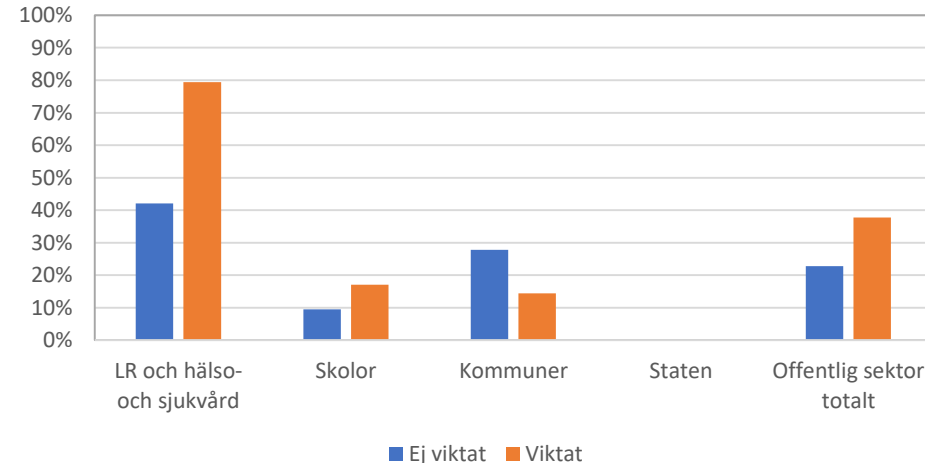
Offentlig sektor om digitalisering # 1

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

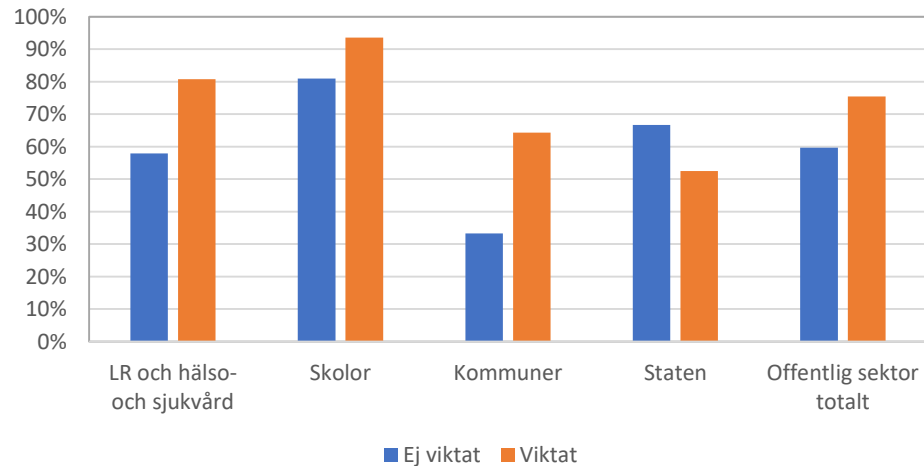
Vi är bland de första med digitalisering

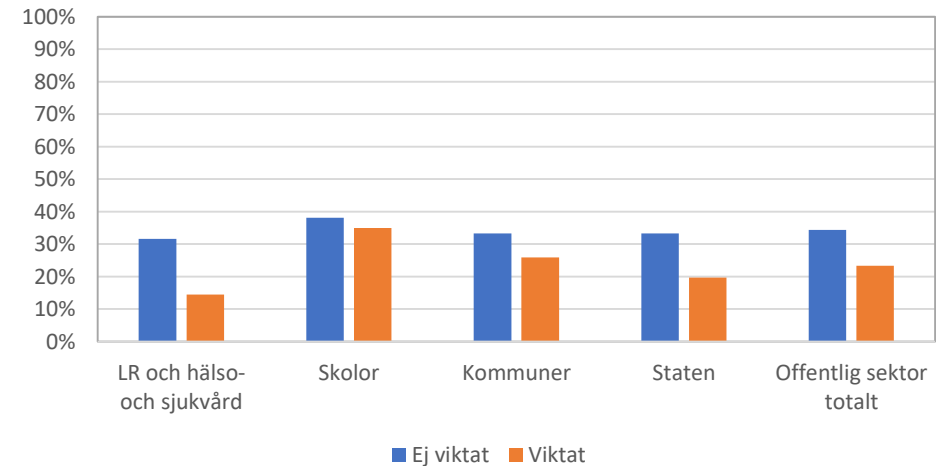
Våra kollegor längre hunna med digitalisering

Digitalisering allt viktigare

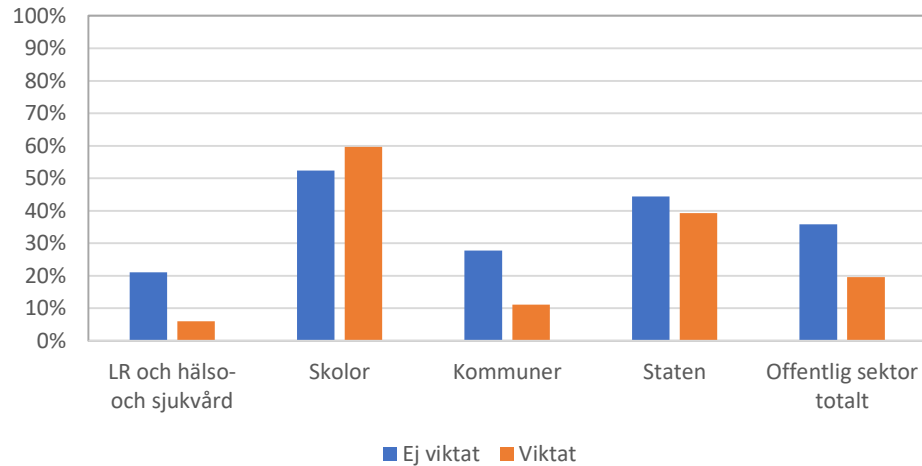
Brister i personalens digitala kunnande

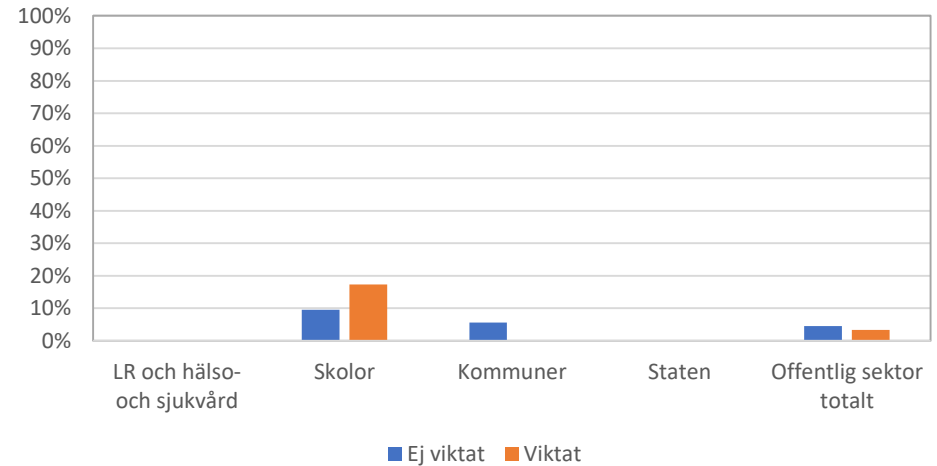
Offentlig sektor om digitalisering #2

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

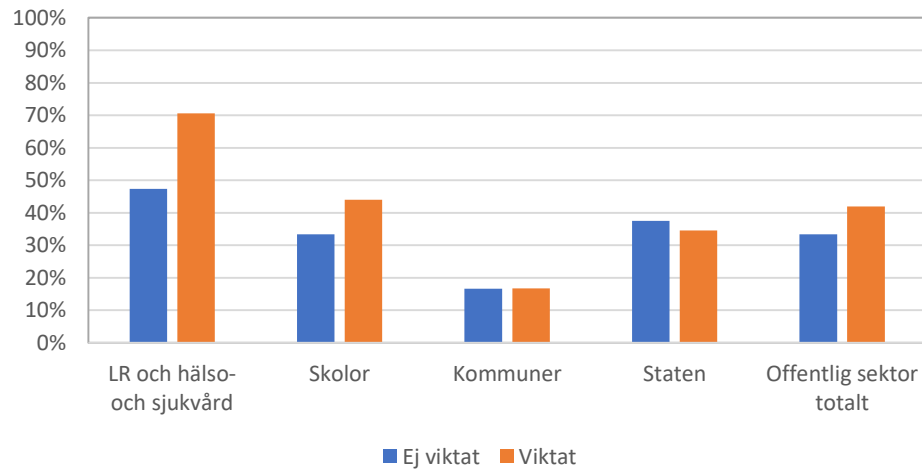
Aktiva med nya lösningar i digitala media

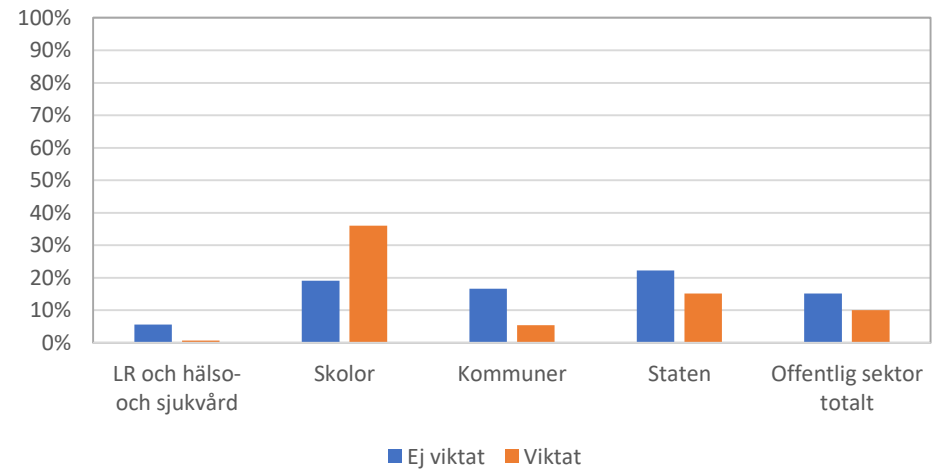
Digitalisering har ersatt en del av resandet

Vi erbjuder nya tjänster genom digitalisering

Vi vet mer om våra kunder digitalt

Rundabordskommentarer om teknisk utveckling

- Företagen
 - I första hand nya möjligheter till effektivisering, rekrytering, databaserad business, minskat personalbehov
 - Nya tekniken sprids långsammare – måste vara beprövad
 - Risk för ny konkurrens
 - Rädsla för felinvesteringar
 - Integritetsfrågor hindrar utvecklingen
- Offentlig sektor
 - Möjlighet för kvalitetsförbättringar i offentliga tjänster
 - Kan vara en delösning för personalbrist
 - Stora möjligheter inom utbildningsväsendet (i synnerhet över grundskolenivå)
 - Ledarskap inom offentliga sektorns digitalisering?
 - Finska staten viktig aktör

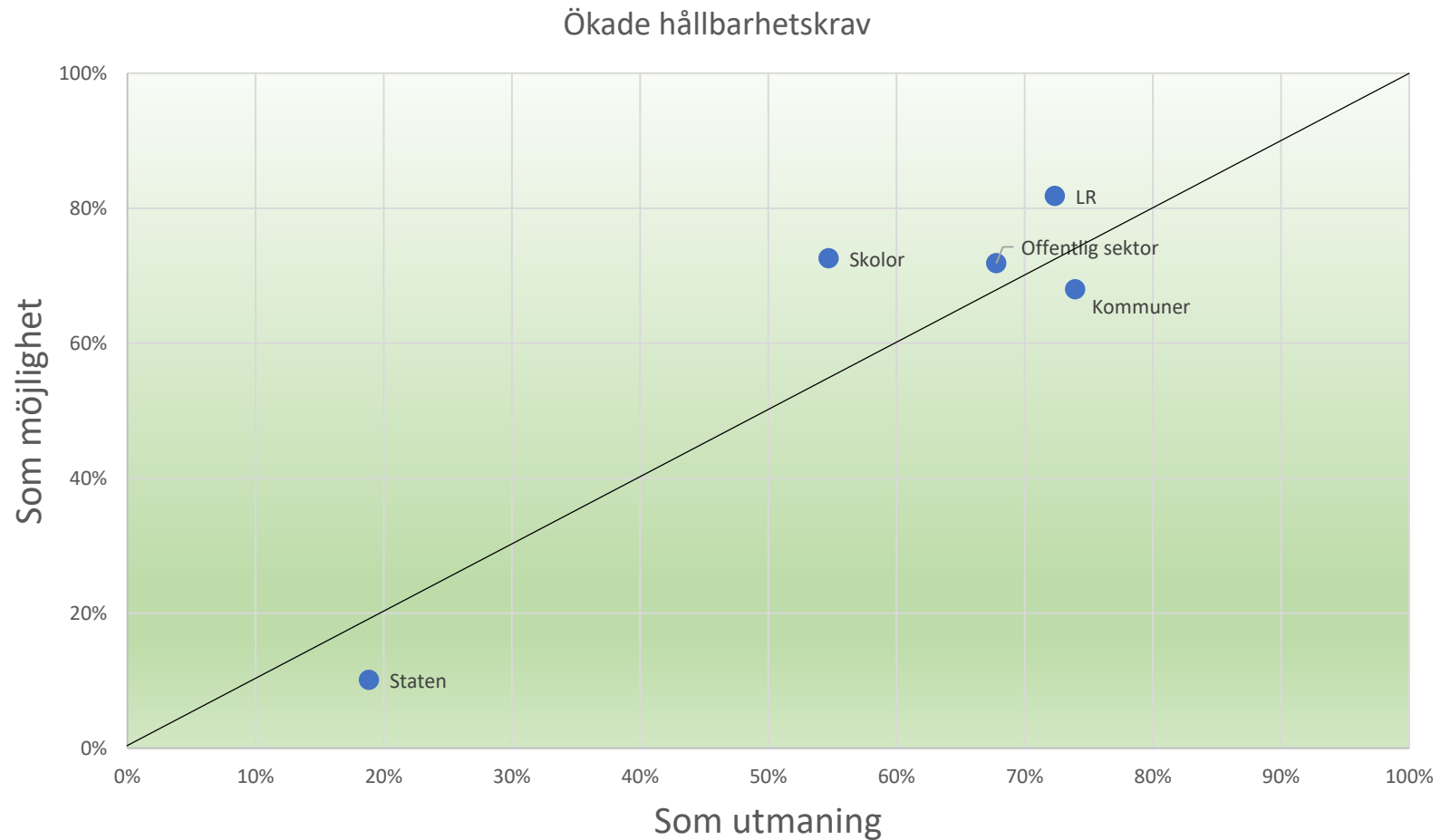
Klimatförändring och klimatpolitik

- Ökad produktivitet och förändrade förutsättningar för jord- och skogsbruket
- Efterfrågan på bioenergi växer
- Stormar kan bli mer frekventa – försäkringsbransch, sjöfart skogsbruk, infrastrukturtjänster
- Strängare myndighetskrav för näringslivet - ålandsspecifika åtgärder?
- Omställning av offentliga sektorns egen verksamhet?

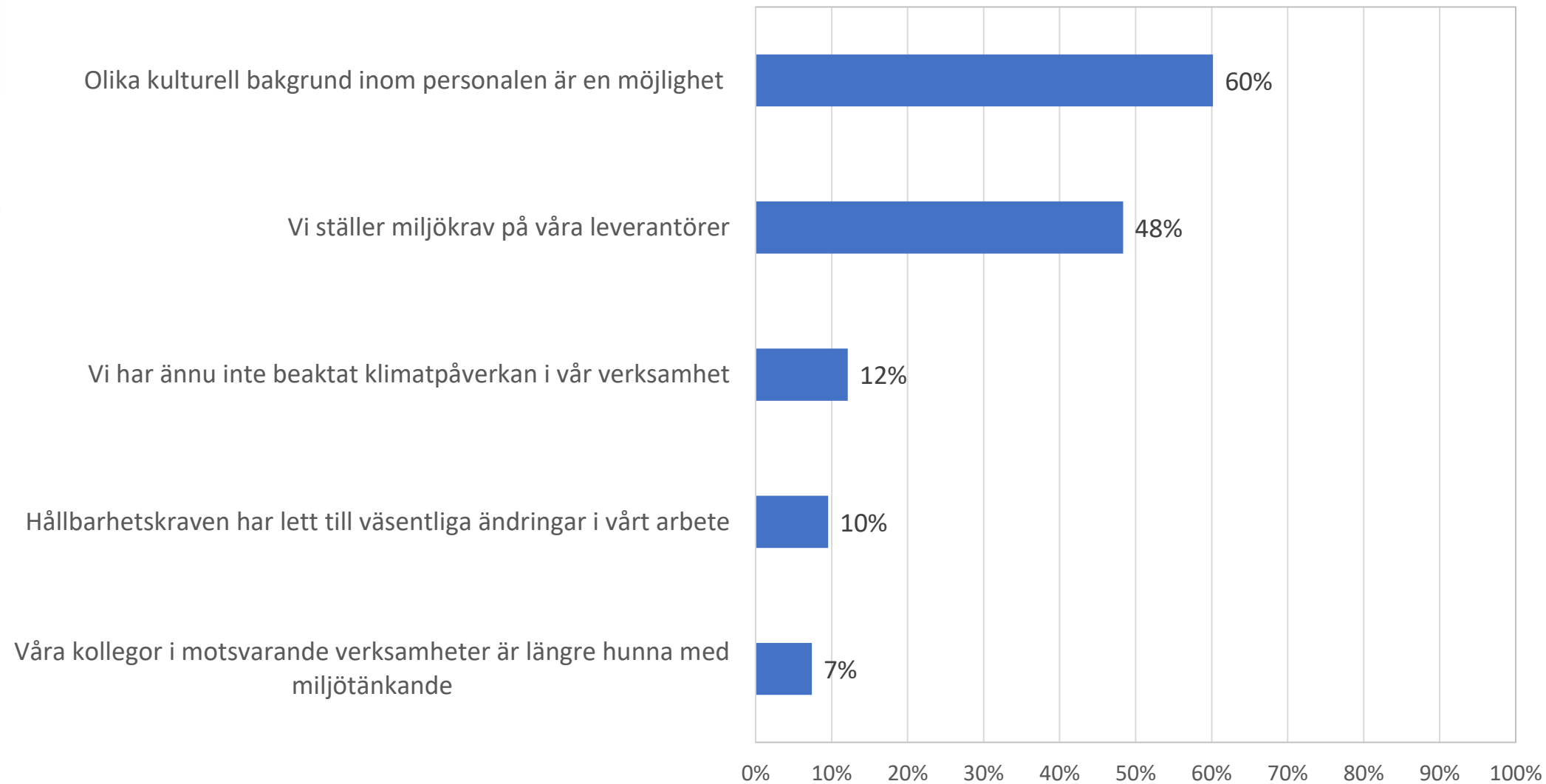

Hållbarhetskraven som utmaning och möjlighet

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

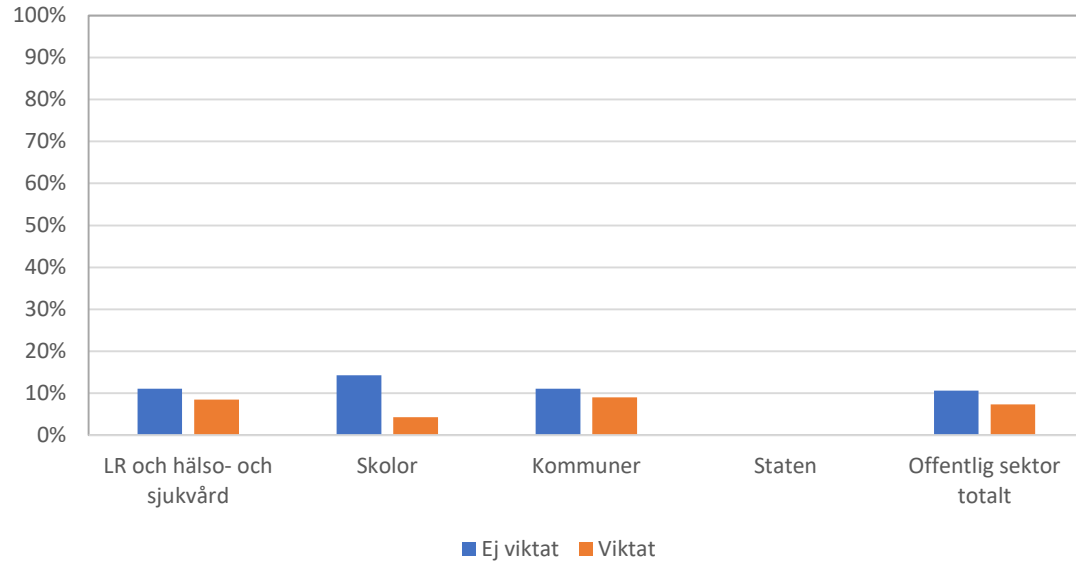
Offentliga sektorn om hållbarhetsarbete

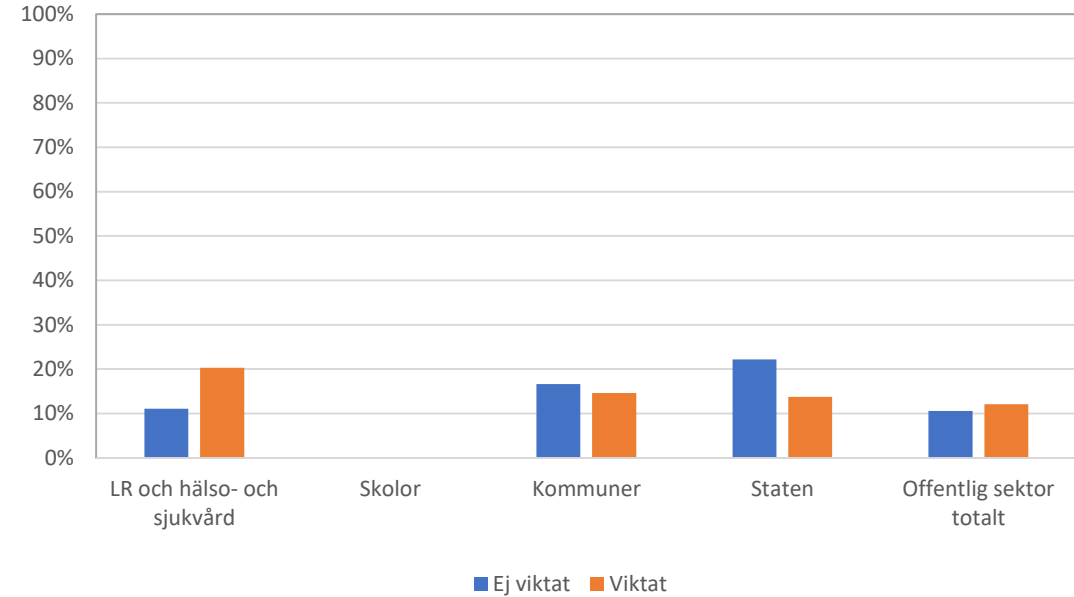
Mer om den offentliga sektorns hållbarhetsarbete

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

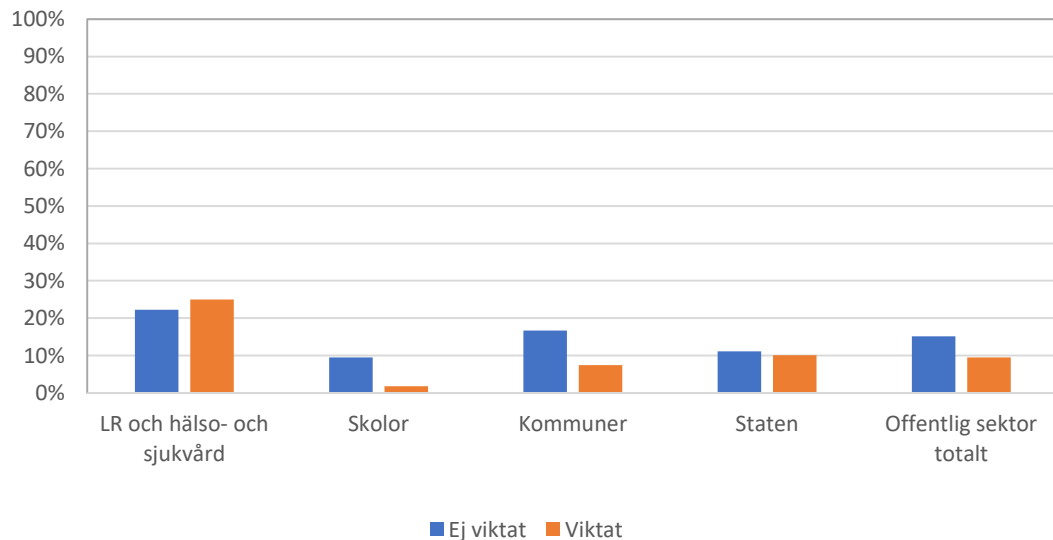
Kollegor längre hunna med miljötankande

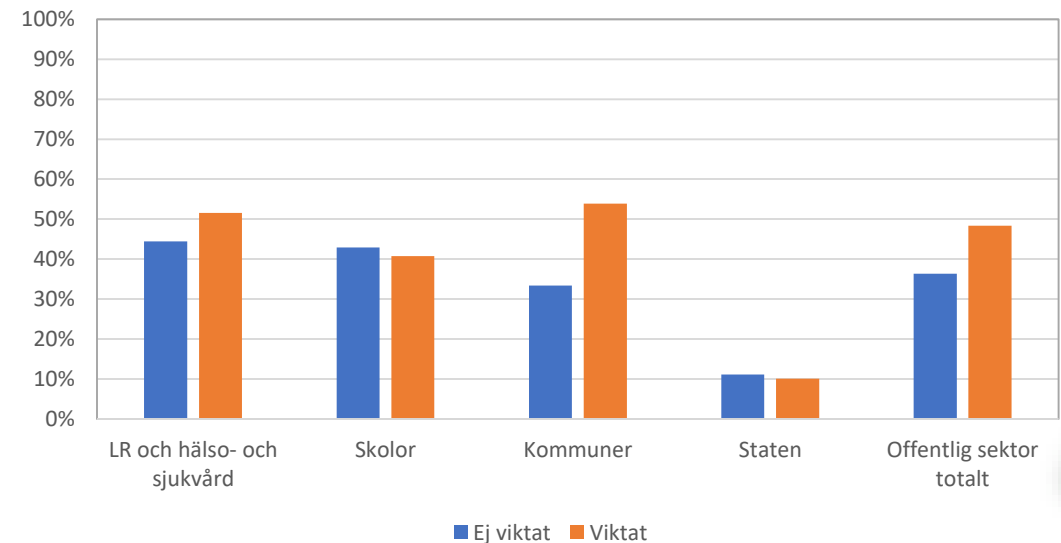
Har ej beaktat klimatpåverkan

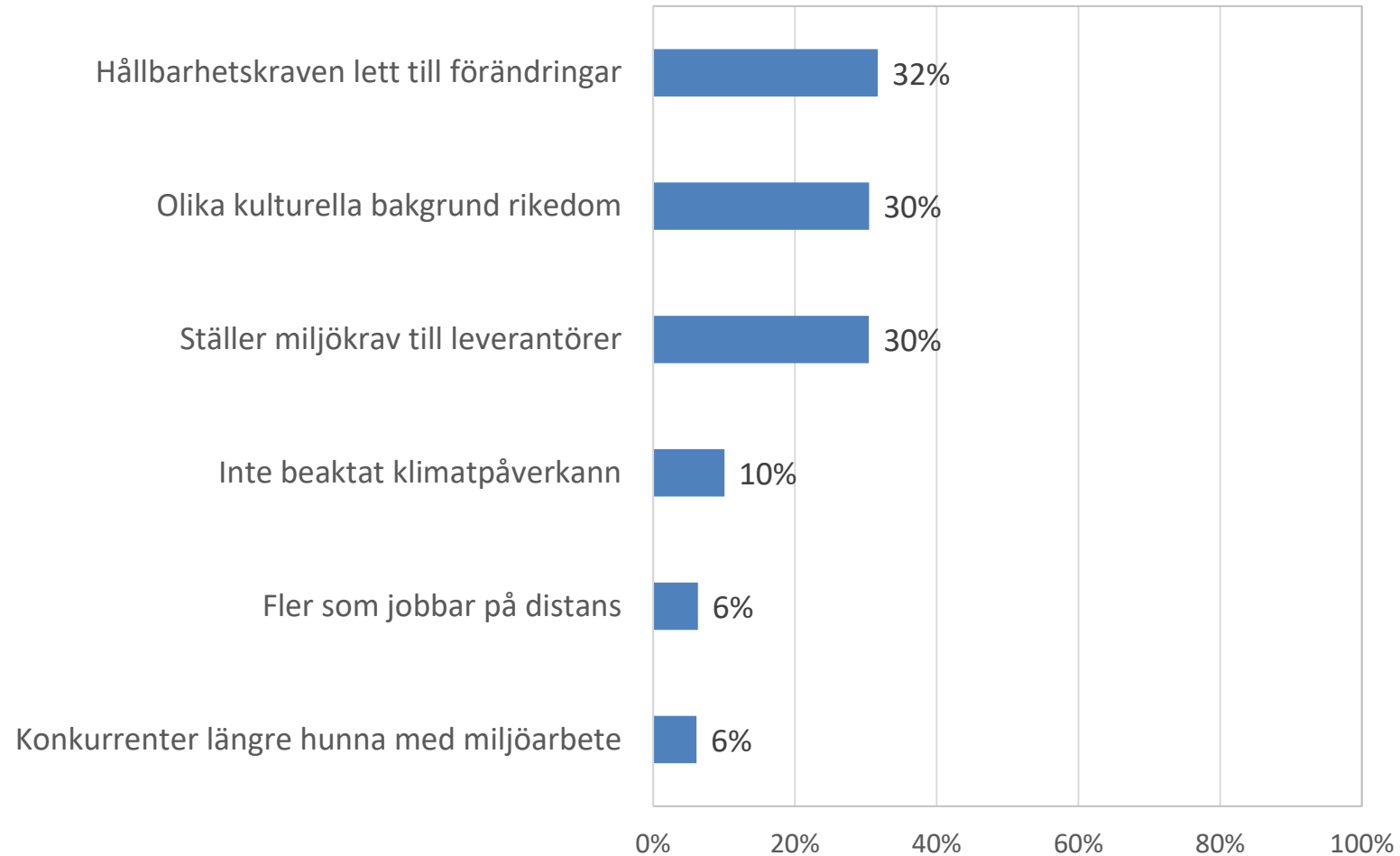
Hållbarhetskraven har lett till väsentliga ändringar

Ställer miljökrav för leverantörer

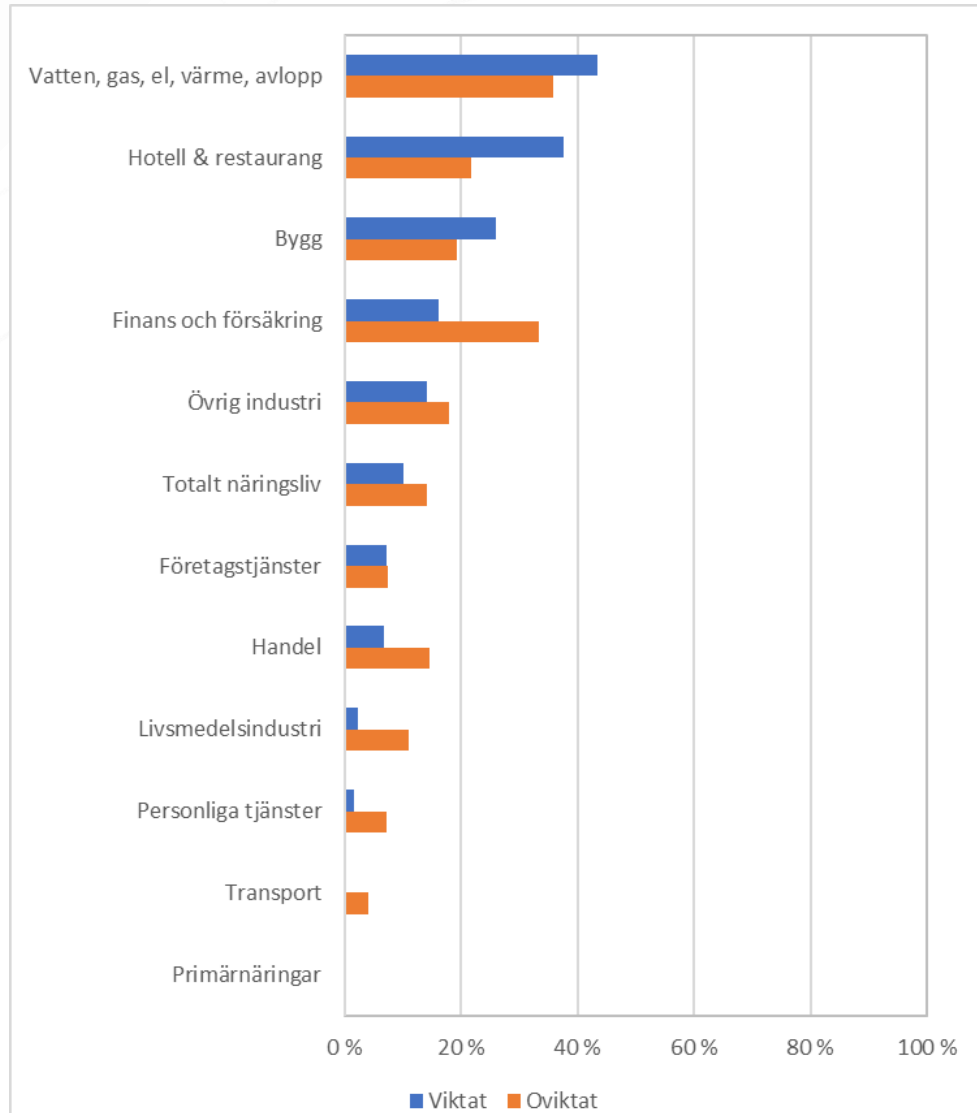
Om hållbarhetstänkande hos företagen

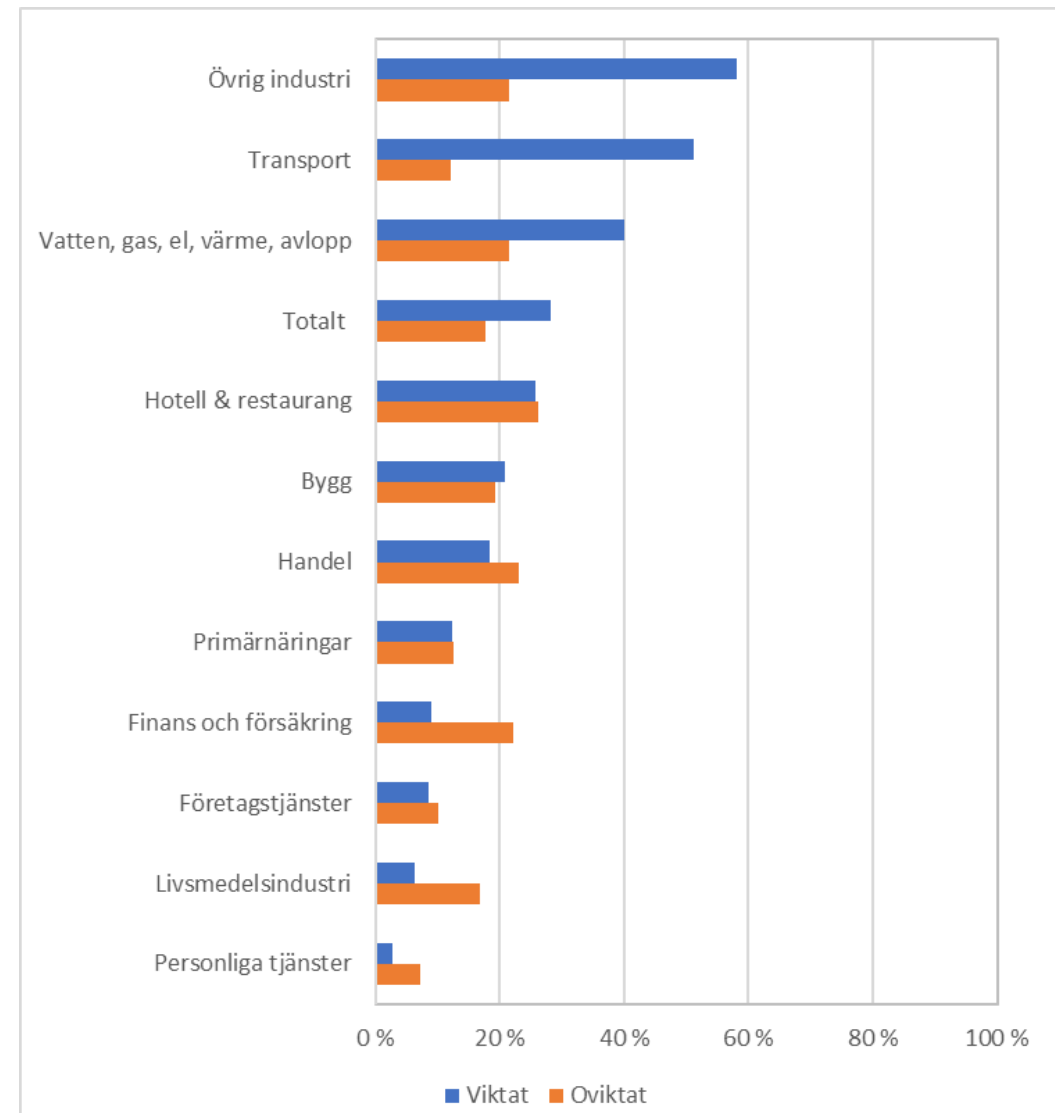
Företagen om klimatförändring & hållbarhetsfrågor

Andelen företag som anser att:

Förändringar i väder och klimat är en möjlighet

Kunder vill få mer information om produkters miljöpåverkan

Rundabordsdiskussioner om klimat- och hållbarhetsfrågor

- Företagen
 - Stark oro för Östersjöns tillstånd – påverkar attraktivitet, rekrytering, besöksnäringen och passagerartrafiken
 - Striktare regler och normer samt tydligare prioriteringar efterlyses för att få fart på hållbara lösningar - andra aktörer ser dessa som en risk
 - Hållbarhetsfokus kan gynna Åland
 - Näringspolitiken som verktyg i hållbarhetsarbete
- Offentlig sektor
 - Klimatförändringen ingen större hot – kraven på omställning oroar
 - Omställning och anpassning har redan påbörjats
 - Investeringsbehoven kan vara omfattande

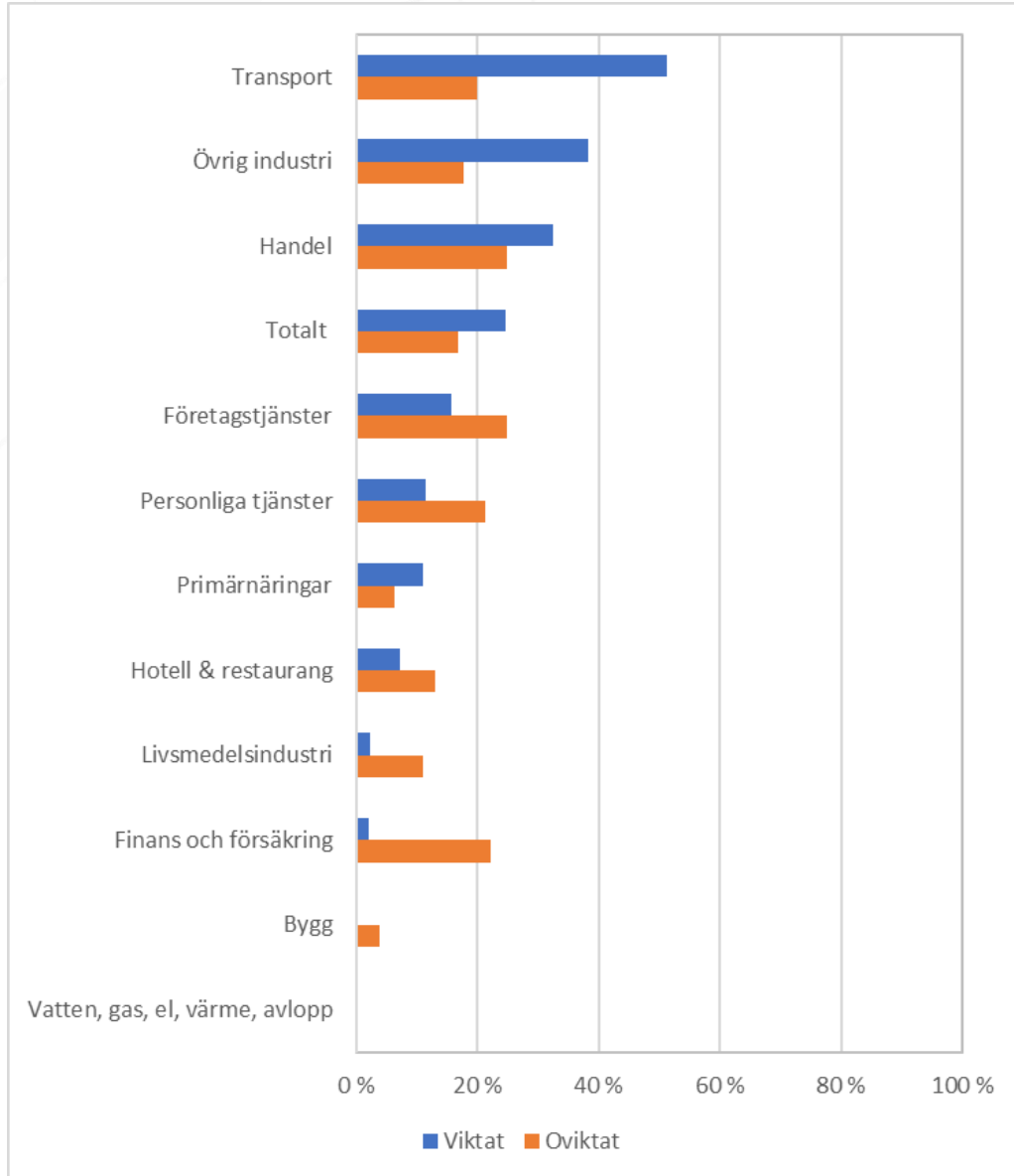
Förändrad befolkningsstruktur – fler utmaningar än möjligheter?

- Åldrande befolkning - större andel äldre kunder
- Den yngre generationens attityder till heltidsarbete, ägande och familjebildning
- Ökad oro för nivå och finansiering av framtida pensioner
- Växande inkomstskillnader?
- Bland andra kommer handeln, finanssektorn, besöksnäringen och personliga tjänster känna av förändringen
- Ny aktivism hos medborgarna?

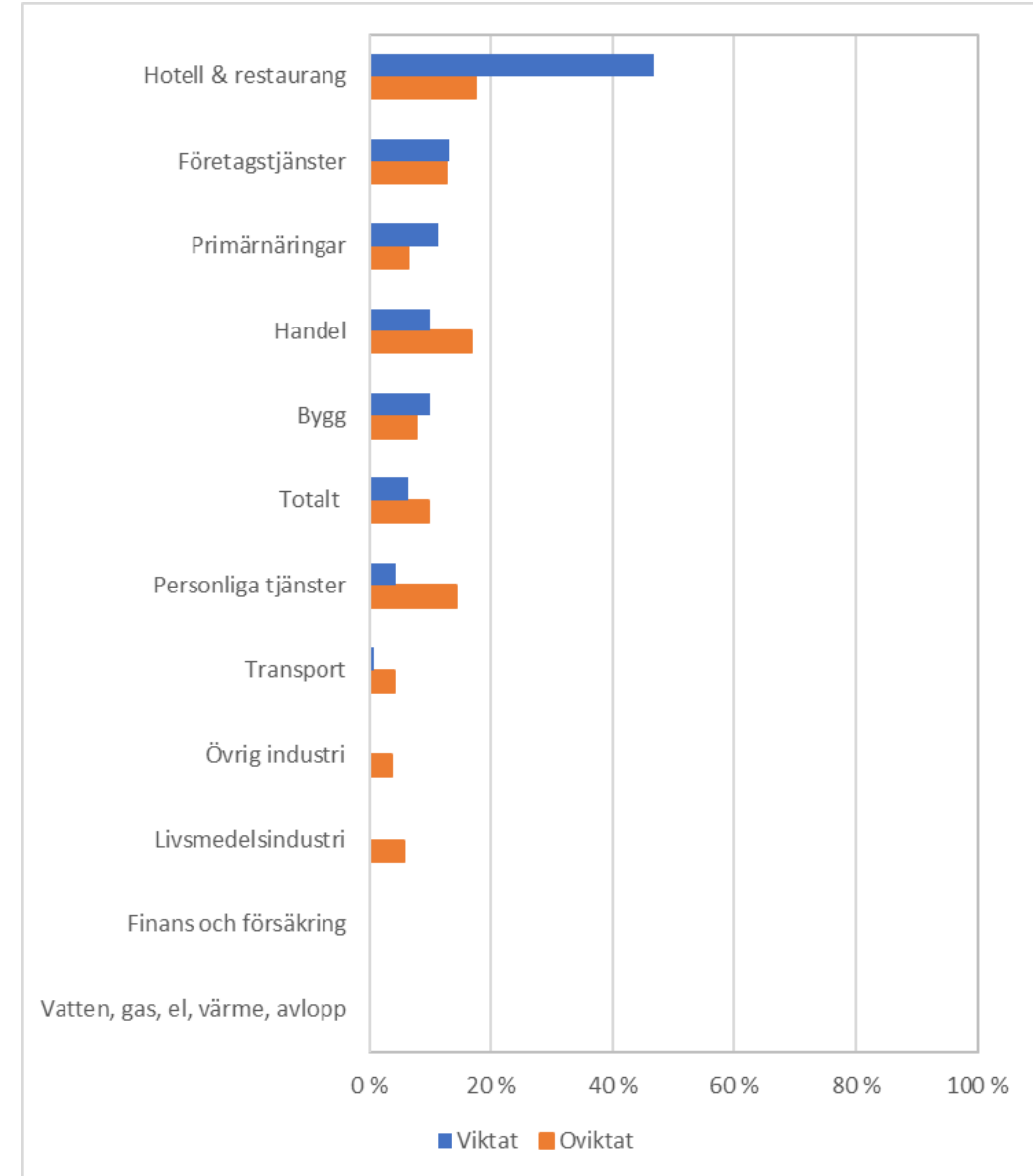
Företagen om förändrad befolningsstruktur/konsumtionsbeteende

Andel företag som anser att:

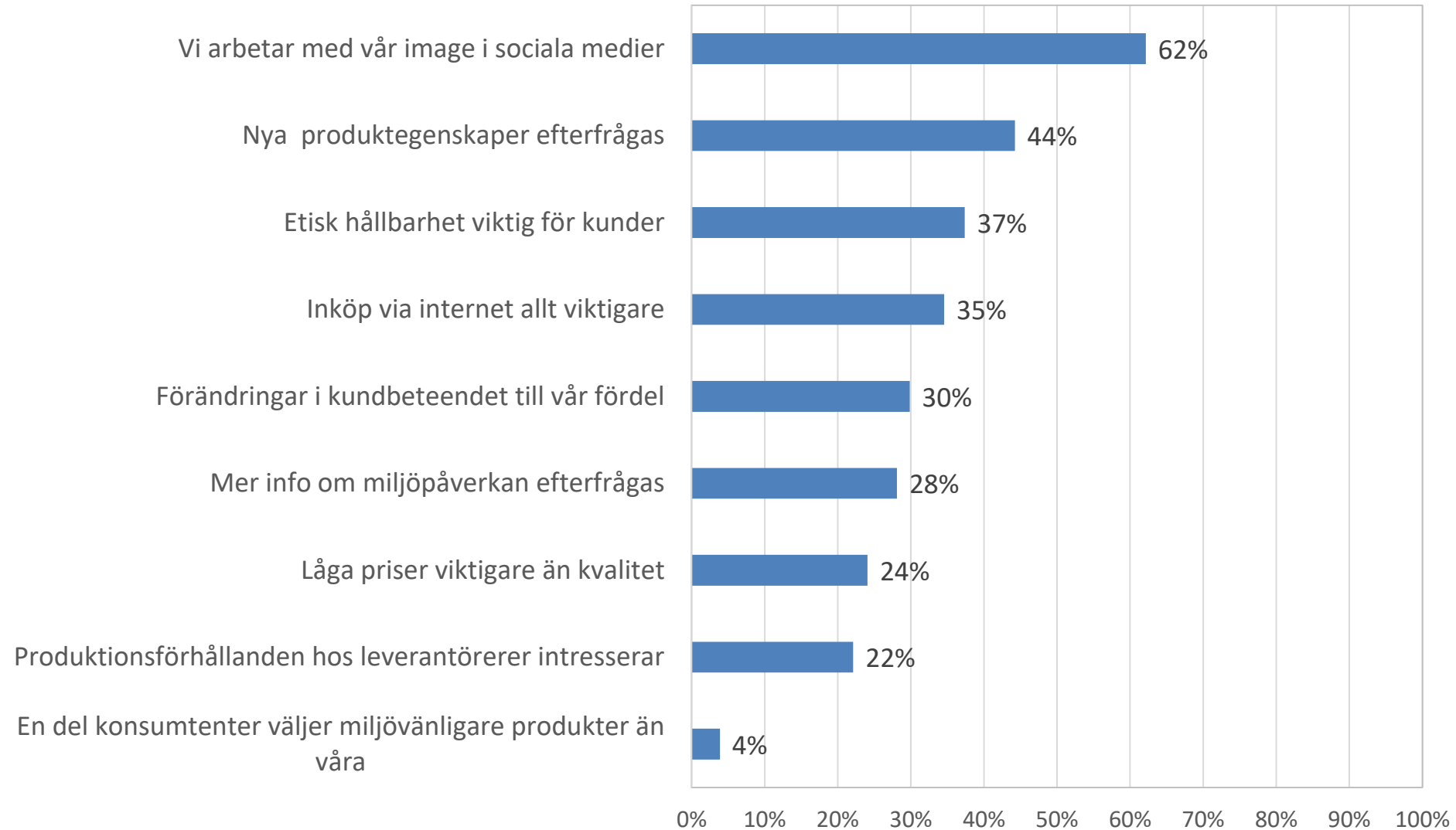
Åldrande befolkning är en möjlighet för företaget

Åldrande befolkning är ett hot för företaget

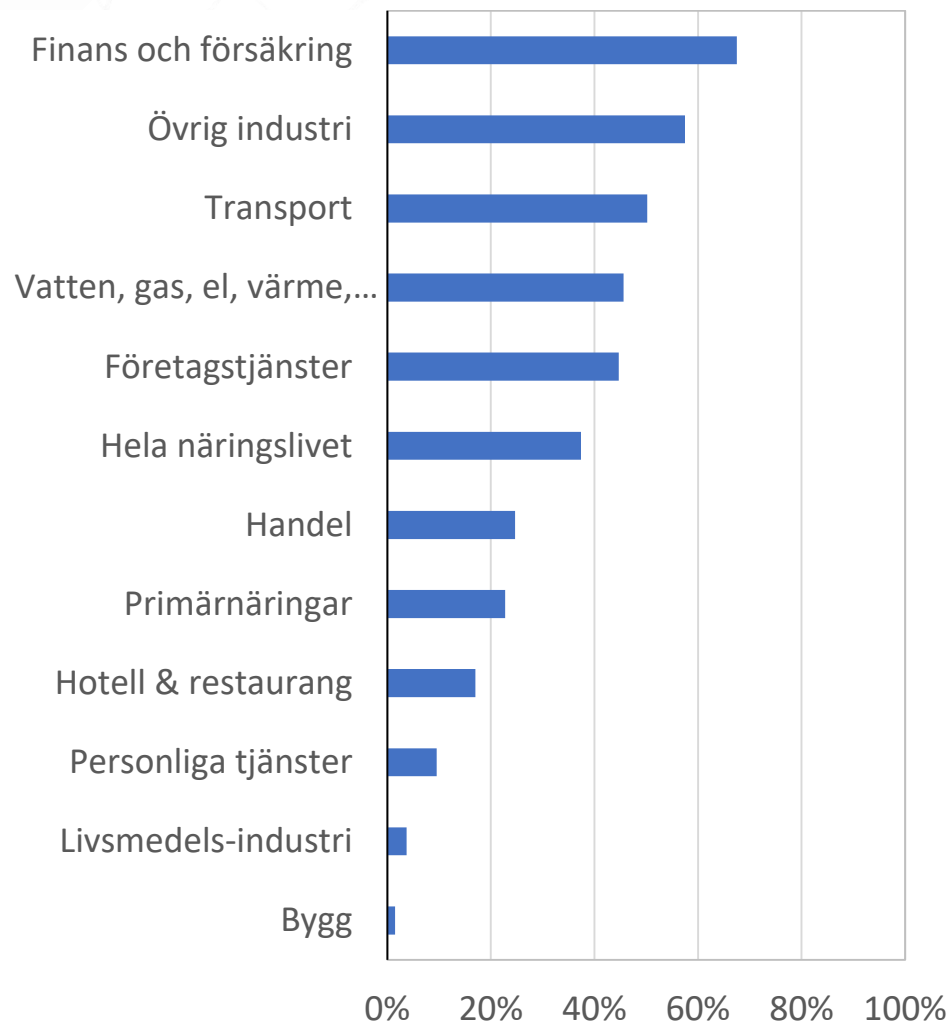

Företagen om marknader och kundbeteende

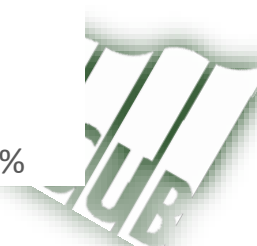
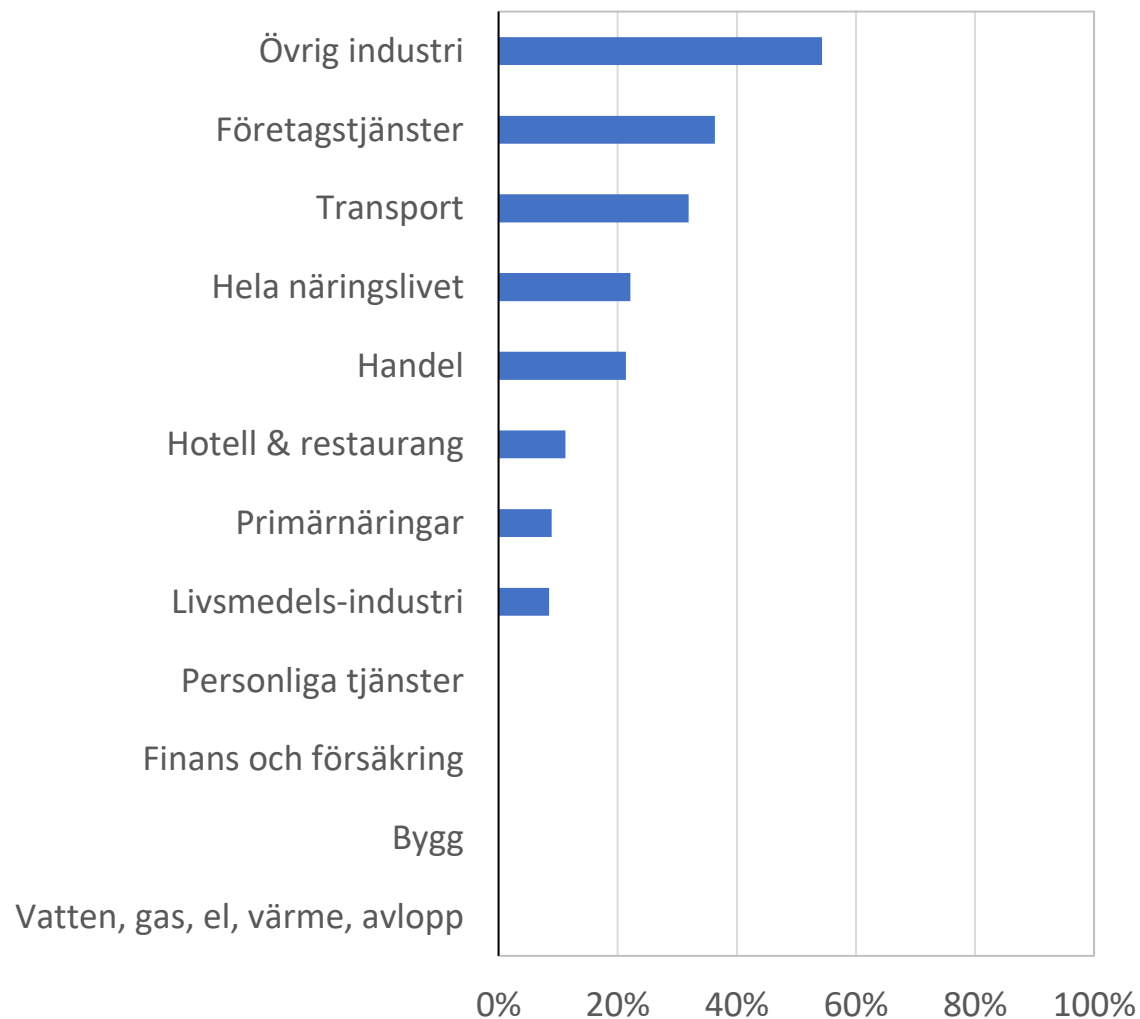

Konsumenternas aktivism

Våra kunder är måna om att vår produktion är etisk hållbar

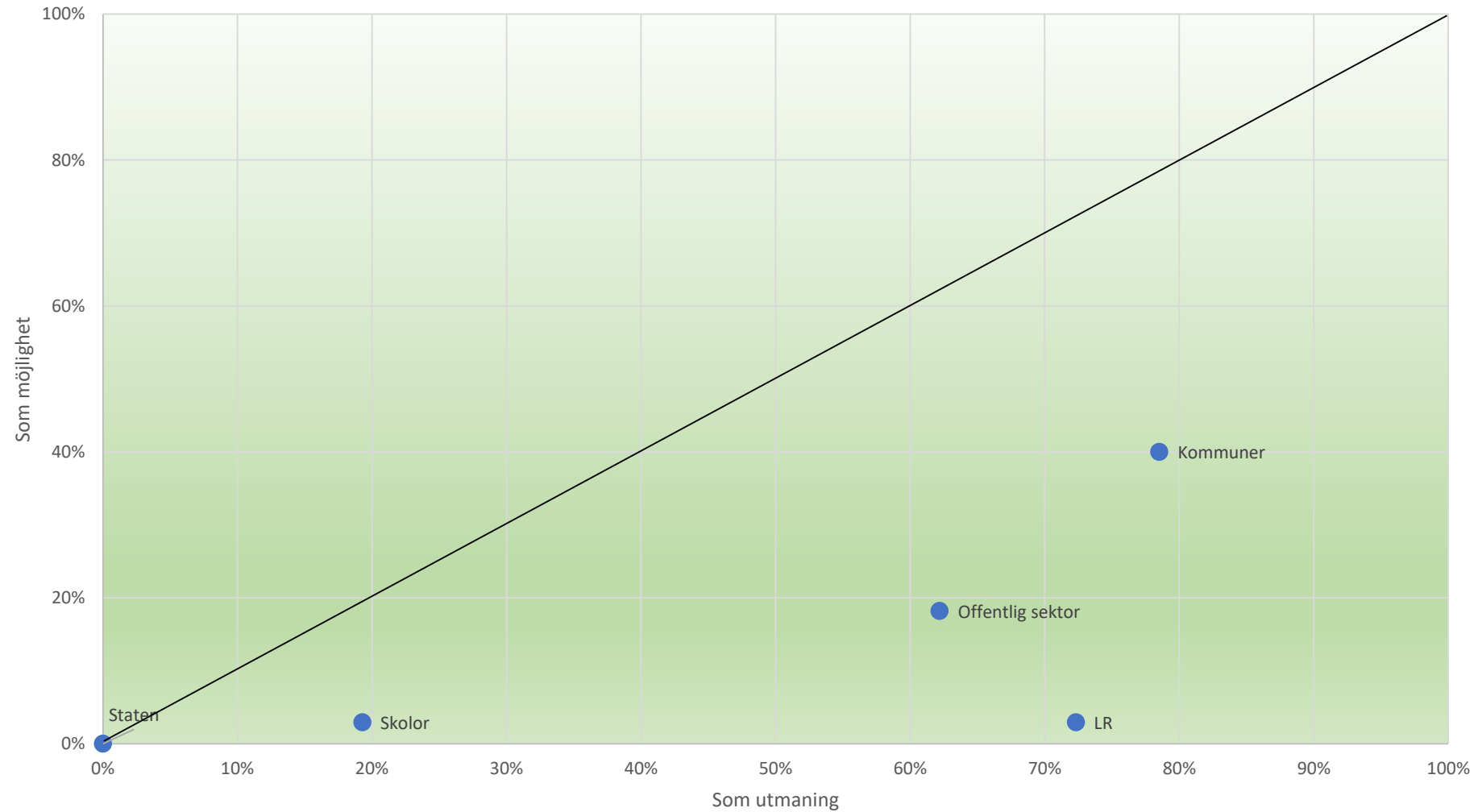
Våra kunder är intresserade av produktionsförhållanden hos våra underleverantörer

Åldrande befolkning som utmaning och möjlighet för offentlig sektor

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

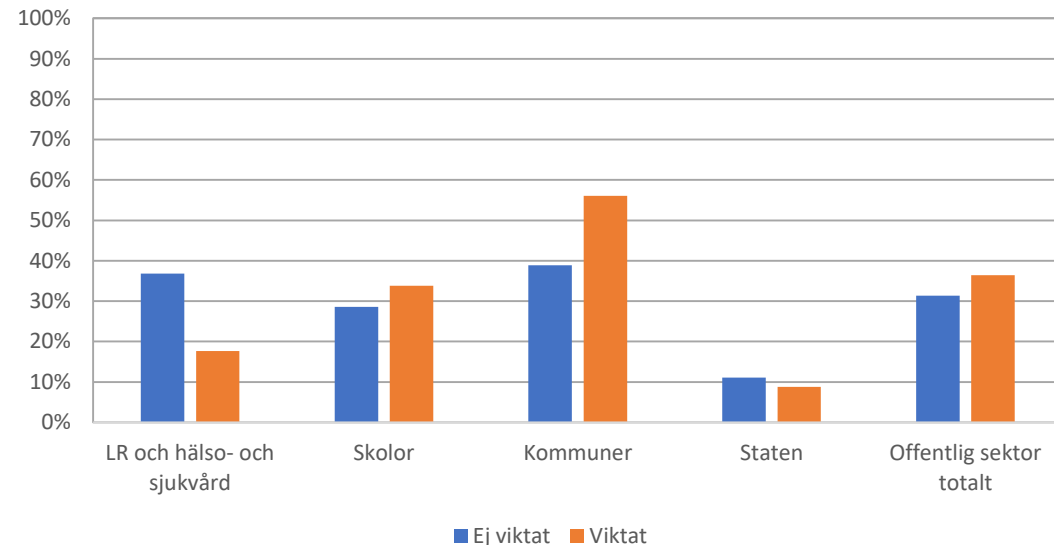
Åldrande

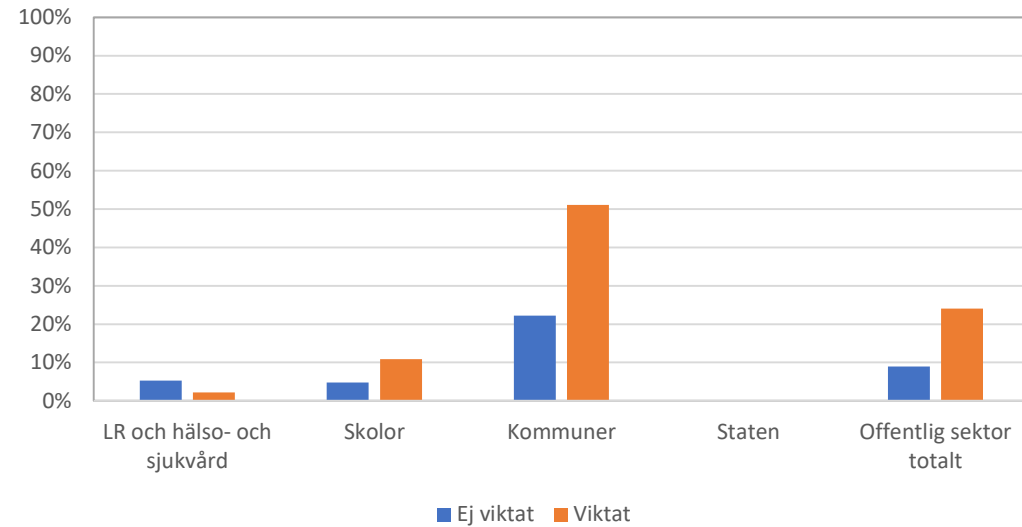
Åsikter om serviceanvändarnas preferenser och aktivism

Procent av svarande som samtycker delvis eller helt

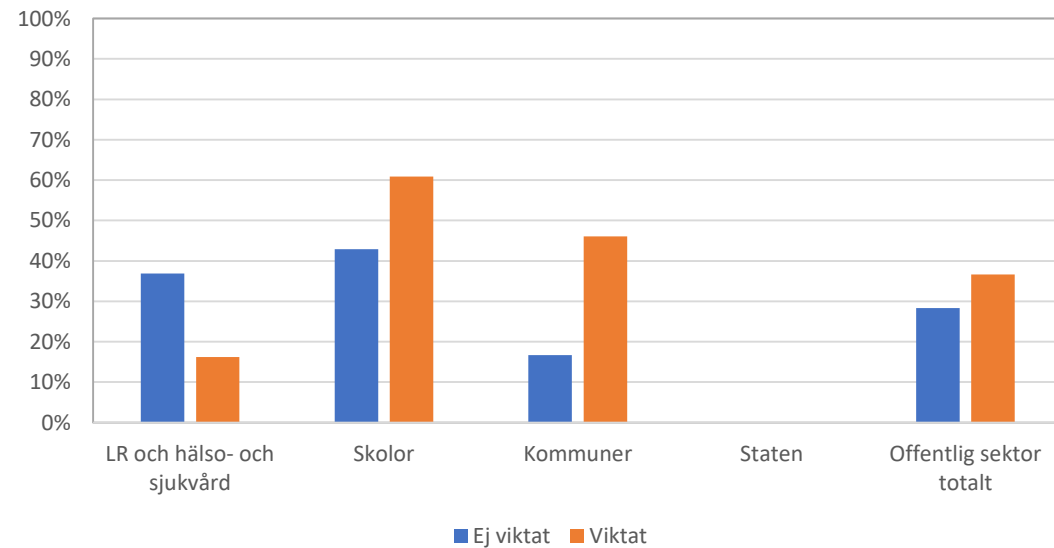
Modernisering efterfrågad

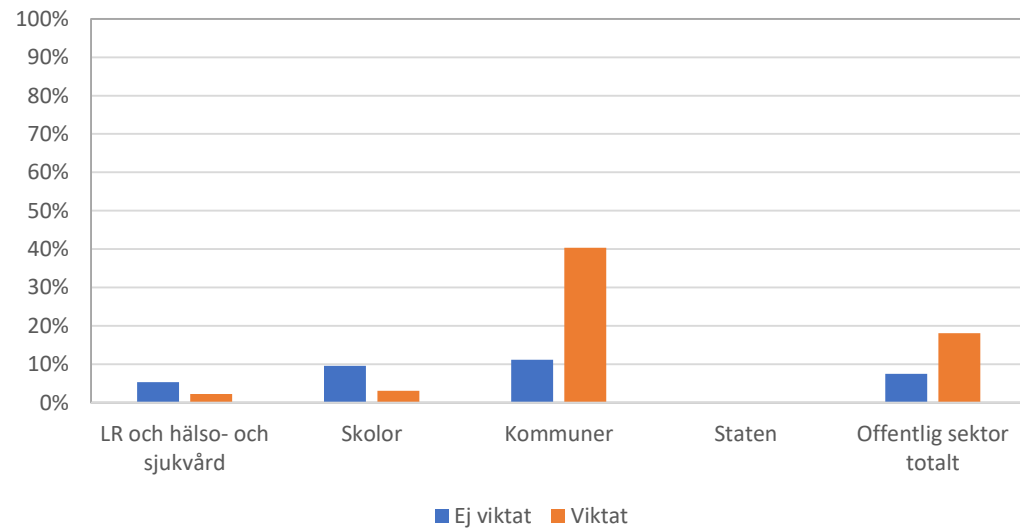
Mer miljöinformation efterfrågad

Info om etisk hållbarhet efterfrågad

Info om produktionsförhåll. hos leverantörer

Rundabordsdiskussioner om befolkningsförändringar & konsumentbeteende

- Företagen
 - Oro över framtida (brist på) befolkningstillväxt och att frågan inte prioriteras tillräckligt
 - Ålands attraktivitet viktigt
 - De äldre en lojalare kundgrupp, pressar inte till snabb teknologisk utveckling och innovation
 - Måste vara flexiblare för locka unga
- Offentlig sektor
 - Urbaniseringens motreaktion en möjlighet för Åland
 - Lugn och trygghet, internationalisering, utbud av aktiviteter attraktionsfaktorer
 - Ökat antal äldre en möjlighet – tillgängligheten av offentliga tjänster måste jobbas med

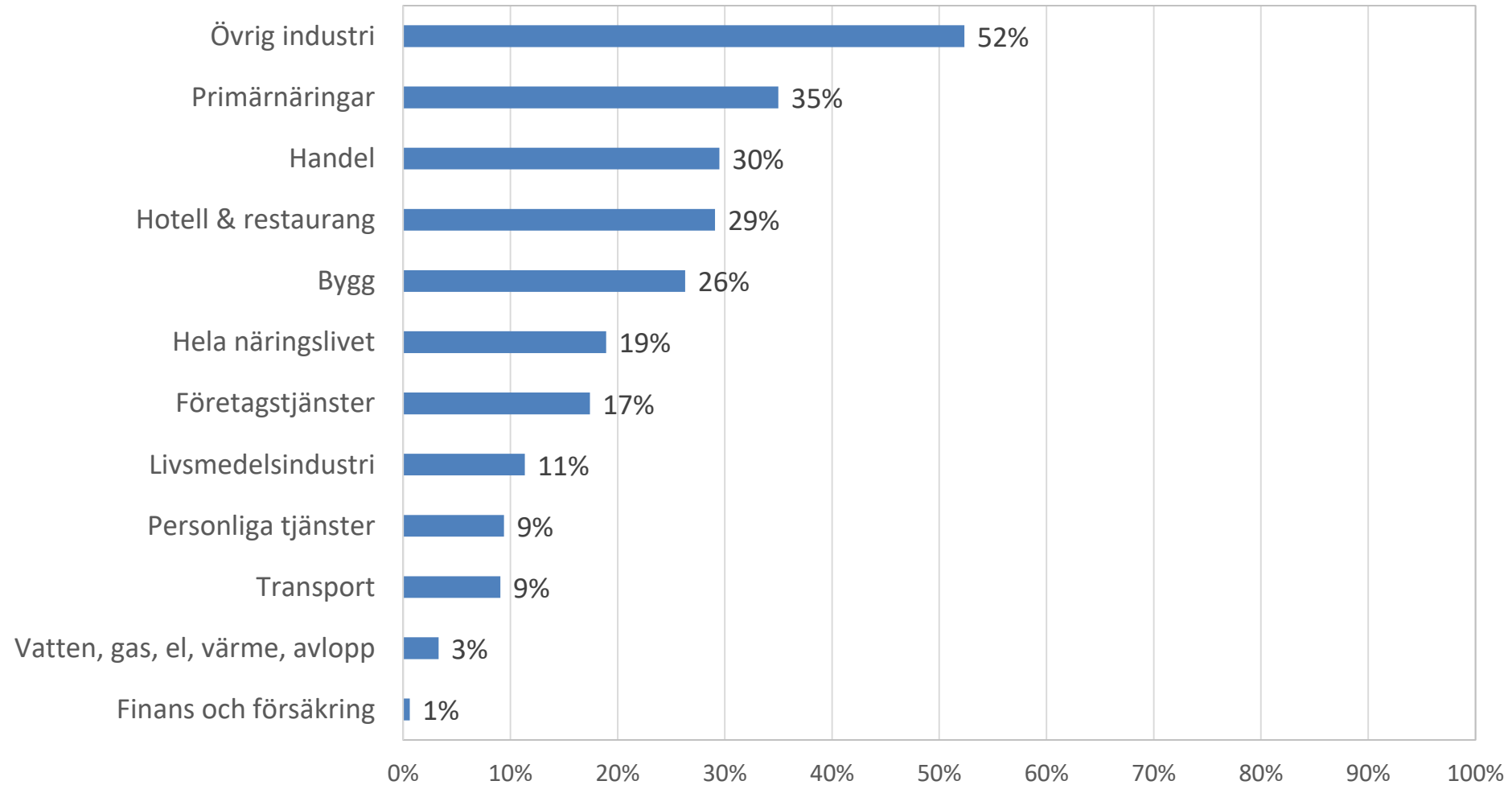

Global omfördelning av ekonomisk makt

- Tillväxten och beslutsfattandet äger rum på marknaden långt borta från oss
- Vi och våra närområden borde rikta om exportansträngningarna till Asien, Latinamerika och Afrika
- Kommer Europa att bli akterseglat?
- Vilken påverkan kan den här trenden att ha på Åland?
- Kräver den här megatrenden åtgärder från offentliga sektorn?

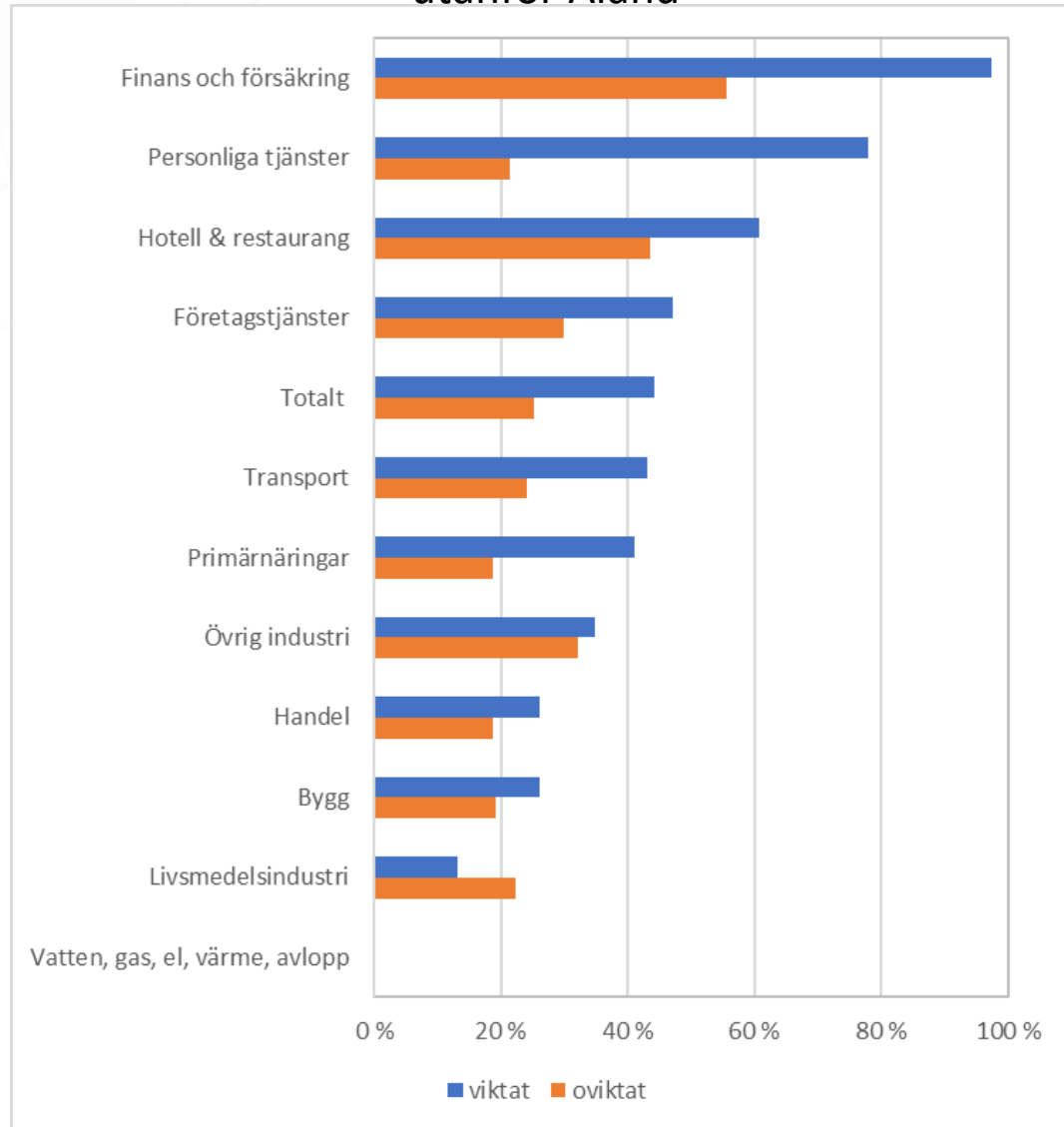
Företag som anser att de jobbar ungefär som idag om fem år

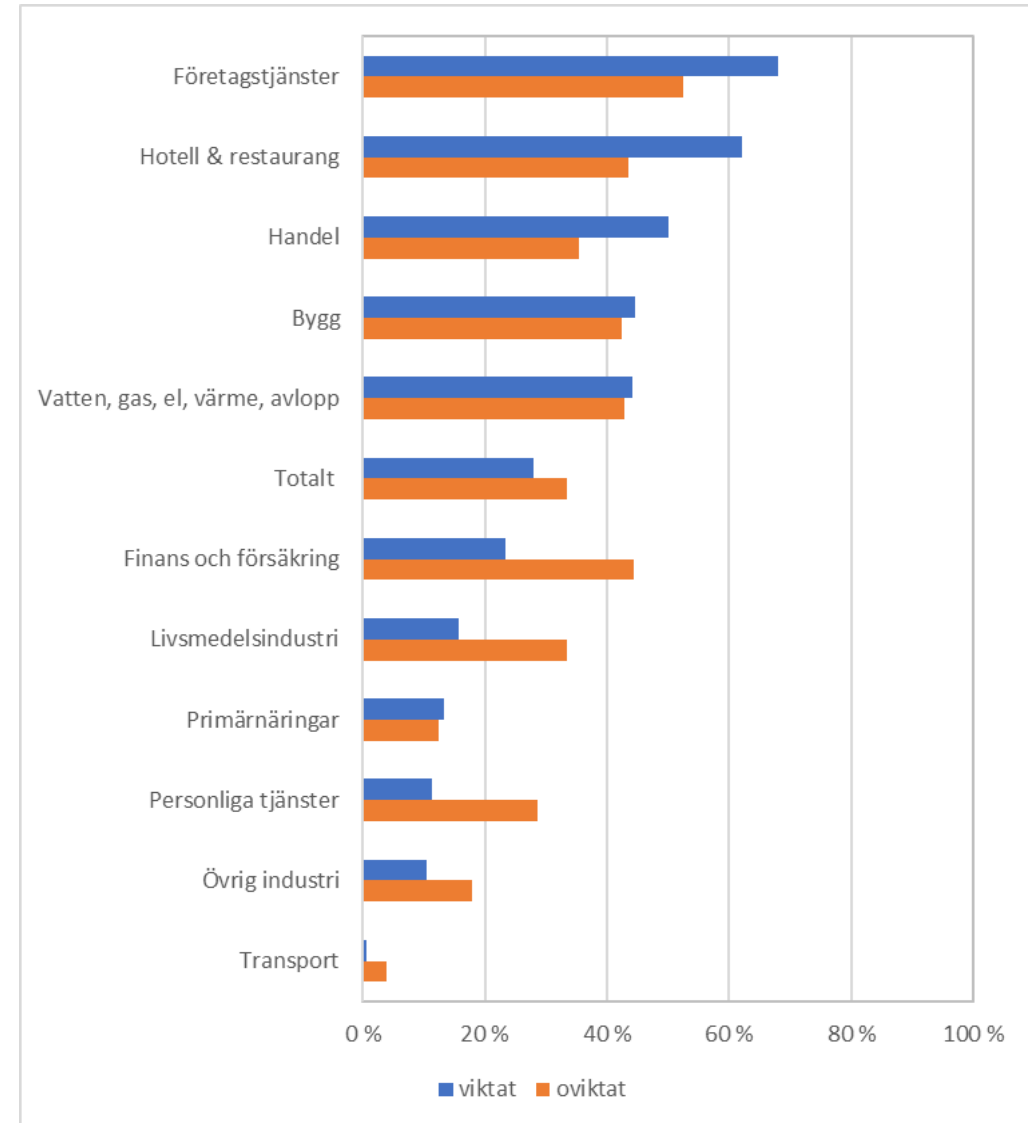
Var finns de nya marknaderna?

andel företag som anser att:

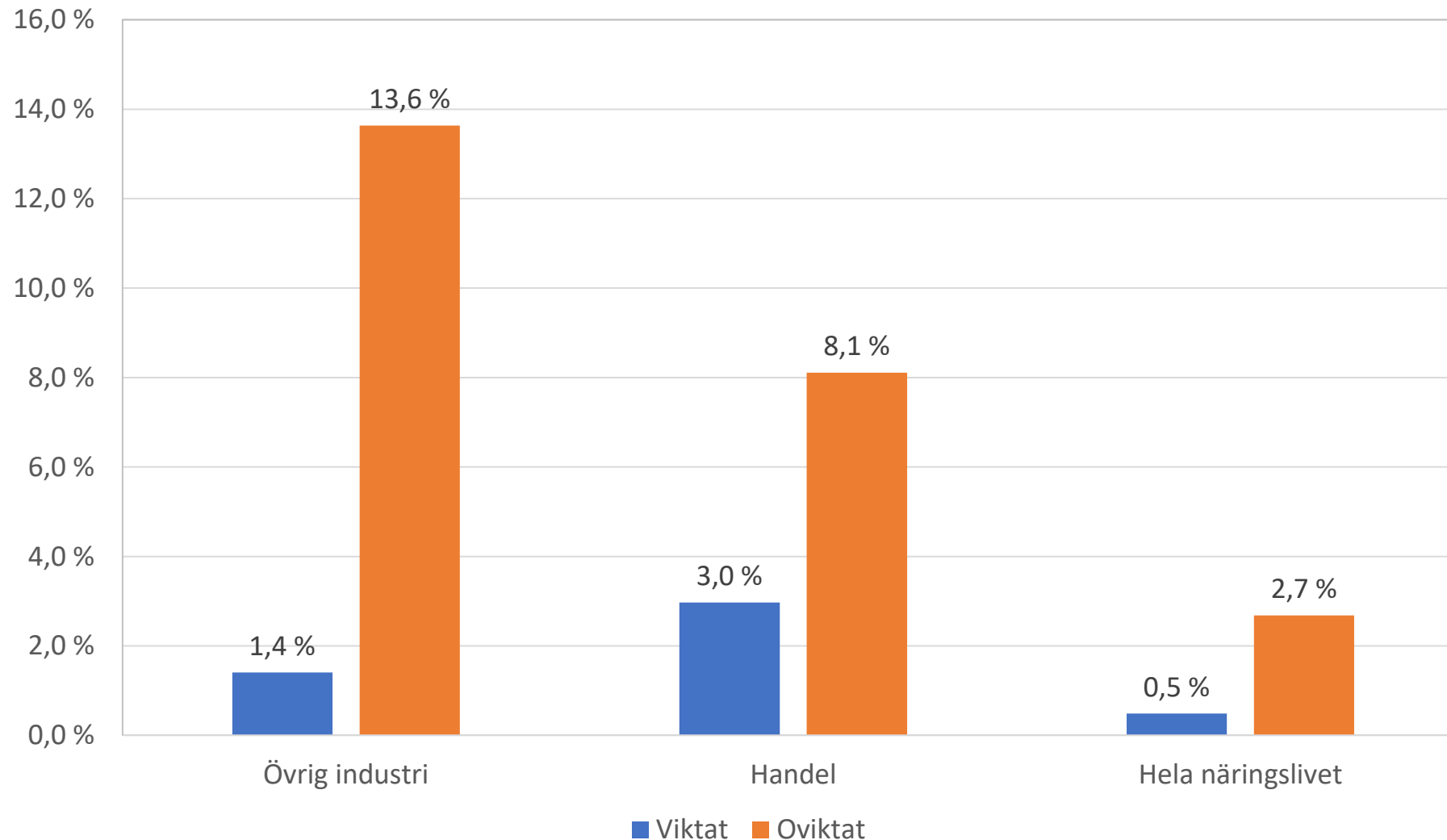
Om 5 år har vi ökat verksamheten/försäljningen
utanför Åland

Om 5 år har vi ökat verksamheten/försäljningen
på Åland

Företag som anser att skattegränsen är det främsta hindret för utvecklingen av verksamheten

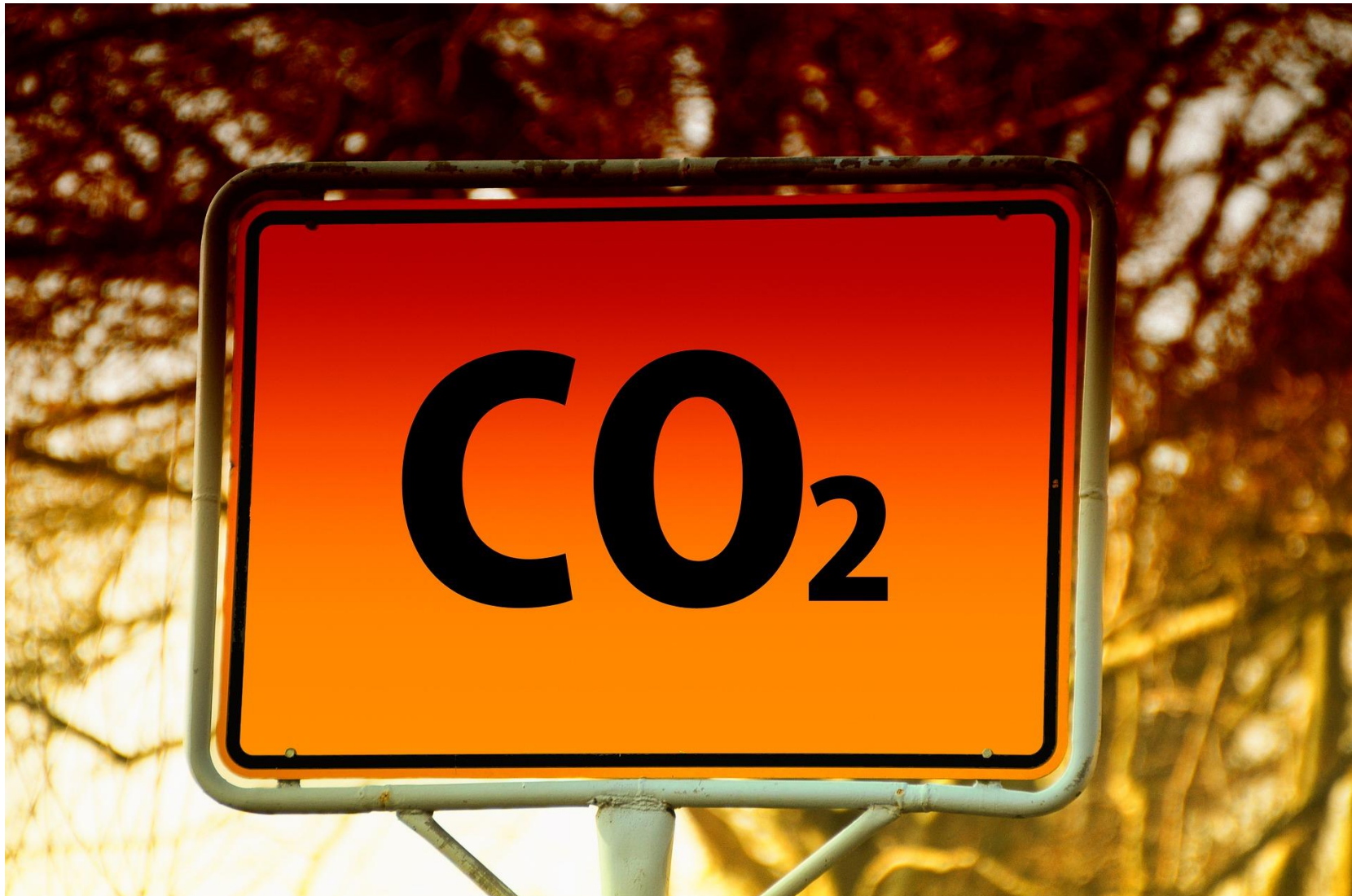
Rundabordsdiskussioner om global omfördelning av ekonomisk makt

- Företagen
 - Utgör inget större hot – Åland alltid varit ekonomiskt perifert belägen
 - Vissa negativa indirekta effekter för kapitalmarknaden
 - Många hinder för export till öst och syd men även möjligheter
 - Möjligheter i små segment som globala företag lämnar tomma
 - Nordiska bolags höga förtroende i öst en fördel för Åland
- Offentlig sektor
 - En möjlighet för åländska företag
 - Utbildning har en viktig roll – främja studenternas rörlighet – internationellt giltiga utbildningar

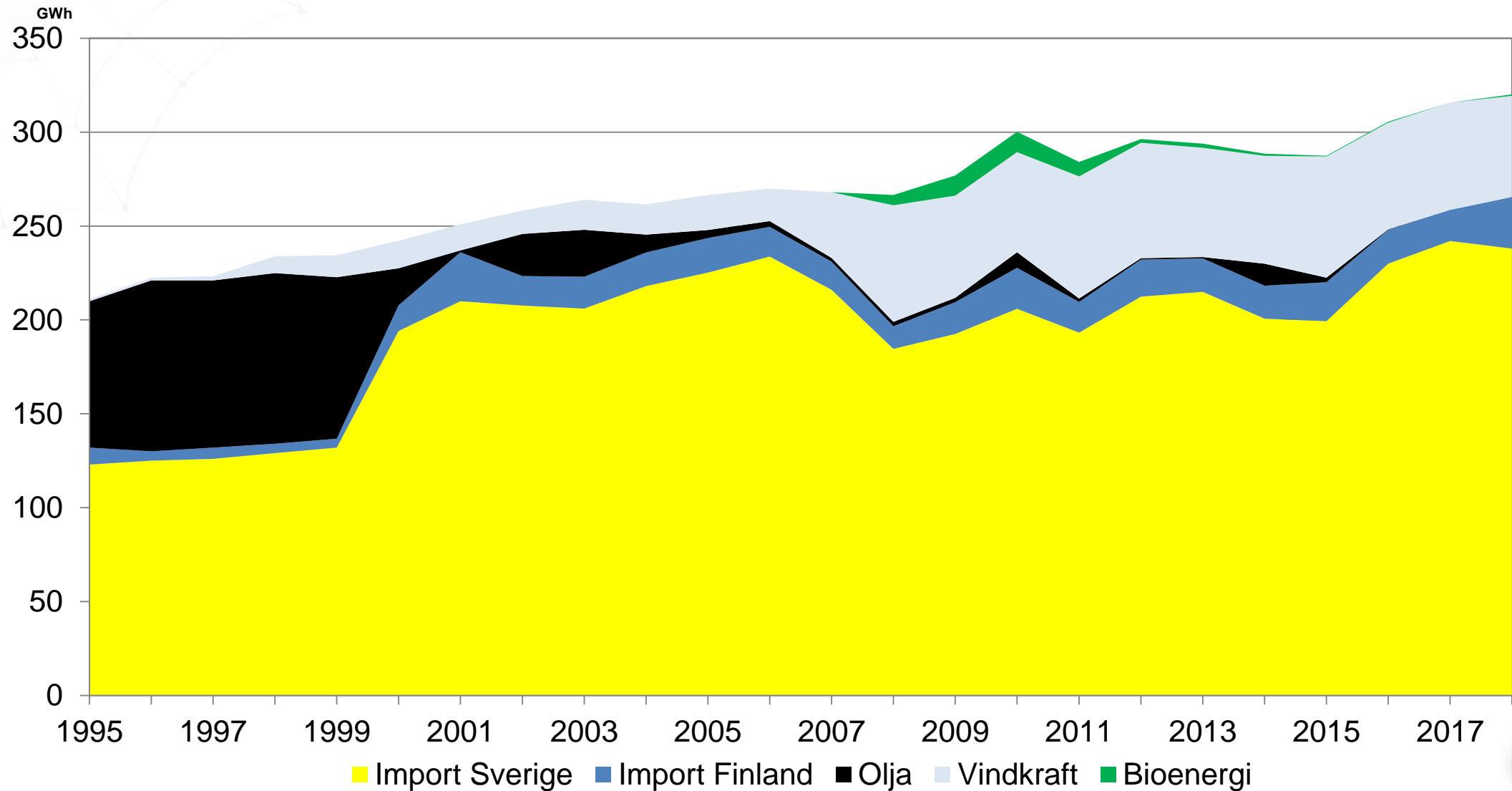
Politikens roll i tillväxtfrämjande

- Smart specialisering – prioritera satsningarna i samarbete med näringsliv, offentlig sektor och utbildning
- Forskning och utveckling, innovationsarbete – Ålands roll?
- Väldefinierat ägande och ledning av innovationsprocessen (ERUF & ESF)
- Utbildningsväsendet – relevans för näringslivet
- Samarbete med närregioner (och övriga EU)
- Södra Österbottens exempel – EPANET-nätverket

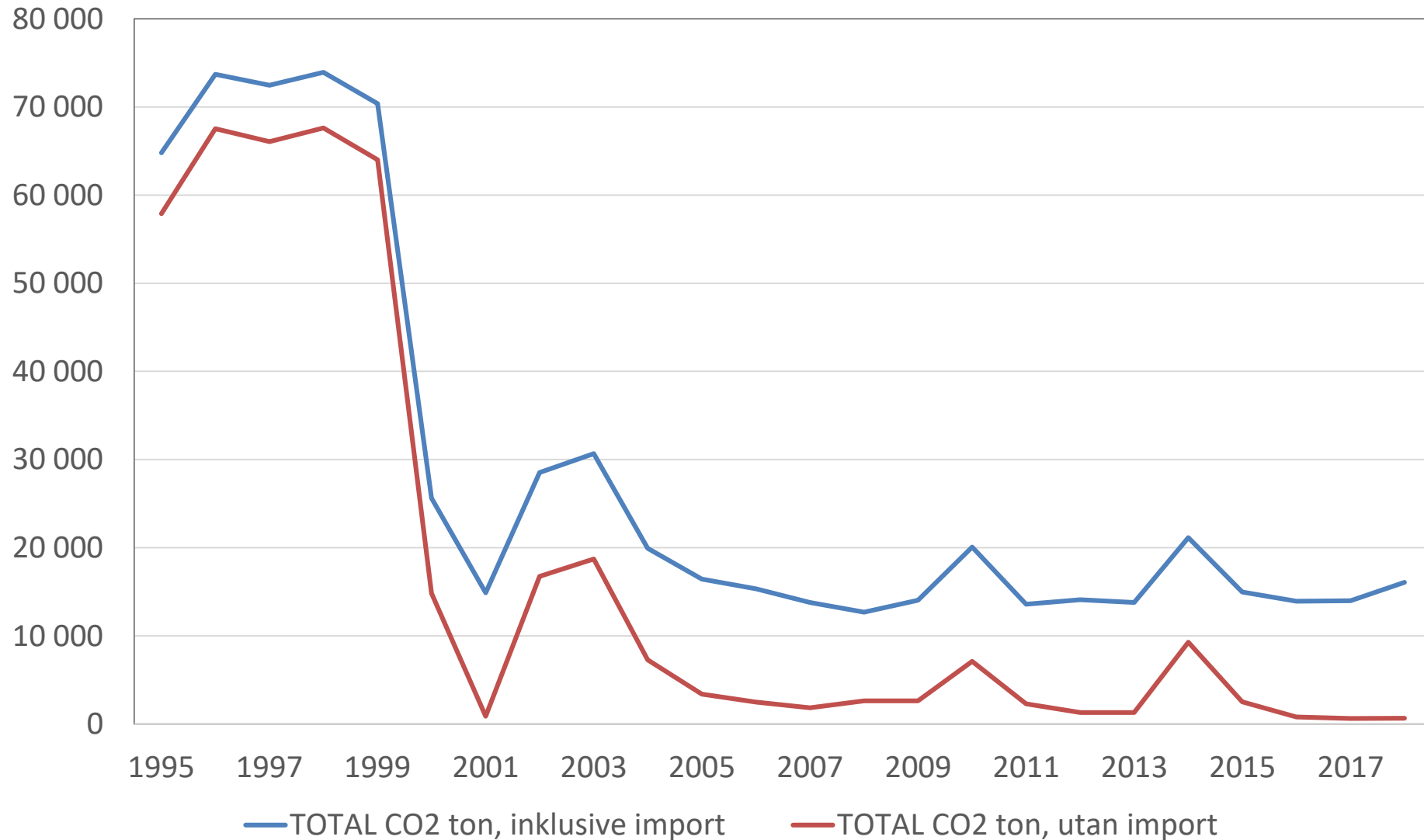
Klimatpolitik och tillväxt

Elanskaffning 1995-2018 (GWh)

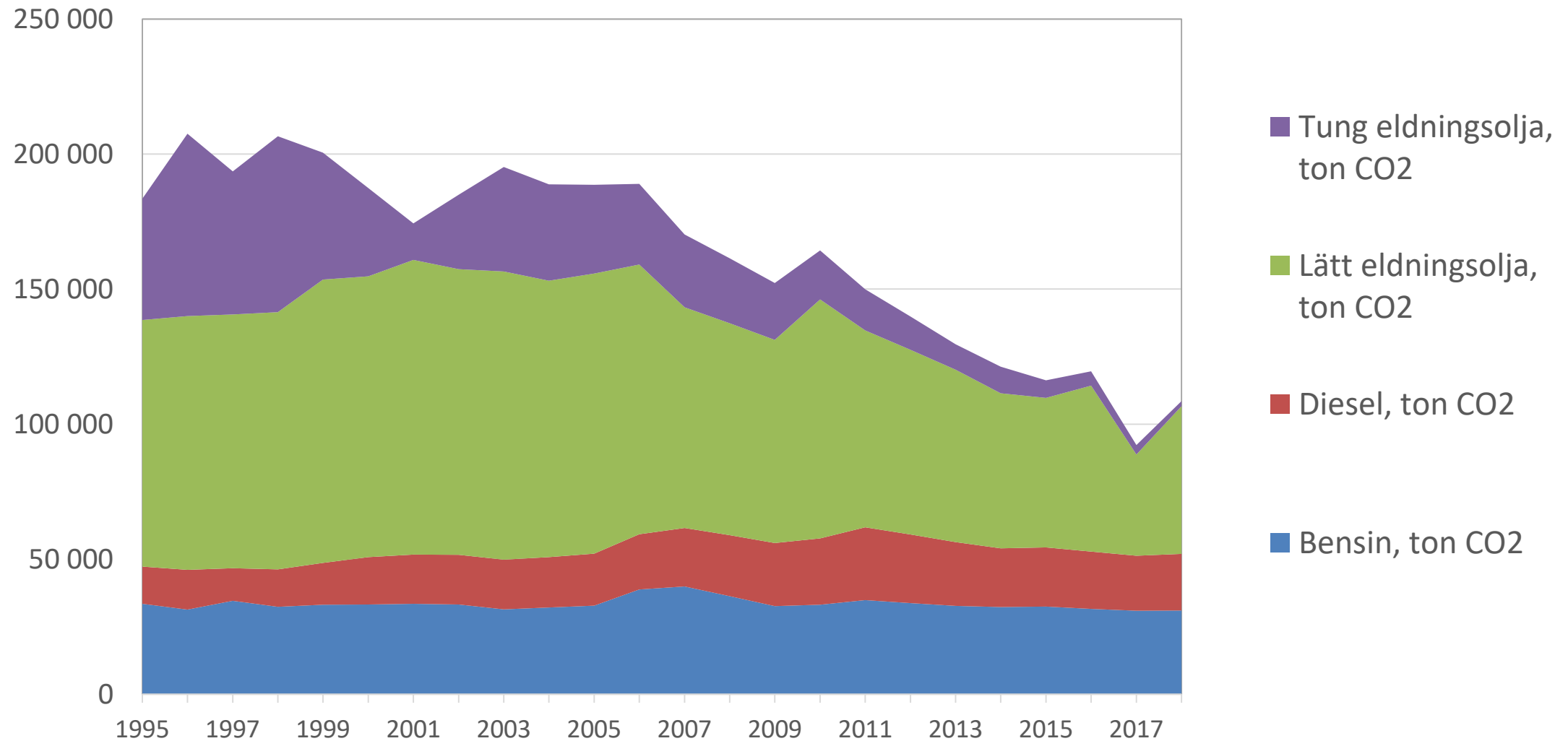
Utsläpp av CO₂ från elproduktion, ton

Källa: ÅSUB statistik & beräkningar.

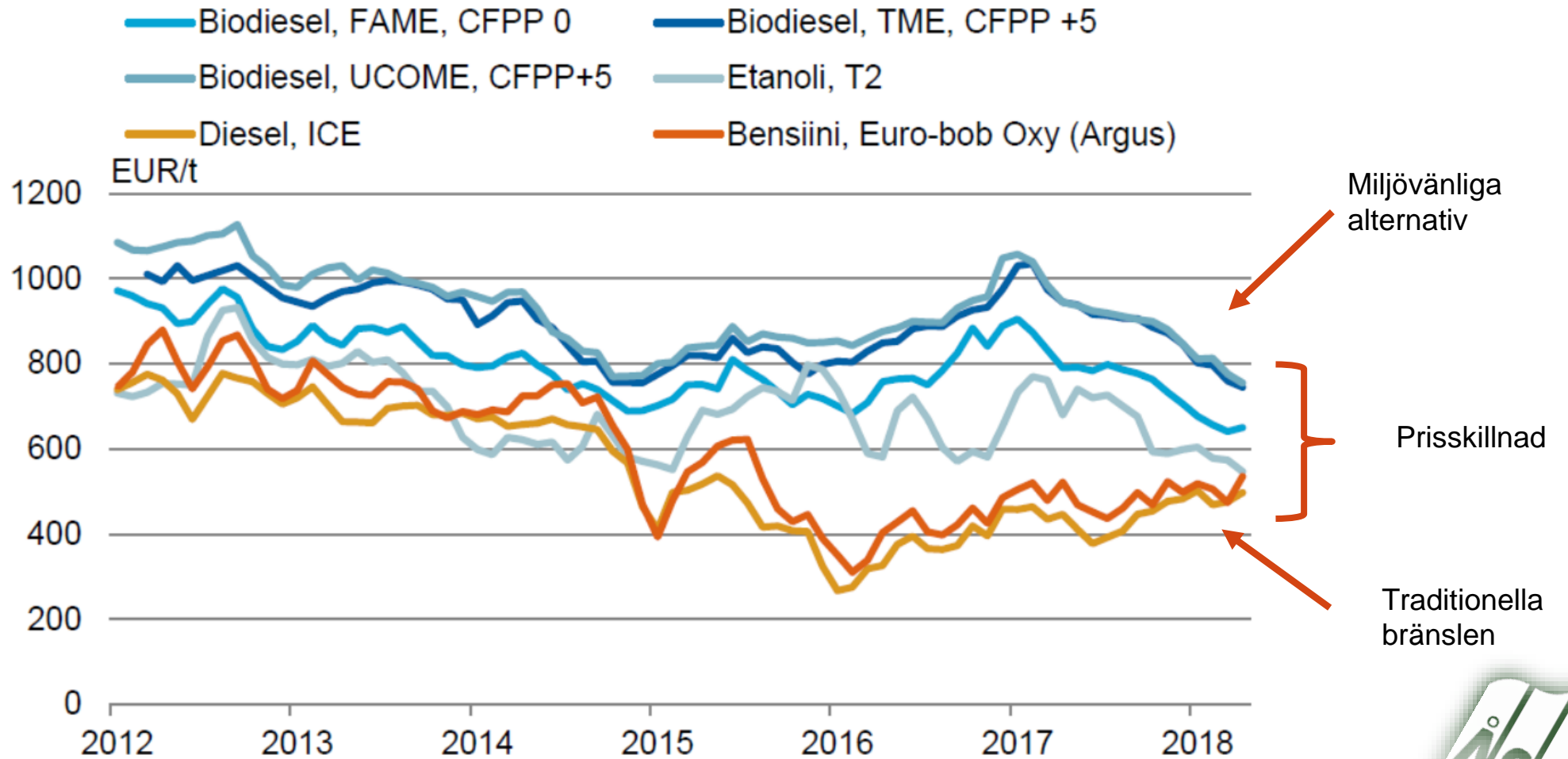
Utsläpp av CO₂ från försäljning av oljeprodukter på Åland, ton

Luftutsläpp av olika gaser på Åland 2015 enligt produktionsprincipen, ton

Bransch, institution	Fossil koldioxid (CO ₂)	Biogen koldioxid (CO ₂ -bio)	Dikväveoxid (N ₂ O)	Metan (CH ₄)	Svaveldioxid (SO ₂)	Kvävedioxid (Lustgas, NO ₂)	Kolmonoxid (CO)	Koldioxid-ekvivalenter
Åkerodling	6 172	3 159	60	497	3	25	77	36 448
Djurhållning	3 830	1 960	37	308	2	16	48	22 617
Trädgårdsproduktion	4 583	2 346	44	369	3	19	57	27 066
Skogsbruk och jakt	406	9	0	0	0	1	9	410
Fiske och vattenbruk	7 223	287	0	0	-	121	19	7 298
Livsmedelsindustri	1 148	222	0	0	4	3	2	1 161
Övrig industri	6 812	2 833	393 453	0	16	18	15	7 892
Vatten och el	6 731	56 910	0	0	30	71	83	14 957
Bygg	6 213	404	0	0	0	38	36	6 262
Handel	541	148	0	0	0	2	2	548
Hotell o rest.	54	20	1	0	0	0	0	239
Övrig transport	38 463	2 648	1	5	7	161	71	38 898
Passagerarsjöfart	393 453	31 627	10	56	143	4 628	3 269	397 812
Fraktsjöfart	130 188	10 013	0	16	96	1 987	447	131 576
Företagstjänster	5 366	1 000	0	1	1	22	79	5 422
Offentlig administration	3 868	0	663 694	0	1	19	58	3 911
Utbildning	271	0	0	0	0	1	2	275
Hälsa- och sjukvård	892	235	0	0	0	3	5	903
Övrig service	1 758	383	0	0	0	7	7	1 775
Hushåll	45 724	42 577	2	50	13	137	1 602	47 450
Totalt	663 694	157 634	167	1 582	320	7 277	5 886	752 920

Grundproblemet med hållbara val: det är dyrare att vara miljövänlig

Källa: Sipilä et al. 2018

Lösningen: miljövänliga alternativ måste bli ekonomiskt konkurrenskraftiga – exempel på insatser

- Högre beskattning av fossila bränslen
- Minskade utsläppskvoter – högre kvotpris för utsläpp
- Slopade subventioner för "smutsig" energi
- Minimerade elskatter – skatta inte miljövänlig energi
- Kommersialisering av ny teknik – resurser för teknologiutveckling
- Teknologin möjliggör effektivare användning av energi

Prissignaler som sporrar till miljövänlighet

Hållbara konsumtionsmönster

Vad krävs för att stöpa om vår ekonomi i en klimatvänlig form?

- Globalt investeringsbehov: årligen 2 780 miljarder euro under de kommande 15-20 åren (IPCC 2018)
- Per varje invånare på planeten ger det ett investeringsbehov på c 370 euro/år
- Om Åland skulle delta med sin befolkningsandel skulle det betyda ca 11 miljoner euro/ år
- Vi kommer till ungefär till samma siffror om man "översätter" nationella studiers scenarier till Ålands nivå

Snabb modellanalys

- Klimatpolitiken ökar ekonomins investeringar
- Klimatinvesteringarna minskar utsläpp men ökar inte produktionskapaciteten – ett pessimistiskt antagande!
- Energianvändningen blir dyrare hela tiden – pessimistiskt igen!
- Hushållens sparande ökar och finansierar klimatinvesteringarna

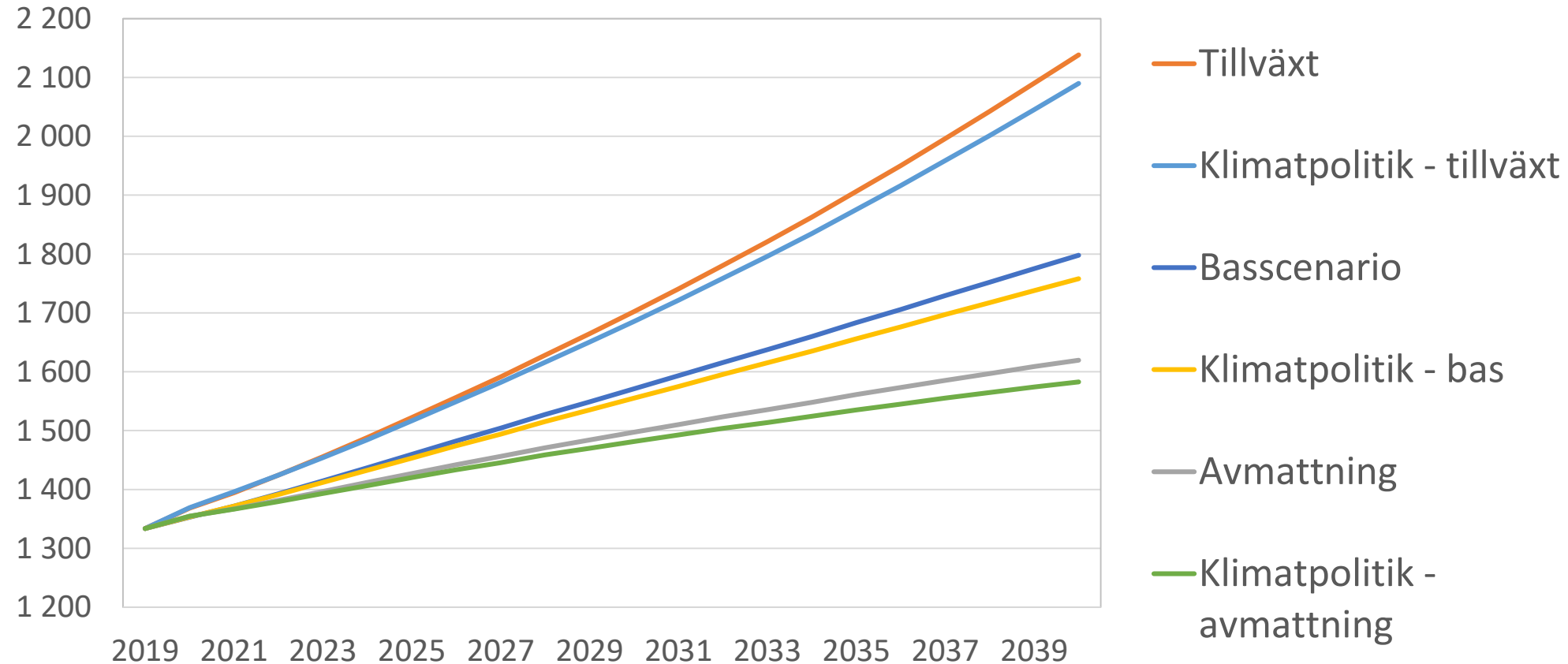
Tre scenarier och ekonomins tillväxttakt – med och utan mer stringent klimatpolitik

ÅRLIG BNP-TILLVÄXT

	Utan klimatpolitik	Med klimatpolitik
Basscenario	1,4 %	1,3 %
Tillväxt	2,3 %	2,1 %
Avmattning	0,9 %	0,8 %

BNP-utvecklingen utan respektive med klimatåtgärder – klimatpolitiken kostar en tiondels procent av den årliga tillväxten

Milj. euro

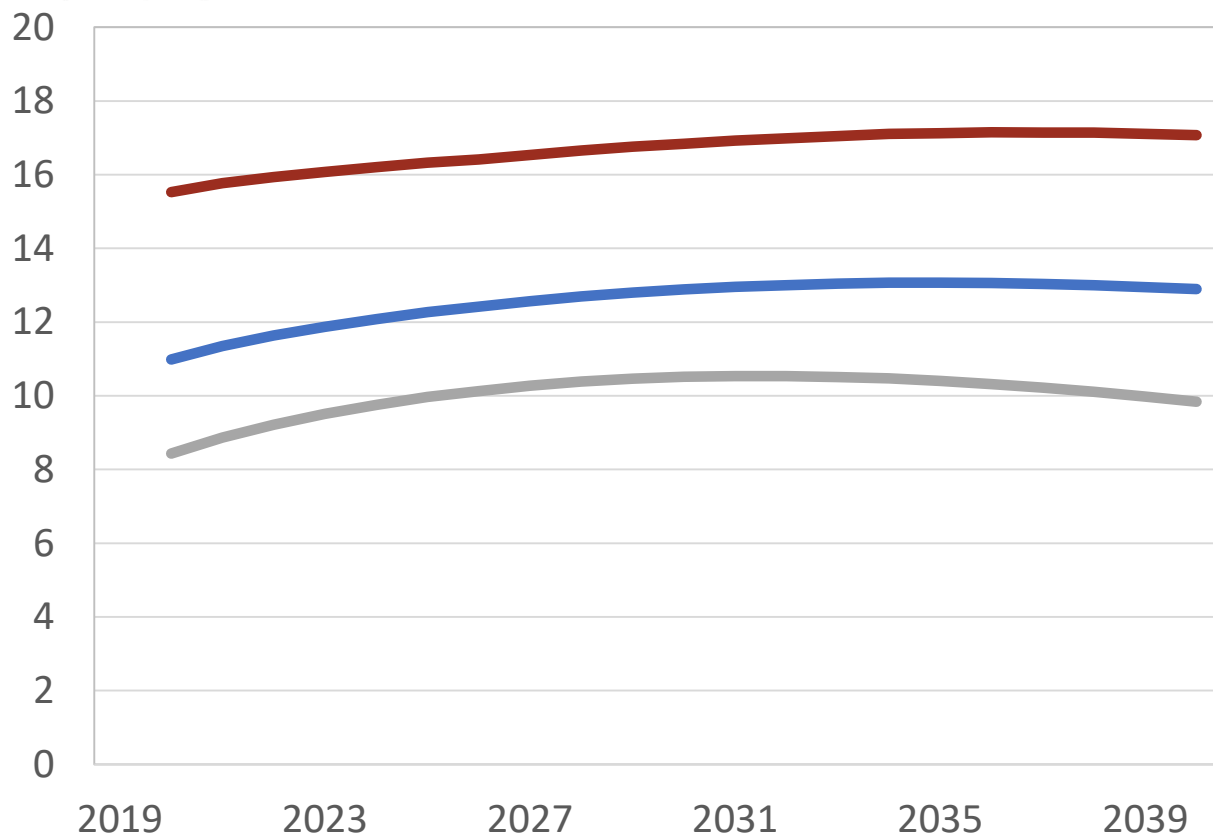

Källa: ÅSUBs modellkalkyler

Klimatinvesteringar, miljoner euro i 2015-års priser

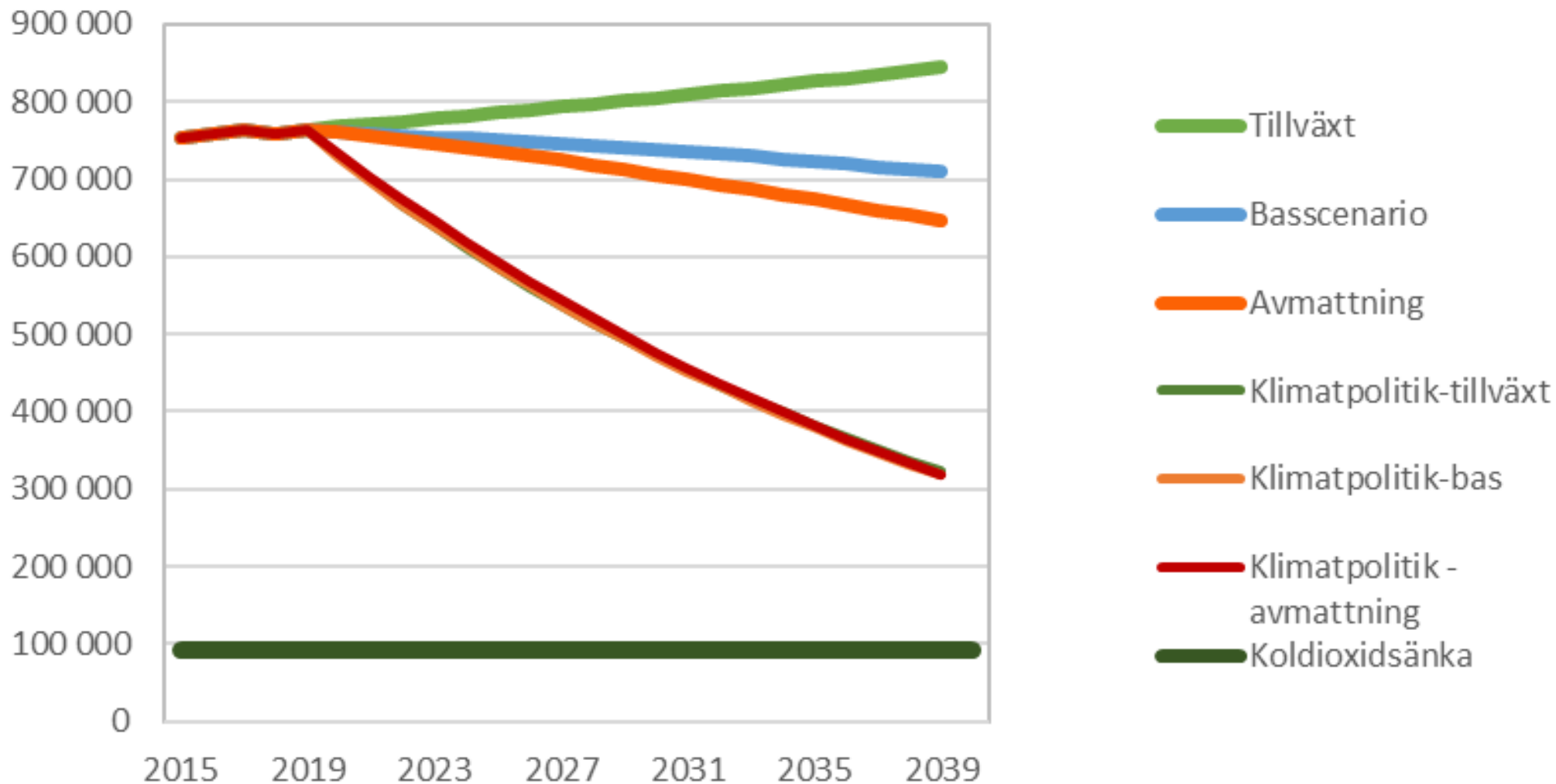
Milj. euro

- Klimatpolitik - tillväxt
- Klimatpolitik - bas
- Klimatpolitik - avmattning

Utsläppen av CO₂-ekvivalenter, ton

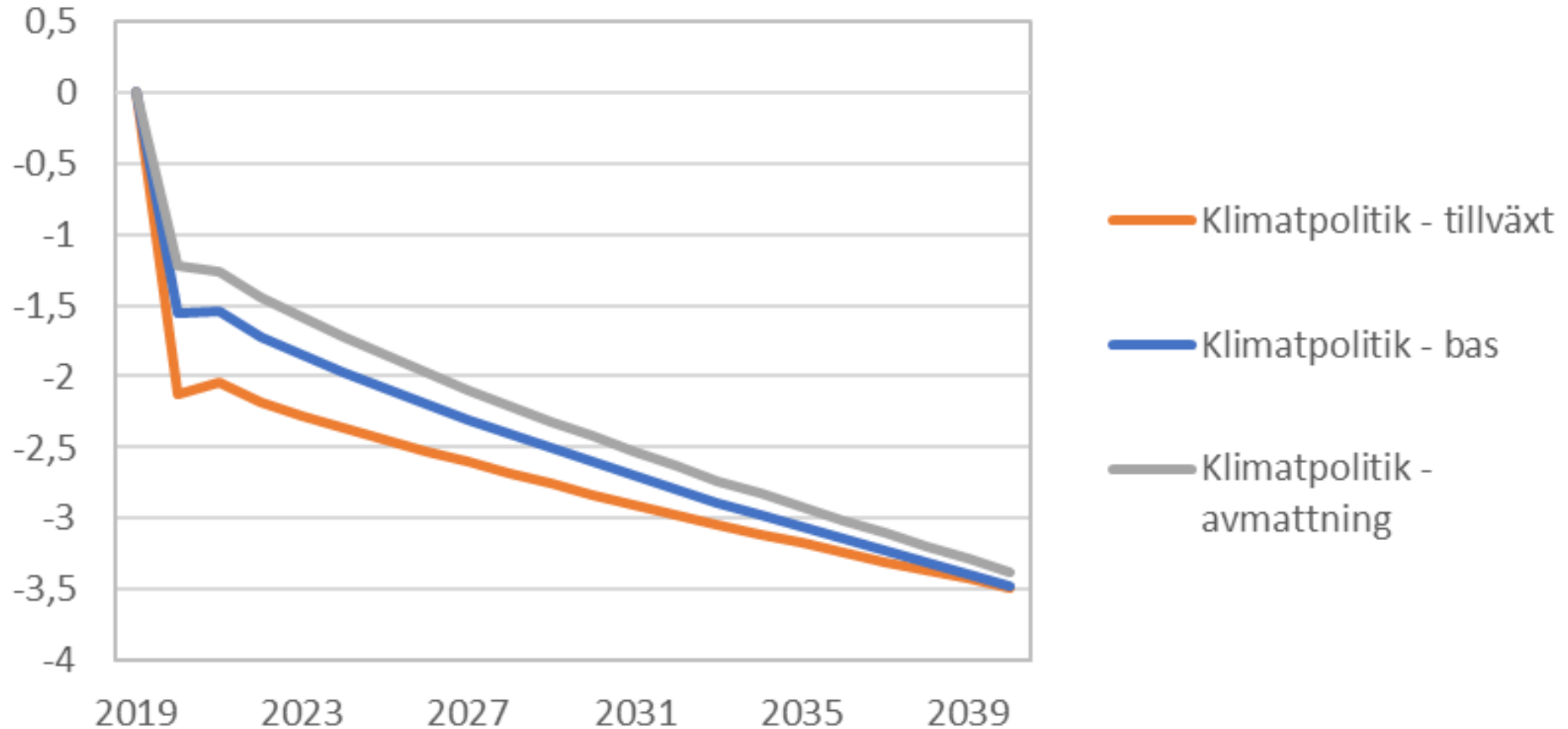
enligt produktionsprincipen

Källor: ÅSUBs modellkalkyler, LUKE, ÅSUBs beräkningar.

Klimatpolitikens kostnad – hushållens konsumtionsmöjligheter minskar

Källa: ÅSUBs modellkalkyler

Några slutsatser om klimatpolitik

- Klimatpolitikens kostnader är relativt små i jämförelse med framtida tillväxtmöjligheter
- Klimatmålen är nåbara med teknologisk utveckling & konsekvent klimatpolitik – på alla nivåer
- Ekonomins omställning tar fart när incitamenten är de rätta
- De presenterade scenarierna antar en relativt kostsam omställning – nationella studier har kommit fram till lägre ekonomiska kostnader

Vem gör vad i klimatpolitiken?

- **Offentlig sektor**
 - Rättar till incitamenten - skatter och subventioner
 - Regler & krav – t ex bränslens sammansättning, energieffektivitet etc
 - Minskar klimatpolitikens fördelningseffekter
- **Företagen**
 - reagerar på signalerna från politik och konsumenter -> investerar i miljövänligare teknik
- **Konsumenterna**
 - Sporrar företagen att erbjuda miljövänliga konsumtionsalternativ
 - Tänker på sin konsumtion
 - Investerar i miljövänliga fonder & företag
 - Finansierar de framtida investeringarna – på ett eller annat sätt!

Övriga policyrekommendationer

- Främja och marknadsför "den goda vardagen" på Åland
 - Samhällstjänster till enskilda: utbildning, vård, boende etc.
 - Offentliga tjänster till företag
 - Regler och krav – kundperspektiv: det skall vara lätt att flytta till Åland & etablera en verksamhet på Åland
- Stöd till investeringar i innovationer & internationalisering
- Förändringsledarskap inom offentlig sektor: digitalisering & hållbarhet, utbildning, regionala utvecklingsstrategier
- Utbildningens centrala roll: relevanta färdigheter för unga, livslångt lärande för alla – utbildning för kvinnodominerade yrken
- Stöd för mer jämlik arbetsmarknad

Tack för visat
intresse!

www.asub.ax

www.facebook.com/AASUB